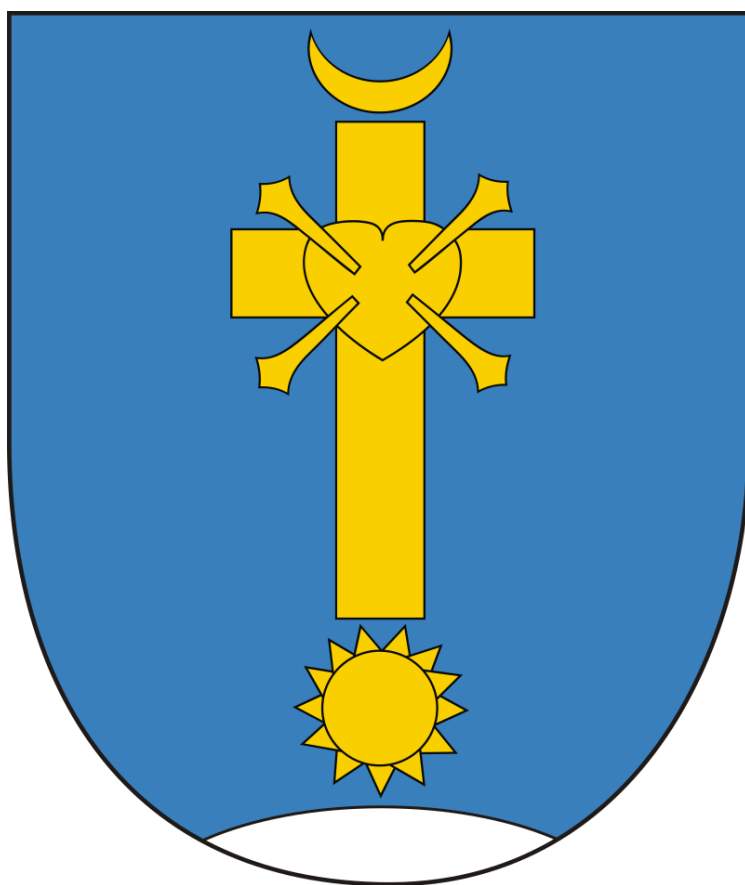

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY GÓRA KALWARIA
NA LATA 2024-2029**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	7
CHARAKTERYSTYKA GÓRA KALWARIA	12
Informacje ogólne	12
Struktura demograficzna mieszkańców	13
Infrastruktura społeczno-techniczna	17
Oświata	17
Opieka Zdrowotna	24
Bezpieczeństwo publiczne	27
Kultura	32
Sport, rekreacja i turystyka	35
Rynek pracy	40
Gospodarka	42
Mieszkalnictwo	44
Stan środowiska	46
Organizacje pozarządowe	48
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY GÓRA KALWARIA	50
Problemy w obszarze pomocy społecznej	53
Bezrobocie	59
Bezdomność	61
Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych	62
Alkoholizm	62
Narkomania	69
Uzależnienia behawioralne	71
Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba	75
Ubóstwo	86
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	88
Przemoc domowa	92
Problemy w środowisku szkolnym	105

Używanie substancji psychoaktywnych	105
Przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc	112
PODSUMOWANIE	116
ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ	119
WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ	129
CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ	130
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	152
ANALIZA RYZYKA	153
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	156
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	157
ZMIANY W STRATEGII	158
UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ	158
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	160
SPIS TABEL	161
SPIS RYSUNKÓW	162
SPIS WYKRESÓW	162
BIBLIOGRAFIA	164
Spis publikacji	164
Źródła internetowe	165

WSTĘP

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: „opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

1. diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji działań.

Ponadto, Strategia opracowana przez gminę ma określać usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- ustawa o samorządzie gminnym,
- ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ustawa o finansach publicznych,
- ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,

- ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
- ustawa o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
- ustawa o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa o działalności leczniczej,
- ustawa o zdrowiu publicznym,
- ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa o systemie oświaty,
- ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Celem Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024-2029 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań, których wdrożenie powinno, w znaczny sposób, przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie Gminy Góra Kalwaria. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy Góra Kalwaria przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych (GUS), danych pozyskanych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku badań ankietowych w grupach badawczych, przeprowadzonych w okresie od stycznia do lutego 2024 roku. W badaniach ankietowych wzięło udział 174 mieszkańców, 176 rodziców uczniów, 127 nauczycieli oraz 10 pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej. Ponadto w badaniu wzięło udział łącznie 467 uczniów szkół podstawowych, w tym: 243 uczniów klas piątych i szóstych i 224 uczniów klas siódmych i ósmych.

Ponadto, dokument Strategii Rozwiązania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024-2029 został opracowany z uwzględnieniem konsultacji społecznych.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024-2029 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy Góra Kalwaria wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych. Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia, w najważniejszych obszarach.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej Gminy Góra Kalwaria na najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych, kierunków działań oraz wskaźników realizacji poszczególnych kierunków działań, wraz z wartością początkową oraz docelową.

Część wdrożeniowa obejmuje zakładane rezultaty, analizę ryzyka, kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii oraz wnioski i podsumowanie.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024-2029 jest zgodna z założeniami polityki odnoszącymi się do polityki społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych i programach, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym.

Dokumenty strategiczne w systematyce Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych:

Światowe i europejskie:

- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development).

Krajowe:

- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030,
- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025.

Wojewódzkie:

- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030.

Lokalne:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2022-2027 ,
- Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2027,
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria do 2030 roku.

Zapisane w niniejszej Strategii cele są zgodne z zapisami wskazanymi w celach lub obszarach priorytetowych tych dokumentów.

Tabela 1. Zgodność z dokumentami strategicznymi

DOKUMENTY ŚWIATOWE I EUROPEJSKIE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy/wymiar
Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	Wymiary zrównoważonego rozwoju: gospodarczy i społeczny (cele od 1 do 4, 8, 16)
DOKUMENTY KRAJOWE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar priorytetowy
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Cel główny - poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej	Cel szczegółowy 1 - Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań w zakresie rozwoju lokalnego

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030	Cel główny - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030	Cel szczegółowy II - Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	Cel główny - wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce, Cel 2 - Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej, Cel 3 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy, Cel 4 - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 2.1 - Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025	Cel strategiczny - Zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu
DOKUMENTY WOJEWÓDZKIE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+	Cel główny - Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważone przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu środowiska

Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030	Cel główny - wzmacnianie kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego, zwiększanie spójności społecznej przez inwestycje społeczne
DOKUMENTY LOKALNE	
Nazwa	Cel główny/strategiczny/obszar
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2022-2027	Cel strategiczny 1 - Rozwój opieki nad dzieckiem i rodziną, Cel strategiczny 2 - Ograniczenie zjawiska bezrobocia w Powiecie, Cel strategiczny 3 - Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i pomoc osobom starszym oraz niepełnosprawnym, Cel strategiczny 4 - Dbłość o bezpieczeństwo mieszkańców powiatu, Cel strategiczny 5 - Profilaktyka zdrowotna i ochrona zdrowia, Cel strategiczny 6 - Podnoszenie efektywności wsparcia, rozwój społeczeństwa obywatelskiego i wzmacnianie dialogu społecznego.
Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2027	Cel główny nr 1 - Podejmowanie aktywności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, Cel główny nr 2 - Podniesienie jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz wsparcie ich opiekunów, Cel główny nr 3 - Aktywizacja zawodowa oraz promocja zatrudnienia osób niepełnosprawnych, Cel główny nr 4 - Współpraca podmiotów wspierających osoby z niepełnosprawnościami.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria do 2030 roku	Cel strategiczny - Gmina dostępna, Cel strategiczny - Gmina atrakcyjna dla mieszkańców i turystów, Cel strategiczny - Gmina nowocześnie zarządzana, Cel strategiczny - Gmina reagująca na wyzwania.

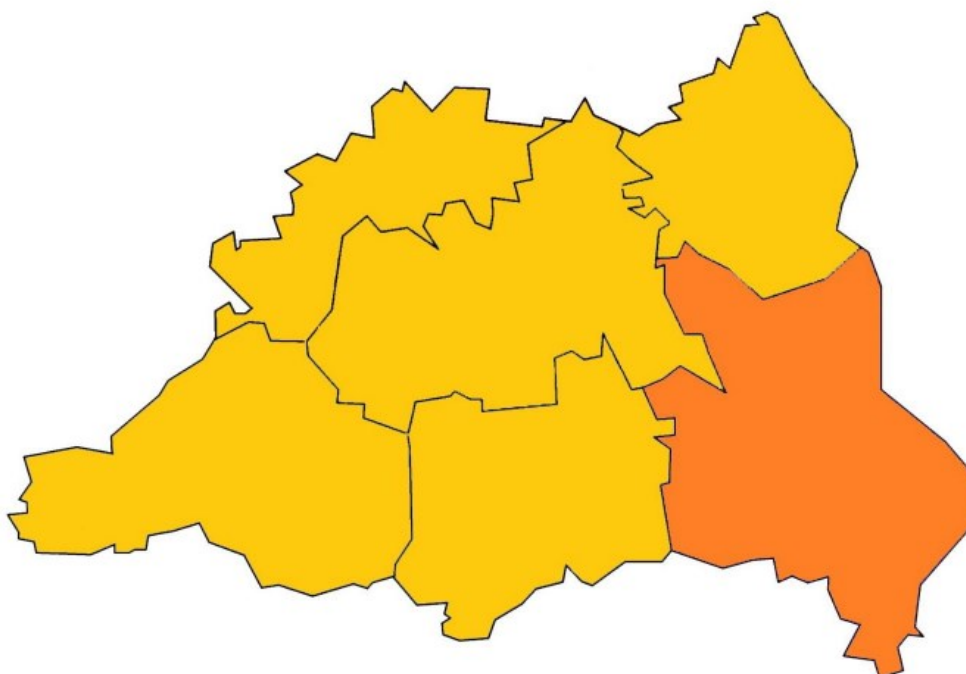
Źródło: opracowanie własne na podstawie zapisów dokumentów strategicznych i programowych

Informacje ogólne

Gmina Góra Kalwaria jest gminą miejsko-wiejską i leży w centrum województwa mazowieckiego - 19 kilometrów na południe od Warszawy. Jest częścią powiatu piaseczyńskiego. Gmina sąsiaduje z gminami: Konstancin-Jeziorna, Piaseczno, Prażmów, Chynów, Warka oraz przez Wisłę, Sobienie-Jeziory i Karczew. Powierzchnia Gminy Góra Kalwaria wynosi 145,11 km².

W skład Gminy Góra Kalwaria wchodzi miasto Góra Kalwaria oraz 38 sołectw: Baniocha Osiedle, Baniocha Wieś, Brzeście, Brzumin, Buczynów, Cendrowice, Coniew, Czachówek, Czaplin, Czaplinek, Czarny Las, Czersk, Dobiesz, Dębówka, Karolina, Krzaki Czaplinkowskie, Królewski Las, Kąty, Linin, Mikówiec, Moczydłów, Obręb, Podgóra, Podosowa, Podłęczce, Potycz, Pęcław, Sierzchów, Sobików, Solec, Szymanów, Tomice, Wincentów, Wojciechowice, Wólka Dworska, Wólka Załęska, Łubna.

Rysunek 1. Zarys terytorialny Gminy Góra Kalwaria w powiecie piaseczyńskim.

Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2022 r. Gmina Góra Kalwaria liczyła 28 256 mieszkańców; z czego 51,29% stanowią kobiety (14 493), a 48,71% mężczyźni (13 763). Współczynnik feminizacji dla Gminy Góra Kalwaria wynosił 105 (na 100 mężczyzn przypada 105 kobiet). Na przestrzeni lat 2018-2022 liczba mieszkańców wzrosła.

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć – statystyki GUS na koniec 2022 roku

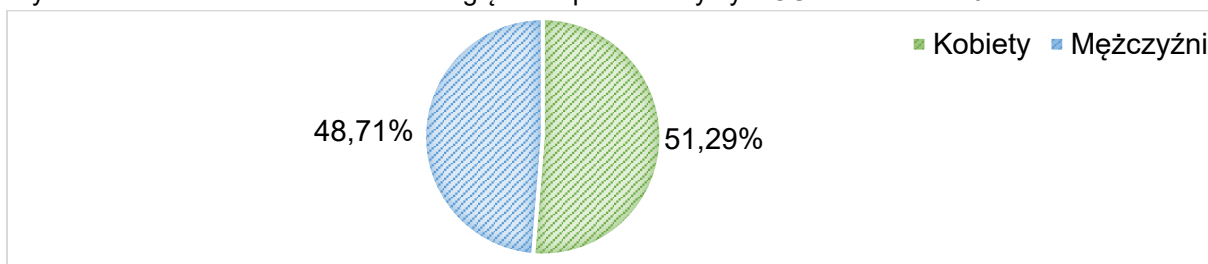

Tabela 2. Liczba mieszkańców w latach 2018-2022

Liczba mieszkańców	
ogółem; w tym:	
rok 2018	26 772 osoby
rok 2019	27 063 osoby
rok 2020	28 040 osób
rok 2021	28 218 osób
rok 2022	28 256 osób
kobiety	
rok 2018	13 780 kobiet
rok 2019	13 952 kobiety
rok 2020	14 349 kobiet
rok 2021	14 460 kobiet
rok 2022	14 493 kobiety
mężczyźni	
rok 2018	12 992 mężczyzn
rok 2019	13 111 mężczyzn
rok 2020	13 691 mężczyzn
rok 2021	13 758 mężczyzn
rok 2022	13 763 mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców wynosi 40,5 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

W 2022 roku w Gminie Góra Kalwaria zarejestrowano 411 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 309 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosiło 102.

Tabela 3. Migracje na pobyt stały w ruchu wewnętrznym w latach 20218-2022

Migracje	
zameldowania w ruchu wewnętrznym	
rok 2018	519 osób
rok 2019	595 osób
rok 2020	447 osób
rok 2021	504 osoby
rok 2022	411 osób
wymeldowania w ruchu wewnętrznym	
rok 2018	343 osoby
rok 2019	343 osoby
rok 2020	254 osoby
rok 2021	290 osób
rok 2022	309 osób
saldo migracji wewnętrznych	
rok 2018	176
rok 2019	252
rok 2020	193
rok 2021	214
rok 2022	102

W tym samym roku 11 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 2 wymeldowanie za granicę - daje to dodatnie saldo migracji zagranicznych wynoszące 9.

Mieszkańcy Gminy Góra Kalwaria zawarli w 2022 roku 127 małżeństw, co odpowiada 4,5 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie więcej od wartości dla województwa mazowieckiego oraz więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,8 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

Gminę Góra Kalwaria charakteryzuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec 2022 roku wyniósł -61. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,16 na 1000 mieszkańców Gminy Góra Kalwaria. W 2022 roku urodziło się 274 dzieci, w tym 132 dziewczynek i 142 chłopców. W tym samym czasie doszło do 335 zgonów, co odpowiada 11,87 zgonom na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2018-2022 utrzymywał się ujemny przyrost naturalny.

Przyrost naturalny ogółem:

- rok 2018: -4,
- rok 2019: -11,
- rok 2020: -103,
- rok 2021: -43,
- rok 2022: -61.

Urodzenia żywe ogółem:

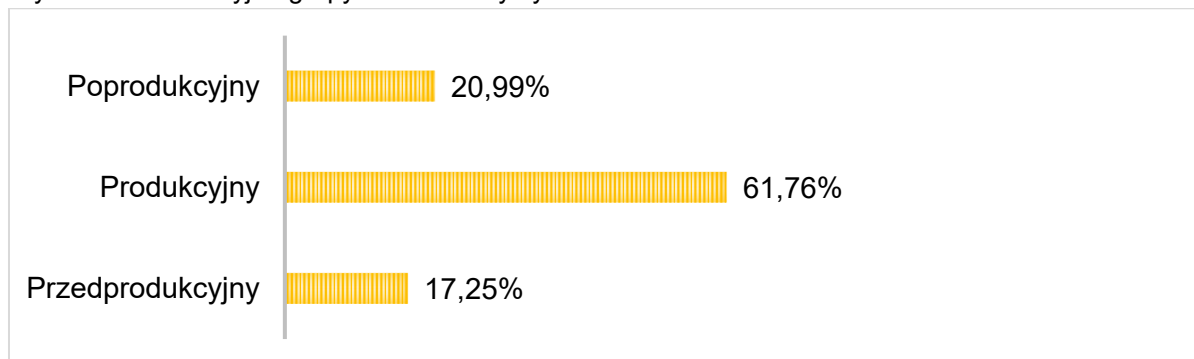
- rok 2018: 284 osoby,
- rok 2019: 294 osoby,
- rok 2020: 265 osób,
- rok 2021: 297 osób,
- rok 2022: 274 osoby.

Zgony ogółem:

- rok 2018: 288 osób,
- rok 2019: 305 osób,
- rok 2020: 368 osób,
- rok 2021: 340 osób,
- rok 2022: 335 osób.

Dane statystyczne GUS na koniec roku 2022 wskazują, że 61,76% mieszkańców z terenu Gminy Góra Kalwaria jest w wieku produkcyjnym, 17,25% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 20,99% w wieku poprodukcyjnym¹.

Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku - statystyki GUS na 2022 rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

---

¹ Bank Danych Lokalnych (GUS) - dane dla Gminy Góra Kalwaria

Infrastruktura społeczno-techniczna

Oświata

Zadania z zakresu edukacji realizuje Zespół Obsługi Placówek Oświatowych w Górze Kalwarii, który jest jednostką wykonującą zadania własne w zakresie spraw finansowo-księgowych i administracyjnych szkół/przedszkoli publicznych.

Przedszkola działające na terenie Gminy Góra Kalwaria:

Przedszkola samorządowe:

- Przedszkole Samorządowe nr 1 w Górze Kalwarii,
- Samorządowe Przedszkole Integracyjne w Górze Kalwarii,
- Przedszkole Samorządowe w Baniosze,
- Przedszkole Samorządowe w Kątach,
- Przedszkole Samorządowe w Cendrowicach.

Przedszkola publiczne prowadzone przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego:

- "Kraina Uśmiechu" w Górze Kalwarii,
- "Różowy Baranek" w Górze Kalwarii,
- "Bajkowy Zakątek" w Górze Kalwarii,
- "Baśniowy Domek na Przyborowiu" w Czersku.

Przedszkola niepubliczne:

- Przedszkole Niepubliczne Zuzia w Górze Kalwarii,
- Przedszkole Niepubliczne Pszczółka w Górze Kalwarii,
- Przedszkole Niepubliczne Czarodziejska Planeta w Górze Kalwarii,
- Przedszkole Niepubliczne Zielony Domek w Brześćcach,
- Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Jezusa w Eucharystii w Górze Kalwarii,
- Przedszkole Niepubliczne Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP w Czersku.

Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych:

- oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej nr 2 im. Księcia Janusza w Górze Kalwarii,
- oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Baniosze,
- oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Dobieszu,
- oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Coniewie,
- oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Czersku,
- oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Czaplinku,
- oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Czachówku,
- oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Brześćcach.

Na przestrzeni lat 2020-2022 wzrosła liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie Gminy Góra Kalwaria.

Tabela 4. Wychowanie przedszkolne – liczba dzieci

Przedszkola publiczne i niepubliczne		
Przedszkole Samorządowe nr 1 w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	194 dzieci
	2021/2022 rok	195 dzieci
	2022/2023 rok	201 dzieci
Samorządowe Przedszkole Integracyjne w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	167 dzieci
	2021/2022 rok	153 dzieci
	2022/2023 rok	158 dzieci
Przedszkole Samorządowe w Baniosze	2020/2021 rok	75 dzieci
	2021/2022 rok	70 dzieci
	2022/2023 rok	71 dzieci
Przedszkole Samorządowe w Kątach	2020/2021 rok	63 dzieci
	2021/2022 rok	63 dzieci
	2022/2023 rok	64 dzieci
Przedszkole Samorządowe w Cendrowicach	2020/2021 rok	49 dzieci
	2021/2022 rok	49 dzieci
	2022/2023 rok	48 dzieci
„Kraina Uśmiechu” w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	35 dzieci
	2021/2022 rok	35 dzieci
	2022/2023 rok	37 dzieci
„Różowy Baranek” w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	101 dzieci
	2021/2022 rok	101 dzieci
	2022/2023 rok	99 dzieci

„Bajkowy Zakątek” w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	98 dzieci
	2021/2022 rok	98 dzieci
	2022/2023 rok	97 dzieci
„Baśniowy Domek na Przyborowiu” w Czersku	2020/2021 rok	48 dzieci
	2021/2022 rok	44 dzieci
	2022/2023 rok	45 dzieci
Przedszkole Niepubliczne Zuzia w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	26 dzieci
	2021/2022 rok	35 dzieci
	2022/2023 rok	28 dzieci
Przedszkole Niepubliczne Pszczółka w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	25 dzieci
	2021/2022 rok	26 dzieci
	2022/2023 rok	24 dzieci
Przedszkole Niepubliczne Czarodziejska Planeta w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	38 dzieci
	2021/2022 rok	42 dzieci
	2022/2023 rok	44 dzieci
Przedszkole Niepubliczne Zielony Domek w Brześćcach	2020/2021 rok	21 dzieci
	2021/2022 rok	24 dzieci
	2022/2023 rok	21 dzieci
Przedszkole Niepubliczne Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Jezusa w Eucharystii w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	9 dzieci
	2021/2022 rok	10 dzieci
	2022/2023 rok	13 dzieci
Przedszkole Niepubliczne Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP w Czersku	2020/2021 rok	25 dzieci
	2021/2022 rok	20 dzieci
	2022/2023 rok	21 dzieci
Razem	2020/2021 rok	948 dzieci
	2021/2022 rok	956 dzieci
	2022/2023 rok	978 dzieci

Tabela 5. Oddziały przedszkolne w Szkołach Podstawowych

Oddziały przedszkolne w Szkołach Podstawowych		
oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej nr 2 im. Księcia Janusza w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	72 dzieci
	2021/2022 rok	67 dzieci
	2022/2023 rok	86 dzieci
oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Baniosze	2020/2021 rok	65 dzieci
	2021/2022 rok	75 dzieci
	2022/2023 rok	72 dzieci
oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Dobieszu	2020/2021 rok	15 dzieci
	2021/2022 rok	21 dzieci
	2022/2023 rok	25 dzieci

oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Coniewie	2020/2021 rok	8 dzieci
	2021/2022 rok	19 dzieci
	2022/2023 rok	15 dzieci
oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Czersku	2020/2021 rok	12 dzieci
	2021/2022 rok	17 dzieci
	2022/2023 rok	17 dzieci
oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Czaplinku	2020/2021 rok	16 dzieci
	2021/2022 rok	22 dzieci
	2022/2023 rok	21 dzieci
oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Czachówku	2020/2021 rok	15 dzieci
	2021/2022 rok	20 dzieci
	2022/2023 rok	18 dzieci
oddział przedszkolny Szkole Podstawowej w Brześćcach.	2020/2021 rok	18 dzieci
	2021/2022 rok	20 dzieci
	2022/2023 rok	24 dzieci
Razem	2020/2021 rok	221 dzieci
	2021/2022 rok	261 dzieci
	2022/2023 rok	278 dzieci

Ponadto, na terenie gminy funkcjonuje 8 żłobków : Żłobek Miejski w Górze Kalwarii, Żłobek „Świerszczyk” w Górze Kalwarii, Niepubliczny Żłobek „Bajkowy Zakątek”(trzy lokalizacje), Niepubliczny Żłobek „Czarodziejska Planeta”, Niepubliczny Żłobek „Zielony Domek” oraz Żłobek „Misio” w Górze Kalwarii.

Szkoły podstawowe prowadzone przez Gminę Góra Kalwaria:

- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Księcia Janusza w Górze Kalwarii,
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Górze Kalwarii,
- Szkoła Podstawowa im. Polski Niepodległej w Baniosze,
- Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Brześćcach,
- Szkoła Podstawowa im. Feliksa Kapackiego w Cendrowicach,
- Szkoła Podstawowa im. Władysława Reymonta w Coniewie,
- Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Czachówku,
- Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Górskiego w Czaplinku,
- Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Czersku,
- Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Dobieszu,
- Szkoła Podstawowa im. Błogosławionego Ojca Papczyńskiego w Kątach,

- Akademia Świętego Stanisława Papczyńskiego - szkoła podstawowa.

Na przestrzeni lat 2020-2022 wzrosła liczba uczniów w szkołach podstawowych.

Tabela 6. Edukacja w szkołach podstawowych

Edukacja w szkołach podstawowych		
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Księcia Janusza w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	757 uczniów
	2021/2022 rok	779 uczniów
	2022/2023 rok	708 uczniów
Szkoła Podstawowa nr 1 w Górze Kalwarii	2020/2021 rok	212 uczniów
	2021/2022 rok	216 uczniów
	2022/2023 rok	292 uczniów
Szkoła Podstawowa im. Polski Niepodległej w Baniosze	2020/2021 rok	263 uczniów
	2021/2022 rok	269 uczniów
	2022/2023 rok	279 uczniów
Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Brześćcach	2020/2021 rok	175 uczniów
	2021/2022 rok	180 uczniów
	2022/2023 rok	182 uczniów
Szkoła Podstawowa im. Feliksa Kapackiego w Cendrowicach	2020/2021 rok	135 uczniów
	2021/2022 rok	117 uczniów
	2022/2023 rok	67 uczniów
Szkoła Podstawowa im. Władysława Reymonta w Coniewie	2020/2021 rok	95 uczniów
	2021/2022 rok	94 uczniów
	2022/2023 rok	100 uczniów
Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Czachówku	2020/2021 rok	77 uczniów
	2021/2022 rok	93 uczniów
	2022/2023 rok	126 uczniów
Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Górskiego w Czaplunku	2020/2021 rok	84 uczniów
	2021/2022 rok	95 uczniów
	2022/2023 rok	125 uczniów
Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Czersku	2020/2021 rok	177 uczniów
	2021/2022 rok	172 uczniów
	2022/2023 rok	166 uczniów
Szkoła Podstawowa im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Dobieszu	2020/2021 rok	154 uczniów
	2021/2022 rok	164 uczniów
	2022/2023 rok	195 uczniów
Szkoła Podstawowa im. Błogosławionego Ojca Papczyńskiego w Kątach	2020/2021 rok	240 uczniów
	2021/2022 rok	253 uczniów
	2022/2023 rok	236 uczniów

Akademia Świętego Stanisława Papczyńskiego - szkoła podstawowa	2020/2021 rok	x
	2021/2022 rok	x
	2022/2023 rok	26 uczniów
Razem	2020/2021 rok	2 369 uczniów
	2021/2022 rok	2 432 uczniów
	2022/2023 rok	2 502 uczniów

W gminie funkcjonują również szkoły ponadpodstawowe: Zespół Szkół Ogólnokształcących w Górze Kalwarii, Zespół Szkół Zawodowych im. Marszałka Franciszka Bielińskiego w Górze Kalwarii oraz Zespół Szkół Zawodowych im. ppor. Emilii Gierczak w Górze Kalwarii.

W ramach przygotowania dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono badanie ankietowe wśród 174 dorosłych mieszkańców z terenu Gminy Góra Kalwaria, w tym: 130 kobiet oraz 44 mężczyzn. Najlichnieszą grupę wiekową stanowiły osoby w przedziale 31-60 lat (73,56%).

Ponadto, 75,86% ankietowanych mieszkańców była aktywna zawodowo, 10,34% to emeryci lub renciści, 8,05% pozostawało bez zatrudnienia, a pozostałe 5,75% posiadało status studenta.

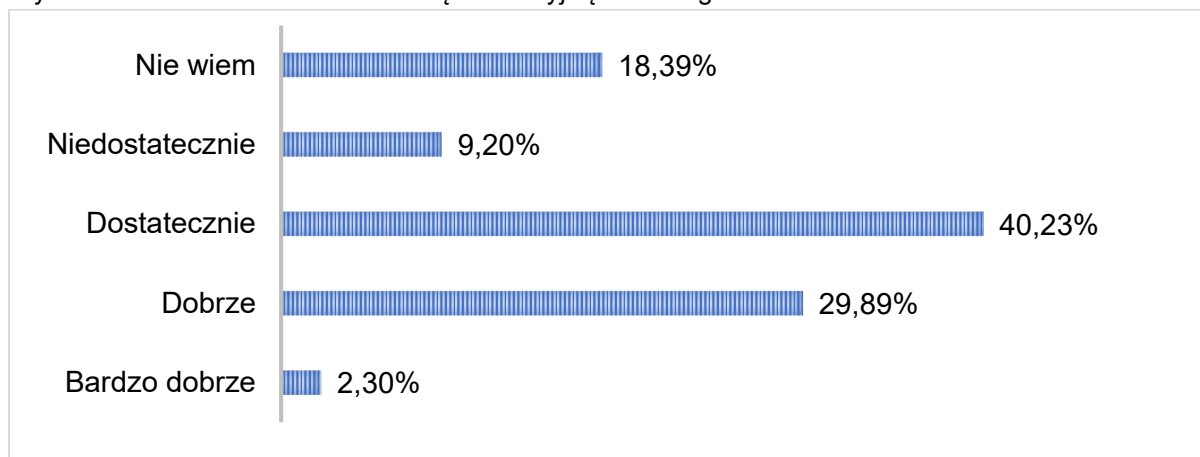
Idąc dalej, najlichnieszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym, a kolejno średnim i policealnym. Wśród badanych mieszkańców, najlichnieszą grupę stanowiły osoby reprezentujące czteroosobowe gospodarstwa domowe, a kolejno reprezentujące trzyosobowe gospodarstwa domowe oraz dwuosobowe gospodarstwa domowe.

Gdy zapytano ich czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców, 42,53% badanych udzieliło odpowiedzi przeczącej, natomiast 18,39% stwierdziło, że oferta w tym zakresie jest wystarczająca. Pozostałe 39,08% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

W przypadku oferty opieki przedszkolnej, 43,68% ankietowanych przyznało, że zaspokaja ona potrzeby mieszkańców, natomiast 26,44% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 29,89% respondentów nie wyraziło swojej opinii.

Ponadto, największy odsetek mieszkańców tj. 40,23% ocenił na poziomie dostatecznym ofertę edukacyjną szkół. Z kolei, 29,89% przyznało, że oferta jest dobra, a 9,20% stwierdziło, iż jest ona niedostateczna. Z kolei, 2,30% zaznaczyło, iż jest ona bardzo dobra. Pozostałe 18,39% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym temacie.

Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Ankietowani mieszkańcy zwrócili uwagę również na problem związany z przepełnieniem w szkołach miejskich i okołomiejskich oraz brakiem zajęć dodatkowych i kółek zainteresowań dla uczniów.

Opieka Zdrowotna

Podstawowa opieka zdrowotna w Gminie Góra Kalwaria zapewniają:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Górze Kalwarii,
- Filia przychodni SPZOZ w Baniosze,
- Filia przychodni SPZOZ w Sobikowie,
- BetaMed Rehabilitacja,
- Rodzinne Centrum Medyczne eMKmed,
- Centrum Medyczne Este-Med,
- Przychodnia Lekarska FAM Medica,
- Ośrodek Leczenia Uzależnień MedJol,
- Szer Med.

Nocna Pomoc Lekarska dla powiatu piaseczyńskiego w zakresie stacjonarnym i wyjazdowym świadczona jest przez Szpital Św. Anny w Piasecznie i Szpital im. prof M. Weissa w Konstancinie Jeziorna.

W 2022 roku Urząd Miasta i Gminy sfinansował następujące programy zdrowotne:

- Program zdrowotny „Szczepienia profilaktyczne przeciwko grypie dla mieszkańców powyżej 60. roku życia”,
- Program zdrowotny „Szczepienia profilaktyczne przeciw zakażeniom meningokokowym typu C”,
- Program zdrowotny „Program profilaktyki zakażeń brodawczaka ludzkiego (HPV) w Gminie Góra Kalwaria”.

Według danych GUS na terenie gminy w 2022 roku działało 9 ogólnodostępnych aptek. Na jedną ogólnodostępną aptekę przypada 3 140 osób, a co za tym idzie mieszkańcy mają relatywnie dobry dostęp do leków.

Według danych z GUS, w 2022 roku udzielono 125 483 porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz 106 309 porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej.

Wizyty pacjentów z rozpoznaniem jednostki chorobowej, według danych przedstawionych przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Górze Kalwarii:

Rok 2020

- depresje: 186 pacjentów,
- nerwice: 289 pacjentów.

Rok 2021:

- depresje: 221 pacjentów,
- nerwice: 321 pacjentów.

Rok 2022:

- depresje: 195 pacjentów,
- nerwice: 269 pacjentów.

Tabela 7. W związku z procedurą „Niebieskie Karty”

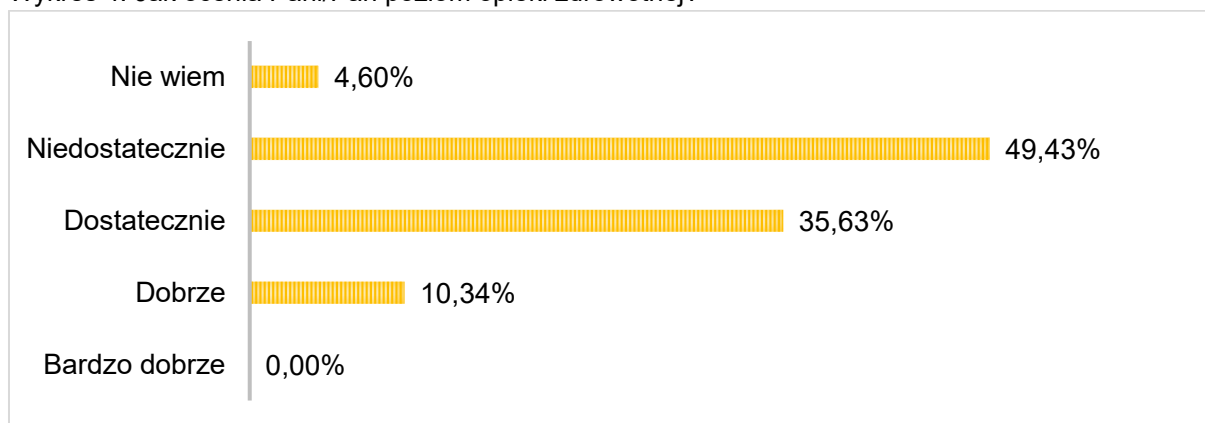
W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:		
Wszczęcie procedur	Rok 2020	0
	Rok 2021	1
	Rok 2022	0

Należy również podkreślić, że na terenie gminy występuje charakterystyczny dla całego kraju problem związany z funkcjonowaniem służby zdrowia, przejawiający się m.in. kolejkami do lekarzy i ograniczonym dostępem do opieki specjalistów. Są to problemy systemowe wymagające interwencji z poziomu krajowego.

Dobra jakość opieki zdrowotnej jest konieczna nie tylko ze względu na trendy demograficzne, czy możliwość zmniejszenia ryzyka wystąpienia ubóstwa wynikającego z powodów zdrowotnych. Zdrowie jest istotnym czynnikiem osiągnięcia wzrostu gospodarczego, szczególnie w przypadku zagrożeń epidemią lub pandemią. Ważne są działania profilaktyczne, także w najstarszych grupach wiekowych.

Zauważyć należy, iż 49,43% mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym oceniło na poziomie niedostatecznym ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia. Kolejno 35,63% stwierdziło, że oferta usług medycznych jest dostateczna, a 10,34% ankietowanych przyznało, że oferta w tym zakresie jest dobra. Pozostałe 4,60% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej?

Ankietowani mieszkańcy zwrócili również uwagę na problem związany z brakiem lekarzy specjalistów, długimi kolejkami do lekarzy, brakiem całodobowej opieki lekarskiej i apteki czynnej całodobowo.

Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa przesądza o jakości życia mieszkańców i rozwoju lokalnej społeczności. Zapobieganie zjawiskom, które budzą powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia, ochrona bezpieczeństwa, dbałość o zachowanie porządku publicznego oraz działania na rzecz ochrony przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej należą do obowiązków samorządu terytorialnego.

Nad bezpieczeństwem lokalnej społeczności czuwają funkcjonariusze Komisariat Policji w Górze Kalwarii oraz Straż Miejska. Straż Miejska w Górze Kalwarii prowadzi obserwację i rejestrowanie zdarzeń w miejscach publicznych przy pomocy 56 kamer Monitoringu Miejskiego.

Ponadto na terenie Gminy Góra Kalwaria znajduje się siedem jednostek Ochotniczej Straży Pożarnych:

- OSP Góra Kalwaria,
- OSP Baniocha,
- OSP Wojciechowice,
- OSP Pęcław,
- OSP Cendrowice,
- OSP Czaplin,
- OSP Czaplinek.

Od 2017 roku funkcjonuje w gminie Góra Kalwaria nowy System Ostrzegania i Alarmowania Ludności o Zagrożeniach. System zbudowano w ramach budowy systemu powiatowego. System składa się z 12 wielofunkcyjnych syren alarmowych o mocy 600 W oraz 1 syreny o mocy 900 W. Syreny rozmieszczone są w miejscowościach: Brzeście, Brzumin, Cendrowice, Coniew, Czaplinek, Czersk, Góra Kalwaria – 2, Kąty, Łubna, Pęcław, Wojciechowice, Wólka Dworska.

W 2022 roku w gminie Góra Kalwaria stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 520 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców

odnotowano 18,54 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Góra Kalwaria wynosi 55,90% i jest znacznie mniejszy od wskaźnika wykrywalności dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniejszy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Góra Kalwaria najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 12,48 (wykrywalność 49%) oraz przeciwko mieniu - 11,42 (wykrywalność 35%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa o charakterze gospodarczym - 3,84 (53%), drogowe - 1,73 (99%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,28 (91%).

Z danych przedstawionych przez Policję wynika, iż najczęściej dochodzi do interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu z powodu zakłócenia porządku publicznego oraz prowadzenia pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości.

Tabela 8. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu.

Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu w roku:	Rok	Liczba interwencji
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	rok 2020	41
	rok 2021	47
	rok 2022	64
prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po spożyciu alkoholu	rok 2020	2
	rok 2021	6
	rok 2022	8
zakłócanie porządku publicznego	rok 2020	144
	rok 2021	161
	rok 2022	185
podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	rok 2020	0
	rok 2021	3
	rok 2022	2

liczba wypadków pod wpływem alkoholu	rok 2020	2
	rok 2021	2
	rok 2022	1
przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	rok 2020	0
	rok 2021	0
	rok 2022	0
osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	rok 2020	8
	rok 2021	11
	rok 2022	9

Najczęstszym przestępstwem na terenie Gminy Góra Kalwaria w 2022 roku była kradzież mienia, a kolejno uszkodzenie mienia oraz fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną.

Tabela 9. Przestępstwa na Gminy Góra Kalwaria

Przestępstwa na terenie gminy	Rok	Liczba przestępstw
kradzież z włamaniem	rok 2020	24
	rok 2021	18
	rok 2022	18
fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	rok 2020	29
	rok 2021	31
	rok 2022	27
pobicie	rok 2020	0
	rok 2021	2
	rok 2022	3
uszkodzenie mienia	rok 2020	24
	rok 2021	21
	rok 2022	27
kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	rok 2020	7
	rok 2021	9
	rok 2022	3
kradzież mienia	rok 2020	29
	rok 2021	42
	rok 2022	48

Artykuł KK Kwalifikacja prawna liczba wszczętych / stwierdzonych / zakończonych postępowań:

Rok 2020 np.:

- znęcanie się nad rodziną - 29 / 19 / 17,
- groźba karalna - 28 / 13 / 12,
- uchylenie się od płacenia alimentów - 70 / 62 / 60.

Rok 2021 np.:

- znęcanie się nad rodziną - 31 / 18 / 15,
- groźba karalna - 23 / 11 / 11,
- uchylenie się od płacenia alimentów - 76 / 66 / 59.

Rok 2022 np.:

- znęcanie się nad rodziną - 27 / 15 / 13,
- groźba karalna - 22 / 12 / 12,
- uchylenie się od płacenia alimentów - 48 / 43 / 45.

Statystyki Policji wskazują, że osobami doznającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, natomiast mężczyźni są najczęściej osobą stosującymi przemoc domową. Na przestrzeni lat 2020-2022 zmalała liczba osób doznających przemocy domowej oraz liczba osób stosujących przemoc pod wpływem alkoholu.

Tabela 10. Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie

Liczba:	2020 rok	2021 rok	2022 rok
Liczba osób doznających przemocy domowej:	34	52	31
Kobiety	29	48	30
Mężczyźni	6	1	1
Nieletni	1	3	0
Liczba osób stosujących przemoc domową:	34	57	31
Kobiety	1	9	3

Mężczyźni	33	48	28
Nieletni	0	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	32	35	31
Kobiety	0	1	0
Mężczyźni	32	34	31

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:

- rok 2020 - wszczęcie 34 procedur NK,
- rok 2021 - wszczęcie 48 procedur NK,
- rok 2022 - wszczęcie 31 procedur NK.

Kultura

Ważną częścią działalności samorządu terytorialnego jest dbałość o kulturę, zachowanie jej bogactwa oraz zapewnienie różnych form jej upowszechniania wśród mieszkańców.

Za realizację przedsięwzięć w ramach działalności kulturalnej w Gminie Góra Kalwaria odpowiadają instytucje kultury, do których zaliczamy Ośrodek Kultury oraz Gminną Bibliotekę Publiczną.

Działalność Ośrodka Kultury w Górze Kalwarii:

Ośrodek Kultury w Górze Kalwarii realizuje zadania w zakresie upowszechniania kultury, edukacji kulturalnej, edukacji obywatelskiej, turystyki, ochrony i popularyzacji dziedzictwa narodowego.

Bazę Ośrodka Kultury stanowią:

- Budynek przy ul. por. Jana Białka 9 – siedziba główna Ośrodka Kultury.
- Zamek Książąt Mazowieckich w Czersku.
- Budynek przy ul. Pijarskiej 1A – pracownia modelarska i fotograficzna oraz zajęcia z gry na instrumentach klawiszowych.

Stałe sekcje:

- Zespoły ludowe – Wólkowianki, Vox Symfonia,
- Wokalna – studio piosenki, chór Coniew,
- Teatralna – Czerwone Parasole, Albocoś,
- Nauka gry na pianinie,
- Pracownia modelarni lotniczej,
- Warsztaty fotograficzne,
- Plastyczna: rysunek, ceramika, malarstwo, warsztaty szydełkowe, zajęcia plastyczne,
- Kultura myśli technicznej,

- Uniwersytet Trzeciego Wieku – w okresie sprawozdawczym odbyło się 28 czwartkowych wykładów, w których uczestniczyło ok. 90 osób. Tematami spotkań były: podróże, kultura i sztuka, historia, zdrowie i psychologia, językoznawstwo.

W 2022 roku Ośrodek Kultury był organizatorem i współorganizatorem licznych działań artystycznych. Jego oferta programowa to 196 wydarzeń własnych i współorganizowanych.

Działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w Górze Kalwarii:

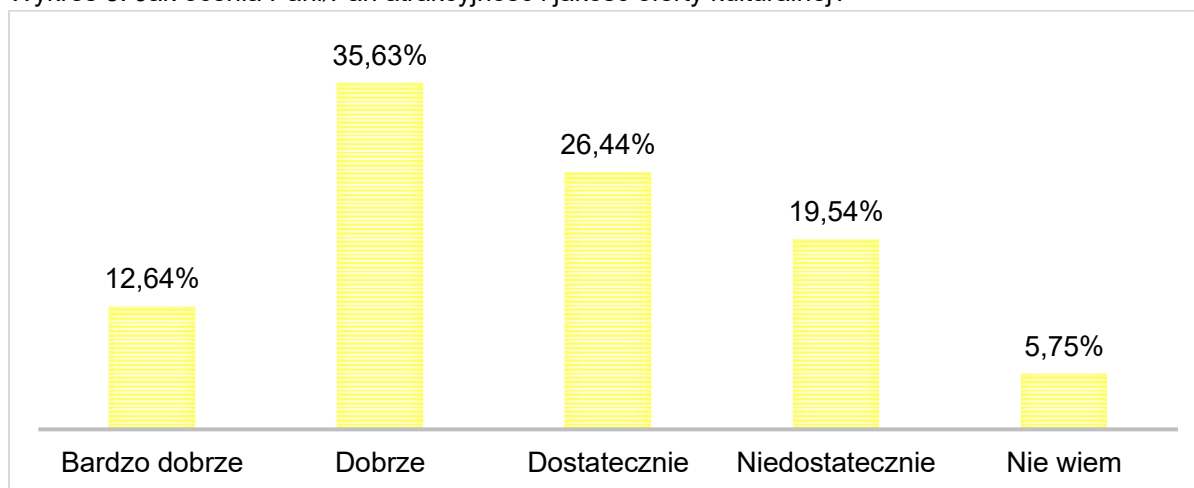
Działalność podstawowa biblioteki dotyczy rozwijania i zaspokajania potrzeb czytelnich oraz upowszechniania i rozwoju kultury na terenie miasta i gminy. W strukturze sieci bibliotecznej znajduje się biblioteka główna działająca na terenie miasta oraz dwie filie na obszarach wiejskich.

Według danych GUS z 2022 roku biblioteka w Gminie Góra Kalwaria posiadała księgozbiór liczący 47 643 wolumenów. W 2022 roku zarejestrowano 2 783 czytelników oraz 64 251 wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz.

Lokalne dziedzictwo kulturowe promowane jest w ramach działającego w bibliotece Centrum Informacji Kulturalnej i Turystycznej, gdzie można uzyskać informacje o noclegach, muzeach, zabytkach i historii miasta, wydarzeniach kulturalnych, atrakcjach przyrodniczych, szlakach turystycznych czy zakupić pamiątki lub otrzymać darmowe materiały promujące atrakcje w okolicy. Działalność kulturalna biblioteki to także organizacja różnych wydarzeń promujących książki, czytelnictwo oraz dziedzictwo kulturowe wśród mieszkańców oraz odwiedzających gości. Gminna Biblioteka Publiczna w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r. zorganizowała 258 imprez, w których uczestniczyło 2907 osób.

Jakość oferty kulturalnej, największy odsetek mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym ocenił na poziomie dobrym (35,63%). Z kolei, 26,44% przyznało, że zasoby gminy w tym zakresie są dostateczne, a 19,54% przyznało, iż oferta kulturalna jest niedostateczna. Następnie 12,64% oceniło ją na poziomie bardzo dobrym, a pozostałe 5,75% nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej?

Sport, rekreacja i turystyka

Sport i rekreacja to ważna dziedzina życia mieszkańców Gminy Góra Kalwaria. Aktywność ruchowa stała się doskonałym sposobem na spędzanie wolnego czasu przez dzieci i młodzież, jak również osoby dorosłe. Zajęcia sportowo-rekreacyjne mogą odbywać się w sposób zorganizowany w klubach sportowych lub indywidualnie.

Działalność sportowo-rekreacyjną na terenie Gminy Góra Kalwaria zapewnia Ośrodek Sportu i Rekreacji w Górze Kalwarii.

Bazę Ośrodka stanowią:

- Stadion Miejski w Górze Kalwarii z dwoma boiskami piłkarskimi;
- stadion piłkarski w Baniosze + rzutnia do pchnięcia kulą, 100-metrowa bieżnia tartanowa ze skocznią w dal, kort tenisowy ze sztuczną nawierzchnią;
- boisko wielofunkcyjne orlik w Górze Kalwarii;
- boisko wielofunkcyjne orlik w Baniosze;
- zespół basenowy, w skład którego wchodzi: kryta pływalnia, boisko do piłki nożnej, plac zabaw, siłownia zewnętrzna, boiska do siatkówki plażowej oraz skatepark;
- sala sportowa przy ul. Dominikańskiej 9 w Górze Kalwarii z 2 mniejszymi salkami do zajęć rekreacyjno-sportowych.

W ramach organizowanych przez OSiR zajęć i sekcji działają:

- Młodzieżowa sekcja koszykówki,
- Sekcja koszykówki dla dorosłych,
- Młodzieżowa sekcja piłki siatkowej,
- Sekcja capoeiry,
- Gimnastyka korekcyjna,
- Zajęcia fitness,
- Zajęcia aqua aerobik,
- „Czas na zdrowie”,
- Góra Biega,
- Indywidualna i grupowa nauka pływania,
- Nauka pływania dla szkół z gminy Góra Kalwaria,

- Gimnastyka w wodzie dla seniorów,
- Nauka pływania dla seniorów.

W 2022 roku Ośrodek Sportu i Rekreacji w Górze Kalwarii zorganizował 20 imprez sportowo-rekreacyjnych dla mieszkańców (m.in. biegi, wyścigi rowerowe, Sportowy Dzień Dziecka, Mikołajki, piknik rekreacyjno-sportowy), 13 zawodów dla dzieci i młodzieży, 3 turnieje dla dzieci. Zorganizowano również półkolonie w okresie od 1 do 12 sierpnia 2022 r. dla 91 dzieci oraz zajęcia sportowe w okresie wakacyjnym: siatkówka, piłka nożna, koszykówka, z których skorzystało ponad 150 dzieci i młodzieży.

Imprezy sportowe są przeznaczone zarówno dla najmłodszych, jak i dla seniorów. Obiekty sportowe również wykorzystywane są przez wszystkie grupy wiekowe.

Wschodnia, skrajna część Gminy Góra Kalwarii wchodzi w skład obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły. To strefa tzw. specjalnej ochrony ptaków. Gniazduje tu około 50 gatunków wodno-błotnych. Szczególną częścią Doliny Środkowej Wisły jest rezerwat przyrody Łachy Brzeskie, położony na wysokości Wólki Dworskiej, Brześć i Podłęcza. Utworzono go dla ochrony siedlisk rzadkich ptaków. Na terenie gminy znajduje się jeszcze jeden obszar Natura 2000 – Łąki Soleckie. Jest to dolina rzeki Małej we wsi Solec. W Gminie Góra Kalwaria znajduje się przeszło 20 pomników przyrody. To drzewa, głównie dęby szypułkowe, oraz Jezioro Czerskie. Jezioro jest zarybiane, złowić w nim można m.in. szczupaka, lina i leszcza. Północno-zachodnia, skrajna część gminy to zaś Chojnowski Park Krajobrazowy, utworzony w celu ochrony liściasto-mieszanych Lasów Chojnowskich, doliny rzeki Jeziorki i fragmentu doliny Wisły.

Kraina Jeziorki to ponad 400 km szlaków rowerowych leżących w dolinie rzeki Jeziorki, na obszarze powiatu piaseczyńskiego, grójeckiego i gminy Mszczonów. Można tu nie tylko aktywnie (rowerem czy kajakiem), miło spędzić weekend, ale też przeżyć prawdziwą przygodę, wziąć udział w ciekawym wydarzeniu, obcować z prawdziwą naturą, zobaczyć wiele pięknych, zabytkowych i inspirujących miejsc, a na koniec też dobrze i zdrowo zjeść.

Tematyczne trasy turystyczne:

- Szlak Nowej Jerozolimy,
- Szlak Wielokulturowy,
- Szlak Kultury Żydowskiej,
- Szlak Militarny.

Zabytki znajdujące się na terenie Gminy Góra Kalwaria:

- Bunkry - trzy schrony (w tym jeden bojowy), wybudowane przez niemiecką armię podczas I wojny światowej, w 1915 roku,
- Cmentarze Ewangelickie, Rzymskokatolickie i Żydowski,
- Dwór cadyka i dom modlitwy,
- Dwór w Brześćcach,
- Dzwonnica powstała w 1670 roku,
- Jatki - przylegający do ratusza w Górze Kalwarii parterowy budynek z podcieniem i kolumnami,
- Kaplica św. Antoniego,
- Kolegium pijarów,
- Koszary,
- Kościół Niepokalanego Poczęcia NMP,
- Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego,
- Kościół Przemienienia Pańskiego,
- Kościół Wieczery Pańskiej,
- Pałac Biskupi,
- Ratusz,
- Wiatrak,
- Zamek Książąt Mazowieckich.

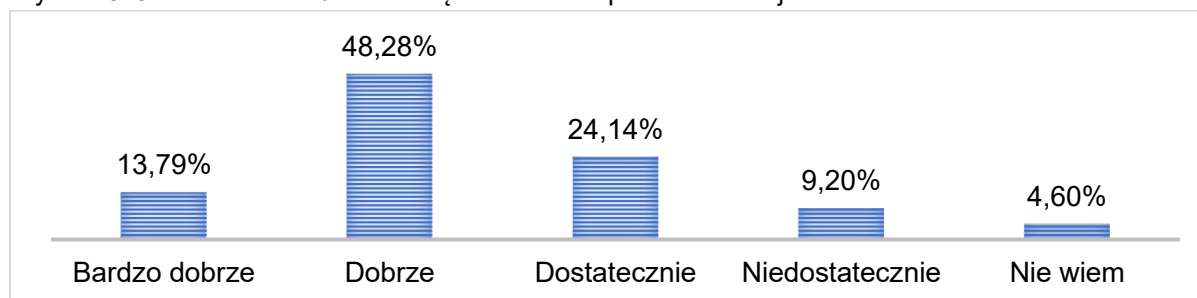
Kościół sanktuaryjny - Sanktuarium mieści się w Kościele Wieczery Pańskiej zwanym Wieczernikiem, który w XVII/XVIII wieku był częścią struktur sanktuaryjnych świętego miasta Nowa Jerozolima (dzisiaj Góra Kalwaria), zbudowanego na wzór Jerozolimy z czasów Chrystusa. Przez 24 lata (1677-1701) żył i pracował tutaj św. Ojciec Stanisław Papczyński.

Muzea na terenie Gminy Góra Kalwaria:

- Muzeum Ojca Stanisława Papczyńskiego,
- Prywatne Muzeum Regionalne państwa Bożeny i Wojciecha Prus-Wiśniowskich,
- Izba Pamięci Wojskowej.

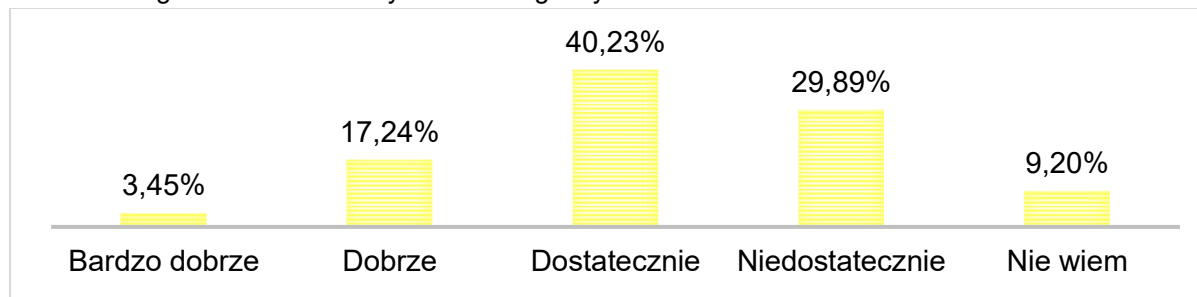
Ofertę w zakresie sportu i rekreacji, 48,28% mieszkańców uczestniczących w badaniu ankietowym oceniło na poziomie dobrym. Z kolei, 24,14% uznało, że zasoby w tym zakresie są dostateczne, natomiast 13,79% przyznało, iż oferta sportu i rekreacji na terenie gminy jest bardzo dobra. Następnie 9,20% uznało, że zasoby gminy w tym zakresie są niedostateczne, a pozostałe 4,60% ankietowanych nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę w zakresie sportu i rekreacji?

Ponadto, 40,23% ankietowanych mieszkańców oceniło dostatecznie działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży. Z kolei, 29,89% przyznało, iż oferta w tym zakresie jest niedostateczna, a 17,24% stwierdziło, iż jest dobra. Następnie 3,45% oceniło działania gminy w tym zakresie jako bardzo dobre. Pozostałe 9,20% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie gminy?

Ankietowani mieszkańcy zwrócili uwagę na konieczność poszerzenia oferty zajęć sportowych z fitnessu, jogi, aerobiku i harcerstwa również dla osób z terenów wiejskich. Mieszkańcy chcieliby, aby powstało w gminie więcej parków, placów zabaw, warsztatów i zajęć ruchowych skierowanych także dla młodzieży.

Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS na koniec roku 2022, w Gminie Góra Kalwaria pracowało 12 270 osób w gospodarce narodowej, w tym 6 107 osób stanowiły kobiety, a 6 163 osób stanowili mężczyźni. Na przestrzeni lat 2018-2022 wzrosła ogólna liczba osób pracujących.

Tabela 11. Liczba osób pracujących w latach 2018-2022

Liczba osób pracujących	
pracujący ogółem	
rok 2018	6 250 osób
rok 2019	6 550 osób
rok 2020	6 728 osób
rok 2021	6 731 osób
rok 2022*	12 270 osób
pracujące kobiety	
rok 2018	2 991 kobiet
rok 2019	3 047 kobiet
rok 2020	3 220 kobiet
rok 2021	3 264 kobiety
rok 2022*	6 107 kobiet
pracujący mężczyźni	
rok 2018	3 259 mężczyzn
rok 2019	3 503 mężczyzn
rok 2020	3 508 mężczyzn
rok 2021	3 467 mężczyzn
rok 2022*	6 163 mężczyzn

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

---

* Pracujący w gospodarce narodowej wg płci (dane GUS)

W Gminie Góra Kalwaria na 1000 mieszkańców pracuje 434 osób.

W 2022 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Góra Kalwaria wynosiło 6 499,96 PLN, co odpowiada 96.90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Ponadto, w 2022 roku 6,3% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Góra Kalwaria pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 27,0% w przemyśle i budownictwie, a 33,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 3,7% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Gospodarka

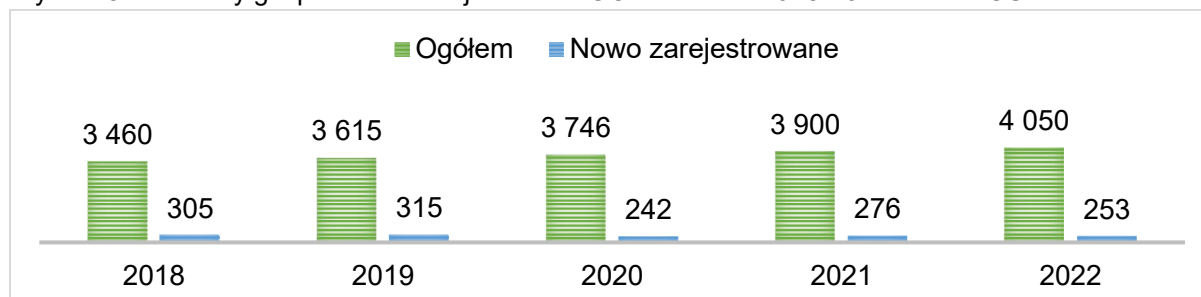
W Gminie Góra Kalwaria w roku 2022 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 4 050 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 3 121 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 253 nowe podmioty, a 137 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2022 najwięcej (315) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (222) w roku 2009. W tym samym okresie najwięcej (242) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2017 roku, najmniej (130) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2021 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Góra Kalwaria najwięcej (341) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (3 934) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

0,9% (37) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 23,0% (932) podmiotów, a 76,1% (3 081) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Góra Kalwaria najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25.4%) oraz Budownictwo (15.8%).

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stały wzrost ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2018-2022 – dane GUS

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, iż warunki do rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające, a działania gminy w zakresie wspierania i rozwoju przedsiębiorczości przyczyniają się do poprawy stanu gospodarki lokalnej.

Mieszkalnictwo

Dostępność fizyczna i ekonomiczna do mieszkań jest kluczowym czynnikiem wpływającym na atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania. Gmina musi poprawiać sytuację mieszkaniową swoich mieszkańców, szczególnie tych, którzy wchodząc w dorosłość, tworzą osobne gospodarstwo domowe. Zasobem mieszkaniowym gmina może także przyciągać nowych mieszkańców.

Według Raportu o stanie gminy za 2022 rok, w skład mieszkaniowego zasobu gminy wchodzi 50 komunalnych budynków oraz 13 budynków będących we współwłasności z utworzoną wspólnotą mieszkaniową.

Tabela 12. Wykaz lokali komunalnych w budynkach będących własnością Gminy Góra Kalwaria oraz wykaz lokali komunalnych w budynkach we współwłasności

Wykaz lokali komunalnych w budynkach będących własnością Gminy Góra Kalwaria	
Łączna liczba lokali mieszkalnych	367 lokali mieszkalnych
w tym: liczba lokali komunalnych	291 lokali komunalnych
w tym: liczba lokali socjalnych	76 lokali socjalnych
Łączna liczba lokali wolnych	38 lokali wolnych
w tym: liczba lokali komunalnych	14 lokali komunalnych
w tym: liczba lokali socjalnych	24 lokale socjalne
Wykaz lokali komunalnych w budynkach we współwłasności	
Łączna liczba lokali mieszkalnych	76 lokali mieszkalnych
w tym: liczba lokali komunalnych	72 lokale komunalne
w tym: liczba lokali socjalnych	4 lokale socjalne
Łączna liczba lokali wolnych	6 lokali wolnych
w tym: liczba lokali komunalnych	5 lokali komunalnych
w tym: liczba lokali socjalnych	1 lokal socjalny

Na dzień 31 grudnia 2022 roku w zasobie komunalnym pozostawało:

- 11 lokali wolnych, w tym również do remontu,
- 6 lokali na etapie przydziału dla osób oczekujących na mieszkanie,
- 6 lokali do kapitalnego remontu, w tym również nienadające się na stały pobyt ludzi i do wyburzenia,
- 10 murowanych baraków, w tym do kapitalnego remontu,
- 6 kontenerów,
- 2 budynki ze sprzedawanymi lokalami,
- 2 lokale usługowe,
- 1 lokal przeznaczony na sprzedaż.

Na koniec 2022 roku w gminie Góra Kalwaria oczekuje na mieszkania komunalne kilkanaście rodzin.

Stan środowiska

Uwarunkowania przyrodnicze, co można stwierdzić na podstawie ruchów migracyjnych ludności, odgrywają coraz większą rolę w decyzjach o lokalizacji miejsca zamieszkania. Środowisko przyrodnicze podlega z jednej strony ogromnej presji inwestycyjnej, z drugiej staje się przedmiotem troski w polityce przestrzennej.

Główna arteria wodna znajdująca się na terenie Gminy Góra Kalwaria to rzeka Wisła. W jej łózysku występują liczne kępy oraz piaszczyste ławice. Największym dopływem Wisły jest rzeka Czarna z odcinkiem ujściowym już poza granicą gminy. Na terenie gminy zlokalizowane jest również jezioro Czersk.

Jednostką odpowiedzialną za prawidłowe funkcjonowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Góra Kalwaria oraz jej zrównoważony rozwój jest powołana w 2006 roku spółka Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. (jednoosobowa spółka gminna).

Gmina Góra Kalwaria posiada Program Ochrony Środowiska na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2028, który zawiera kompleksową ocenę stanu środowiska w gminie, w tym zagadnienia dotyczące ochrony klimatu i jakości powietrza, zanieczyszczenia hałasem, gospodarki wodno-ściekowej oraz odpadów, zasobów geologicznych, glebowych czy zasobów przyrody. Gmina Góra Kalwaria, na podstawie wskazań w Programie podejmuje szereg działań zmierzających do poprawy i ochrony stanu środowiska.

Do głównych źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie województwa mazowieckiego oraz Gminy Góra Kalwaria należą emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa) z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). W 2022 roku Gmina Góra Kalwaria kontynuowała monitorowanie jakości powietrza za pomocą 7 sensorów.

Na terenie Gminy Góra Kalwaria hałas komunikacyjny związany jest przede wszystkim z transportem samochodowym, kolejowym i w niewielkim stopniu z lotniczym. Hałas

kolejowy na terenie gminy wiąże się z ruchem towarowym na linii kolejowej. Hałas ma znaczenie lokalne i występuje tylko w bezpośredniej okolicy linii kolejowej. Hałas lotniczy na terenie Gminy Góra Kalwaria spowodowany jest przelotem samolotów, których trasy obejmują teren gminy, jest on jednakże bardzo znikomy.

Gmina Góra Kalwaria, w zamian za miesięczną opłatę odbiera i zagospodarowuje od właścicieli nieruchomości każdą wytworzoną przez nich ilość odpadów komunalnych zmieszanych oraz zbieranych w sposób selektywny zgodnie z zapisami prawa miejscowego. W Gminie Góra Kalwaria funkcjonuje od 1 lipca 2013 roku Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK).

Usuwanie wyrobów azbestowych prowadzone jest na terenie Gminy Góra Kalwaria jako realizacja założeń Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Góra Kalwaria na lata 2013-2032. W 2022 roku wykonano odbiór, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest z terenu gminy w ilości 202,520 ton z 78 gospodarstw.

Wydział Gospodarki Odpadami Urzędu Miasta i Gminy Góra Kalwaria w 2022 r. dołączył do ogólnopolskiej akcji „Sprzątanie świata”. Akcja odbywała się pod hasłem „Sprzątamy dla Polski”. Głównym przesłaniem akcji było zwrócenie uwagi na rosnącą konsumpcję, a tym samym na rosnącą ilość wytwarzanych odpadów głównie z tworzyw sztucznych.

Akcje związane z edukacją ekologiczną na terenie Gminy Góra Kalwaria w 2022 roku:

- Sprzątanie sołectw Gminy Góra Kalwaria w ramach Dnia Ziemi,
- Sprzątanie zaśmieconych miejsc publicznych w ramach kampanii „Sprzątanie świata 2022”, które odbyło się w dniach 16–18 września 2022 r. pod hasłem „Wszystkie śmieci są nasze”,
- Sprzątanie dzikich wysypisk na nieruchomościach stanowiących własność Gminy.

Organizacje pozarządowe

Widocznym przejawem aktywności społecznej jest funkcjonowanie organizacji pozarządowych, w tym fundacji i stowarzyszeń. Organizacje te są kluczowym ogniwem rozwoju społecznego w skali lokalnej, a jednocześnie przez wspólne działania integrują miejscową społeczność.

Dzięki bliskiej współpracy organizacji samorządowych z mieszkańcami gminy, łatwiej zrozumieć lokalne potrzeby. Można w ten sposób skuteczniej i efektywniej wypełniać nakreślone zadania, które mogą być istotnym ogniwem rozwoju społeczno-gospodarczego.

Lista organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej na terenie Gminy Góra Kalwaria:

- KS Nadstal,
- KGW Urzeczanki,
- UKS OSiR Góra Kalwaria,
- MKS Korona,
- Towarzystwo Miłośników Góry Kalwarii i Czerska,
- KS Orzeł Baniocha,
- UKS Fighters DOJO,
- KS CENTRUM TANG SO DO,
- UKS Skalar,
- Stowarzyszenie Rozwoju Artystycznego Formacji Tanecznej "Bartek",
- UKS Emotion,
- UKS Dwójka,
- Fundacja Razem Damy Radę,
- Stowarzyszenie Gradiam,
- Piaseczyńskie WOPR,
- Stowarzyszenie Cendrowianki,
- Stowarzyszenie Kulturalne AIR BAND,
- Fundacja Promocji i Edukacji Artystycznej PROMOTUS,

- TOnZ Oddział w Czersku,
- Stowarzyszenie Grupa Historyczno - Edukacyjna "Szare Szeregi",
- Stowarzyszenie "Oni Są",
- Oddział Rejonowy Związku Rencistów, Emerytów i Inwalidów w Górze Kalwarii,
- Stowarzyszenie Mieszkańców Sołectwa Czachówek,
- UKS TKM - Tomice, Kąty, Mikówiec,
- UKS Tom Bee Team,
- UKS Akademia Sportu Baniocha – Coniew,
- Stowarzyszenie PoMocny Sztab,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Osób AUXILIUM,
- Katolickie stowarzyszenie Archidiecezji Warszawskiej,
- Stowarzyszenie "Pozytywnie Urzeczeni",
- Klub Karate Kyokushinkaikan KIME,
- Fundacja Edukacja Sportowa,
- Stowarzyszenie Anioły Floriana,
- Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego "Zawisza" Federacja Skautingu Europejskiego,
- MDP i MDP Ochotnicza Straż Pożarna w Pęcławiu,
- Fundacja wspierania kultury i sztuki oraz promocji Polski "Polski Znak",
- Miejski Klub Koszykówki w Górze Kalwarii.

Koła Gospodyń Wiejskich z terenu gminy:

- Koło Gospodyń Wiejskich Sierzchów-Ługówka,
- Koło Gospodyń Wiejskich "Wisielka" z Podłęczu,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Pęcławiu PęcłaWianki,
- Koło Gospodyń Wiejskich "Urzeczanki" we wsi Coniew,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Wincentowie Wincentowianki,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Solcu.

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY GÓRA KALWARIA

Na początku badania mieszkańców poproszono o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie gminy. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

Tabela 13. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie Gminy Góra Kalwaria

Problemy społeczne	Średnia ważona problemu
alkoholizm	3,92
narkomania	4,00
wzrost przestępczości	3,75
nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	3,93
bezrobocie	3,51
ubóstwo	3,69
przemoc	3,78
uzależnienia behawioralne	3,30

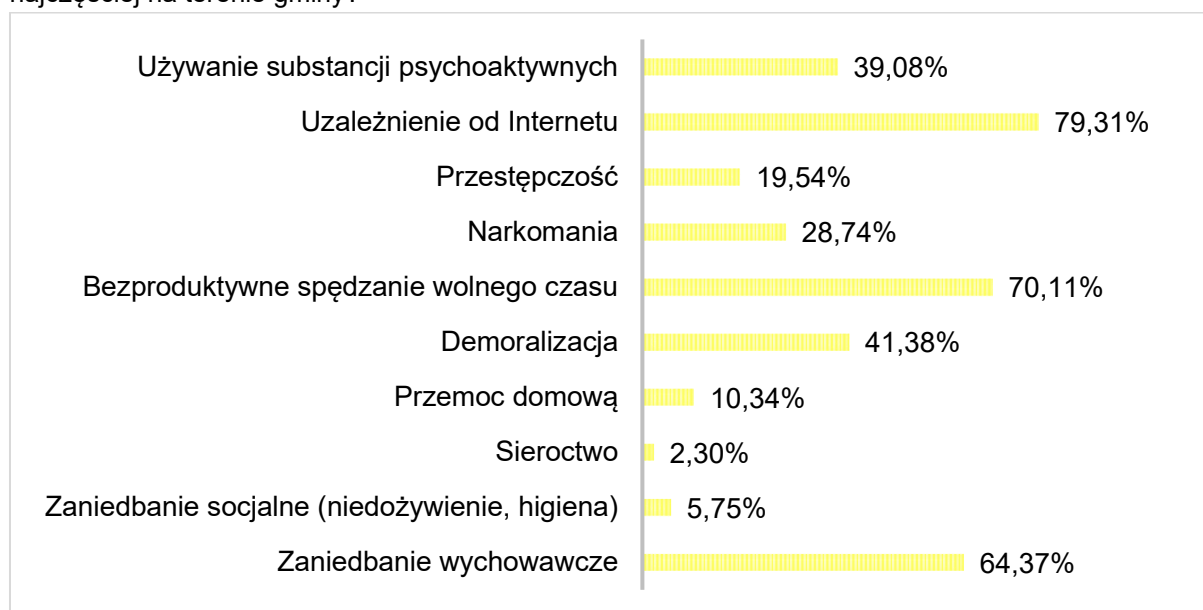
Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali narkomanię, którego ważność została oceniona na poziomie 4,00, czyli problemu istotnego. Pozostałe problemy zostały ocenione na niższych poziomach. Najwyższa pozycja zjawiska narkomanii jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd terytorialny w ramach profilaktyki i rozwiązywania tego problemu. Kolejnymi, zauważalnymi przez mieszkańców problemami na terenie Gminy Góra Kalwaria okazał się problem alkoholizmu oraz nowych substancji psychoaktywnych (dopalacze). Mieszkańcy mieli

również możliwość wskazania innych najistotniejszych problemów w ich otoczeniu. Wśród nich znalazły się m.in.: bezdomność zwierząt, bezpieczeństwo na drogach (częste łamanie przepisów drogowych przez kierowców), mała ilość miejsc parkingowych, wykluczenie transportowe i komunikacyjne oraz problem z dostępem do opieki medycznej.

Mieszkańcy zostali również zapytani jakie negatywne zjawiska dostrzegają na terenie gminy w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Jak wynika z odpowiedzi najbardziej zauważalnym problemem jest uzależnienie od Internetu, wskazane przez 79,31% badanych mieszkańców. Kolejno 70,11% przyznało, iż jest to bezproduktywne spędzanie czasu wolnego, a 64,37% dostrzega zaniedbanie wychowawcze. Następnie 41,38% wskazało na demoralizację, a 39,08% na używanie substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży. Z kolei, 28,74% wskazało na narkomanię. Kolejno 19,54% zaznaczyło przestępczość, a 10,34% przemoc domową. Pozostałe 5,75% ankietowanych dostrzega wśród dzieci i młodzieży zaniedbanie socjalne (niedożywienie, higiena), a 2,30% sieroctwo.

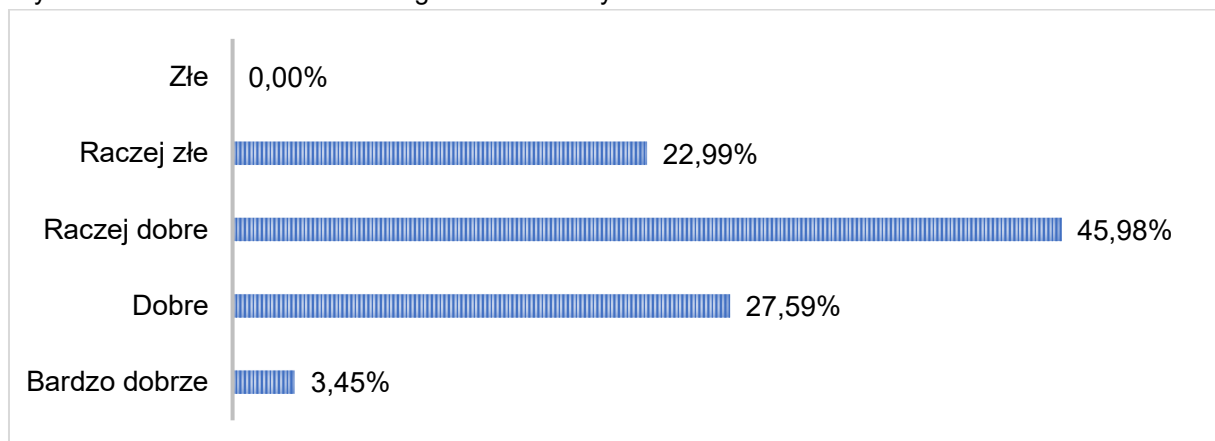
Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd też suma jest większa niż 100%.

Wykres 9. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej na terenie gminy?

Ogólne warunki życia w Gminie Góra Kalwaria mieszkańcy najczęściej oceniali jako raczej dobre. Taką odpowiedź wskazało 45,98% badanych respondentów. Z kolei, 27,59% przyznało, iż są one dobre. Natomiast 22,99% oceniło negatywnie warunki życia twierdząc, że są one raczej złe, a 3,45% jako bardzo dobre.

Wykres 10. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w Gminie Góra Kalwaria?

Poproszono również mieszkańców o ocenę sytuacji materialnej ich rodziny. I tak, 44,83% oceniło ją na poziomie dobrym. Kolejno 36,78% przyznało, że jest ona przeciętna, ani dobra, ani zła. Następnie 11,49% stwierdziło, iż jest ona bardzo dobra, a 6,90% oceniło ją jako złą.

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Zgodnie z art. 2. ust. 1. ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z art. 3. w/w ustawy pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W GÓRZE KALWARII

Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii jest jednostką organizacyjną gminy, która realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka oraz realizacja rządowych programów pomocy społecznej.

W skład Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii wchodzi następujące komórki organizacyjne tj.: Dział Pomocy Środowiskowej, Dział Świadczeń Pieniężnych, Dział Finansowo-Księgowy, Ośrodek wsparcia osób starszych o nazwie Klub Senior+ oraz Świetlica Środowiskowa.

Prawidłową realizację zadań oraz funkcjonowanie Ośrodka zapewnia kadra w skład, której wchodziło według stanu na dzień 31 grudnia 2022 roku 39 pracowników, w tym:

- Dyrektor,
- Dział Księgowości - 5 osób,
- Dział Pomocy Środowiskowej - 17 osób,
- Dział Świadczeń Pieniężnych - 5 osób,
- Opiekunka - 6 osób,
- Świetlice - 5 osób.

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2000 mieszkańców.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii wynika, iż ogólna liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS wzrosła w 2022 roku w porównaniu do roku poprzedniego. Ponadto, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemów uzależnień w latach 2021-2022 utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Tabela 14. Osoby korzystające z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną	Rok	Liczba
Rodziny korzystające ze świadczeń OPS	rok 2020	483 rodziny
	rok 2021	440 rodzin
	rok 2022	469 rodzin
Liczba osób w rodzinach	rok 2020	664 osoby
	rok 2021	622 osoby
	rok 2022	646 osób
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień (alkoholizm, narkomania, behawioralne)	rok 2020	10 rodzin
	rok 2021	12 rodzin
	rok 2022	11 rodzin

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

Najczęstszą formą udzielanej pomocy są świadczenia pieniężne – choć liczba osób korzystających z tego typu pomocy w 2022 roku zmalała w porównaniu do roku poprzedniego. Wiele osób korzysta również ze świadczeń niepieniężnych i zauważyć można znaczny wzrost korzystających z tego rodzaju świadczeń w roku 2022.

Istotną formę wsparcia stanowi także praca socjalna, która jest ważnym zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym. Praca socjalna jest to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwiązania lub wzmocnienia aktywności, samodzielności życiowej. Prowadzona jest również ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy oraz koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności.

Tabela 15. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych

Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS	Rok	Liczba
świadczenia pieniężne	rok 2020	460 osób
	rok 2021	466 osób
	rok 2022	412 osób
świadczenia niepieniężne	rok 2020	394 osoby
	rok 2021	358 osób
	rok 2022	451 osób
pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	rok 2020	696 osób
	rok 2021	593 osoby
	rok 2022	827 osób
usługi opiekuńcze	rok 2020	38 osób
	rok 2021	43 osoby
	rok 2022	46 osób
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	rok 2020	64 osoby
	rok 2021	66 osób
	rok 2022	60 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, wskazanymi przez OPS w Górze Kalwarii w 2022 roku było kolejno: ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba, bezrobocie oraz niepełnosprawność.

Tabela 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu:

Powody przyznawania pomocy społecznej	Rok	Liczba
niepełnosprawność	rok 2020	117 rodzin
	rok 2021	126 rodzin
	rok 2022	117 rodzin
bezrobocie	rok 2020	97 rodzin
	rok 2021	111 rodzin
	rok 2022	117 rodzin
Osoby dotknięte klęską żywiołową	rok 2020	6 rodzin
	rok 2021	3 rodziny
	rok 2022	3 rodziny
ochrona macierzyństwa	rok 2020	15 rodzin
	rok 2021	24 rodziny
	rok 2022	22 rodziny
ubóstwo	rok 2020	173 rodziny
	rok 2021	177 rodzin
	rok 2022	190 rodzin
bezradność opiek. wych.	rok 2020	30 rodzin
	rok 2021	33 rodziny
	rok 2022	50 rodzin
długotrwała lub ciężka choroba	rok 2020	113 rodzin
	rok 2021	127 rodzin
	rok 2022	133 rodziny
przemoc domowa	rok 2020	5 rodzin
	rok 2021	1 rodzina
	rok 2022	2 rodziny
alkoholizm	rok 2020	9 rodzin
	rok 2021	13 rodzin
	rok 2022	13 rodzin
narkomania	rok 2020	3 rodziny
	rok 2021	2 rodziny
	rok 2022	2 rodziny

bezdомność	rok 2020	13 rodzin
	rok 2021	19 rodzin
	rok 2022	9 rodzin
inne	rok 2020	160 rodzin
	rok 2021	172 rodziny
	rok 2022	104 rodziny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej to: zasiłek stały, okresowy, celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc dla rodzin zastępczych, pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, świadczenia pieniężne na pokrycie i kontynuowanie wydatków związanych z nauką języka polskiego przez uchodźców. Świadczenia usługowe koncentrują się wokół zapewnienia pomocy opiekuńczej i rehabilitacji społecznej poprzez udzielanie usług opiekuńczych oraz prowadzenie ośrodków wsparcia. Poniżej zaprezentowana została tabela nt. liczby osób, którym decyzją przyznano świadczenia z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2020-2022.

Tabela 17. Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia z pomocy społecznej w latach 2020-2022

Rodzaj świadczenia	Rok	Liczba
zasiłek stały	rok 2020	138 osób
	rok 2021	135 osób
	rok 2022	130 osób
zasiłek okresowy	rok 2020	125 osób
	rok 2021	111 osób
	rok 2022	116 osób
zasiłek celowy ogółem	rok 2020	190 osób
	rok 2021	198 osób
	rok 2022	132 osoby
zasiłek celowy na żywność w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”	rok 2020	100 osób
	rok 2021	71 osób
	rok 2022	73 osoby

Tabela 18. W związku z procedurą „Niebieskie Karty”

W związku z procedurą „Niebieskie Karty”:		
Wszczęcie procedur	Rok 2020	45
	Rok 2021	51
	Rok 2022	49

W ramach przygotowania dokumentu Strategii przeprowadzono badanie ankietowe wśród pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii, w którym wzięło udział 10 osób. Jak wynika z pozyskanych danych, wśród najważniejszych problemów społecznych, które dotyczą rodziny z terenu Gminy Góra Kalwaria pracownicy OPS najczęściej wymieniali nieporadność życiową, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz alkoholizm, a kolejno przemoc domową, bezrobocie oraz niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami. Pojawiła się również pojedyncza odpowiedź wskazująca na niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno- prawnego oraz ubóstwo.

Z odpowiedzi pracowników OPS wynika również, iż rodziny z dziećmi najczęściej zgłaszają trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz problemy finansowe, a kolejno nadużywanie alkoholu/alkoholizm, konflikty ze współmałżonkiem/partnerem, przemoc, problemy zdrowotne w rodzinie oraz uzależnienia dokładniej nieokreślone (uzależnienie dzieci od komputera, uzależnienie od leków, uzależnienie od substancji psychoaktywnych). Pojawiła się również pojedyncza odpowiedź wskazująca na ubóstwo.

Bezrobocie

Zgodnie z danymi GUS, w 2022 roku w Gminie Góra Kalwaria zarejestrowanych było 495 osób bezrobotnych, w tym: 215 kobiet oraz 280 mężczyzn. Na przestrzeni lat 2018-2022 można zauważyć, iż ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Góra Kalwaria zmalała. Szczególnie zauważalny jest spadek osób długotrwale bezrobotnych.

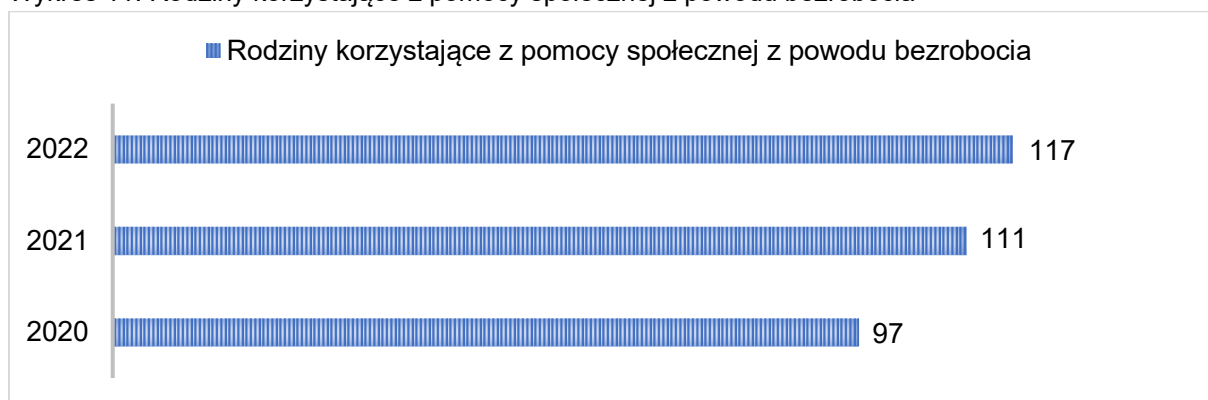
Tabela 19. Stan bezrobocia rejestrowanego w latach 2018-2022

Stan bezrobocia	
bezrobotni zarejestrowani ogółem:	
rok 2018	609 osób
rok 2019	527 osób
rok 2020	664 osoby
rok 2021	507 osób
rok 2022	495 osób
kobiety	
rok 2018	279 kobiet
rok 2019	243 kobiety
rok 2020	305 kobiet
rok 2021	235 kobiet
rok 2022	215 kobiet
mężczyźni	
rok 2018	330 mężczyzn
rok 2019	284 mężczyzn
rok 2020	359 mężczyzn
rok 2021	272 mężczyzn
rok 2022	280 mężczyzn
osoby długotrwale bezrobotne	
rok 2018	338 osób
rok 2019	262 osoby
rok 2020	311 osób
rok 2021	269 osób
rok 2022	219 osób

Bezrobocie rejestrowane w gminie Góra Kalwaria wynosiło w 2022 roku 3,1% (3,1% wśród kobiet i 3,1% wśród mężczyzn). Jest to znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa mazowieckiego (4,2%) oraz znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski (5,2%).

Zgodnie z danymi OPS w Górze Kalwarii, w 2020 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia była najniższa, a w 2022 roku najwyższa.

Wykres 11. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Góra Kalwaria

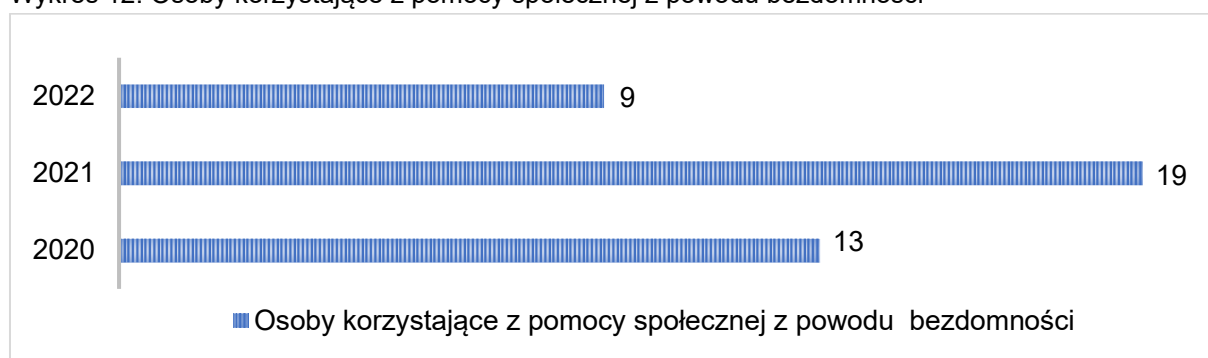
Bezdomność

Zdefiniowanie pojęcia bezdomności niewątpliwie nastrocza badaczom coraz to nowszych problemów. Najogólniej, można ją określić jako względnie trwałą sytuację człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nieposiadającego własnego mieszkania³.

Bezdomność wydaje się być szczególnie bolesnym zjawiskiem, gdyż człowiek, którego ona dotyczy, pozostając bez dachu nad głową, funkcjonuje bez przestrzeni, w której może się schronić przed trudnymi życiowymi sytuacjami. Osobie, która ma dom, bardzo trudno zrozumieć bezdomnych, a przecież jest ich coraz więcej. Dzisiaj można ich spotkać w każdym mieście; do niedawna zaś stanowili zjawisko charakterystyczne jedynie dla dużych aglomeracji. Jest to swego rodzaju znak czasu.

Zgodnie z danymi OPS w Górze Kalwarii, na przestrzeni lat 2021-2022 zmalała liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności.

Wykres 12. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

---

³ Porowski. M, Bezdomność – obraz zjawiska i populacji ludzi bezdomnych, [w:] Pedagogika społeczna: człowiek w zmieniającym się świecie, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Żak, Warszawa 1995, s. 433–434

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych

Alkoholizm

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Ponadto większość osób pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia. Jednak kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Należy podkreślić, że grupa osób najwięcej pijących, stanowiąca 9% ogólnej liczby osób konsumujących alkohol, spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu⁴.

Konkretna liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Posługując się danymi szacunkowymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych można natomiast określić przybliżoną liczbę osób wśród danej populacji, u których mogą występować różne kategorie problemów alkoholowych.

Tabela 20. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe) dla Polski 37,8 mln mieszkańców oraz Gmina Góra Kalwaria 28 256 mieszkańców	
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Polska: ok. 2% populacji
	Gmina Góra Kalwaria: ok. 565 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	Polska: ok. 4% populacji
	Gmina Góra Kalwaria: ok. 1 130 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	Polska: ok. 4% populacji
	Gmina Góra Kalwaria: ok. 1 130 osób

---

⁴ PARPA - szkody zdrowotne i uzależnienie, picie ryzykowne i szkodliwe

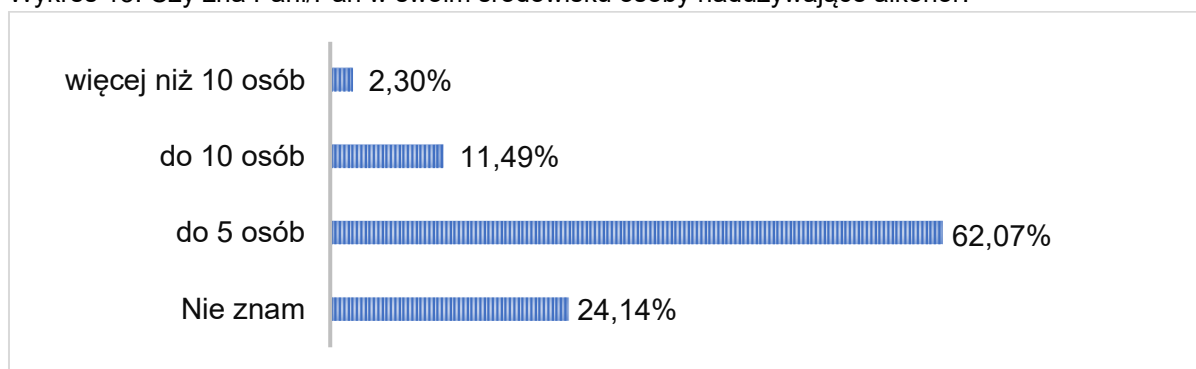
Osoby pijące szkodliwie	Polska: 5-7% populacji
	Gmina Góra Kalwaria: 5-7% tj. ok. 1 412 – 1978 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	Polska: 2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin
	Gmina Góra Kalwaria: ok. 753 osób dorosłych i dzieci

Źródło: PARPA

Dane z przeprowadzonej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych wśród mieszkańców z terenu Gminy Góra Kalwaria wskazują, iż problem alkoholizmu został usytuowany wysoko w hierarchii problemów społecznych. Dla 62,07% badanych jest to problem zauważalny na terenie Gminy Góra Kalwaria, a dla 20,69% jest to problem bardzo powszechny. Z kolei, 16,09% uważa, że są to nieliczne przypadki. Dwie osoby nie miały zdania w tym temacie.

Ponadto, 73,56% uważa, że osoby spożywające alkohol stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Co więcej, problem odnotowany został także w odpowiedziach respondentów, gdyż łącznie 75,86% zna osobiście kogoś, kto w ich ocenie nadużywa alkoholu, w tym: 62,07% do 5 takich osób, 11,49% zna do 10 takich osób, a 2,30% więcej niż 10 osób. Pozostali ankietowani, tj. 24,14% zaprzeczyli posiadaniu takich znajomości.

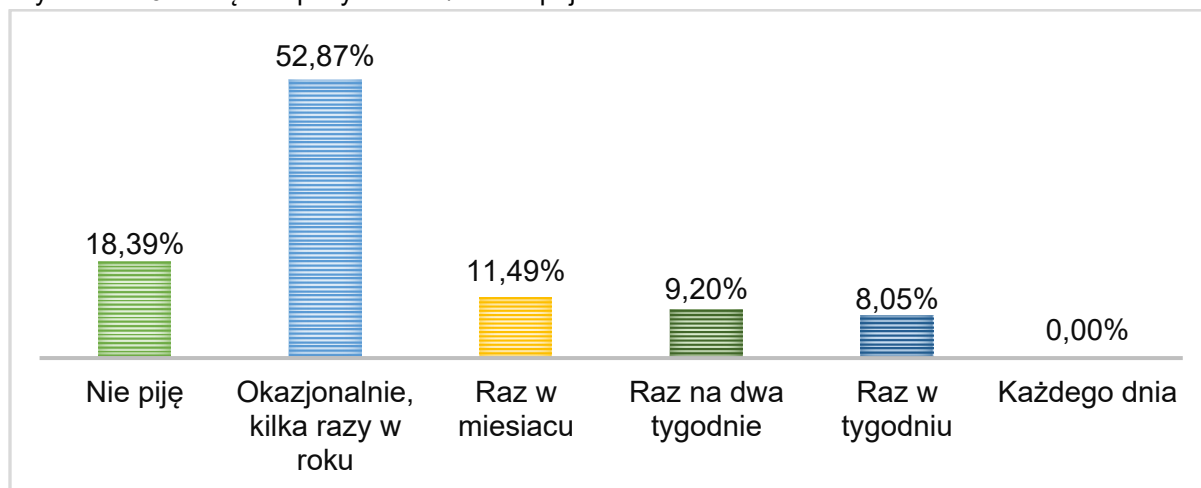
Wykres 13. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkoholu?

Jak wynika z deklaracji badanych mieszkańców z terenu gminy, alkohol jest obecny w ich życiu, lecz częstotliwość jego spożywania jest zazwyczaj okazjonalna.

Najliczniejsza grupa ankietowanych tj. 52,87% przyznała się do spożywania napojów alkoholowych okazjonalnie, średnio kilka razy w roku. Z kolei, 18,39% zadeklarowało abstynencję, natomiast 11,49% przyznało, iż spożywa alkohol raz w miesiącu. Z kolei, 9,20% przyznało, iż ma to miejsce raz na dwa tygodnie, a 8,05% raz w tygodniu. Analizując płeć respondenta, zarówno kobiety, jak i mężczyźni deklarowali najczęściej, iż spożywają alkohol okazjonalnie.

Wykres 14. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?

Podkreślić należy, iż 56,32% ankietowanych przyznało, że spotkało się ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców. Nieco niepokojącym jest, iż 26,44% badanych było świadkami spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na nasilenie zjawiska spożywania alkoholu przez osoby nieletnie. Ponadto, łącznie 54,03% badanych przyznało, że spotkało się z przypadkami sprzedaży alkoholu osobom nieletnim.

Z pozyskanych danych wynika, iż 34,48% badanych potrafiło samodzielnie wskazać przynajmniej jedną instytucję, która zajmuje się taką pomocą. Odpowiedzi respondentów wskazywały najczęściej na Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Grupy AA oraz Ośrodek Pomocy Społecznej. Pozostałe 65,52% przyznało, że nie zna żadnej instytucji, udzielającej pomocy osobom uzależnionym. W celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji działających w obszarze profilaktyki, zasadnym wydaje się więc podjęcie działań informacyjnych w tym zakresie.

Problem spożywania napojów alkoholowych przez młode osoby potwierdzają także wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych z terenu Gminy Góra Kalwaria.

Z pozyskanych danych wynika, iż 11,93% uczniów klas piątych i szóstych oraz 26,34% uczniów klas siódmych i ósmych miało już kontakt z alkoholem. Niepokojącym jest również fakt, iż obniża się wiek inicjacji alkoholowej, która według deklaracji badanych uczniów najczęściej przypada na wiek 11 lat. Warto zaznaczyć, iż 30,51% klas siódmych i ósmych spożywało alkohol za namową osób trzecich. Wielu uczniów biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Uczniowie prezentują dość dobry poziom znajomości konsekwencji zdrowotnych picia alkoholu.

Akcentowany przez respondentów problem alkoholizmu wskazuje zatem jednoznacznie na priorytetowy kierunek działań, jaki powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy. Konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym, szkoleniowym, informacyjnym, a także promującym różne formy zdrowego stylu życia.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- konstruuje i opiniuje program, projekty uchwał oraz oferty wpływające w trakcie roku,
- podejmuje działania zmierzające do kierowania osób uzależnionych na leczenie pod nadzorem Sądu,
- sporządza Niebieską Kartę zgłaszającym się osobom doświadczającym przemocy,
- wydaje opinie, postanowienia określone przepisami prawa w sprawach udzielania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

W 2022 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odbyła 12 posiedzeń, wydając 56 postanowień w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów

alkoholowych w oparciu o przepisy uchwał Rady Miejskiej Góry Kalwarii . W 2022 roku przeprowadzono, także 5 rozmów motywacyjnych.

Tabela 21. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działania GKRPA	Rok	Liczba
posiedzenia GKRPA (ogółem)	rok 2020	12 posiedzeń
	rok 2021	12 posiedzeń
	rok 2022	12 posiedzeń
przeprowadzone rozmowy motywujące	rok 2020	4 rozmowy
	rok 2021	7 rozmów
	rok 2022	5 rozmów
kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	rok 2020	3 kontrole
	rok 2021	7 kontroli
	rok 2022	6 kontroli
postanowienia w sprawie wydania opinii na sprzedaż napojów alkoholowych	rok 2020	16 postanowień
	rok 2021	39 postanowień
	rok 2022	56 postanowień
szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji	rok 2020	1 szkolenie
	rok 2021	1 szkolenie
	rok 2022	1 szkolenie

Z danych przekazanych przez GKRPA wynika, iż liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu była najwyższa w 2022 roku.

Tabela 22. Działalność Punktu Konsultacyjnego

Punkt Konsultacyjny	Rok	Liczba
liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu (ogółem)	rok 2020	74 rodziny
	rok 2021	136 rodzin
	rok 2022	159 rodzin

W punkcie konsultacyjnym pomoc otrzymać mogą zarówno dzieci jak i dorośli.

Pomoc Psychologiczna dla dzieci:

Specjalistyczne wsparcie służące rozwiązywaniu różnorodnych problemów o podłożu psychologicznym, pomocy dziecku i rodzinie w poprawie jakości funkcjonowania w środowisku rówieśniczym, rodzinnym, wsparcie wychowawcze, porady psychologiczne dla rodziców i dzieci sprawiających trudności wychowawcze.

Pomoc Psychologiczna dla dorosłych:

Specjalistyczne wsparcie służące rozwiązywaniu problemów pojawiających się w życiu codziennym. Psycholog udzielający konsultacji dokonuje diagnozy psychologicznej, pomaga rozeznaczyć się w trudnej sytuacji osoby, wykonuje testy badające np. osobowość, czy pomaga w nabywaniu nowych umiejętności np. asertywności, umiejętności społecznych, komunikacji. Udzielane wsparcie ma na celu dbanie o potencjał rozwojowy osób w ich wszystkich ważniejszych dziedzinach życia. Psycholog udzielający konsultacji skupia się na wzmacnianiu zasobów (mocnych stron) osoby, usuwaniu przeszkód na drodze do jej rozwoju oraz udzielaniu wsparcia. Psycholog udziela również wskazówek, rad i odpowiedzi odnośnie rozwiązywania trudnej sytuacji.

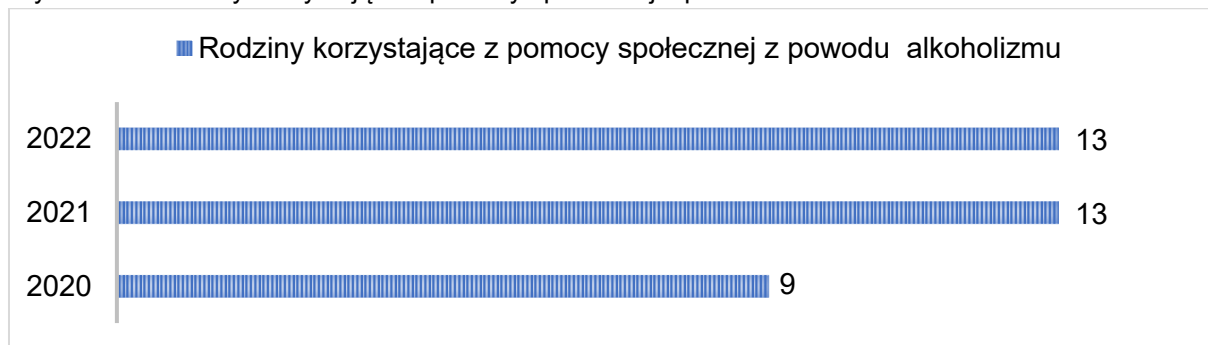
W 2022 roku w Gminie Góra Kalwaria funkcjonowały dwie świetlice środowiskowe: w Górze Kalwarii w budynku przy ul. Ks. Sajny 4 oraz przy Parafii w Czersku. W świetlicach opieką pedagogiczną oraz dożywianiem objętych było 70. W świetlicach pracuje 5 wychowawców.

Inne instytucje lecznictwa i poradnictwa:

- Poradnia psychologiczno-pedagogiczna w Górze Kalwarii,
- Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii,
- Grupy samopomocowe (AA - dla osób uzależnionych i ich rodzin).

Zgodnie z danymi OPS w Górze Kalwarii, na przestrzeni lat 2021-2022 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu pozostaje na takim samym poziomie.

Wykres 15. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

Narkomania

Według danych z lat 2018/2019 odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest kilkunastokrotnie niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano w Polsce na poziomie 79,9% (badanie z 2018 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)⁵.

Dane pozyskane w trakcie diagnozy zagrożeń społecznych wskazują, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie Gminy Góra Kalwaria. Taką odpowiedź zaznaczyło 43,68% badanych mieszkańców. Jednakże dla 27,59% są to nieliczne przypadki, a dla 20,69% problem bardzo powszechny na terenie gminy. Pozostałe 3,45% ankietowanych twierdzi, iż taki problem nie istnieje na terenie gminy, a 4,60% nie miało zdania w tym temacie.

Większość respondentów biorących udział w badaniu nie zna osób zażywających narkotyki (60,92%), jak również miejsc, w których można dokonać zakupu tego rodzaju substancji psychoaktywnych (87,36%). Do zażywania narkotyków bądź innych substancji odurzających przyznało się 13,79% respondentów twierdząc w większości, iż był to kilkurazowy kontakt.

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów pojawiły się deklaracje potwierdzające znajomość w swoim środowisku osób niepełnoletnich zażywających narkotyki. Do posiadania tego typu znajomości przyznało się 7,35% uczniów klas piątych i szóstych oraz 18,75% uczniów klas siódmych i ósmych. Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych nie miała dotychczas kontaktu z narkotykami. Do zażywania narkotyków przyznało się 8,48% uczniów klas siódmych i ósmych. Ponadto, 36,84% z nich przyznało, że przebywało pod wpływem narkotyków na terenie szkół. Wraz z wiekiem wzrasta również możliwość dostępu do substancji

---

⁵ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020, Warszawa 2020

psychoaktywnych. Również 11,16% uczniów klas siódmych i ósmych potwierdziło, iż posiada informacje gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Badani uczniowie prezentują raczej dobry poziom wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych stosowania narkotyków, a także sankcji prawnych z tytułu ich posiadania. Niemniej jednak istnieje spora grupa osób, która takiej wiedzy nie posiada.

Idąc dalej, 8,04% uczniów klas starszych przyznało, iż wie gdzie i u kogo kupić dopalacze. Ponadto, 16,07% uczniów klas siódmych i ósmych przyznało, że zna osoby w swoim środowisku, które zażywają dopalacze. Do używania tego typu substancji przyznało się 3,13% uczniów klas starszych. Uczniowie prezentują dość dobry poziom wiedzy nt. konsekwencji zdrowotnych stosowania dopalaczy, jednak istnieje grupa osób, która przyznała się do braku wiedzy w tym zakresie (tj. 33,04%).

Zgodnie z danymi OPS w Górze Kalwarii, na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii utrzymuje się na takim samym poziomie.

Wykres 16. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu narkomanii

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

Uzależnienia behawioralne

Nieustanny postęp technologiczny, będący imperatywem o sile nieomal równej postępowi biologicznemu, codziennie zmienia otaczającą nas rzeczywistość, kreując nie tylko nowe możliwości, lecz także wyzwania. (...) Takie zjawiska, jak ogólnoświatowa wymiana informacji, stosowanie elektronicznego podpisu, korzystanie z e-bankowości czy niezwykle popularne portale społecznościowe oraz rozrywkowe, prowadzą do wirtualizacji rzeczywistości i „cyfryzacji” ludzkiego życia.⁶

Wraz ze wzrostem popularności i dostępności nowych technologii wzrasta także lista zagrożeń związana z ich użytkowaniem. Według opublikowanych przez GUS danych z 2017 r. 98,8% gospodarstw domowych z dziećmi wykorzystuje Internet do codziennych aktywności. W zrealizowanych rok wcześniej badaniach „Nastolatki wobec Internetu” (Kamieniecki i in., 2016) również wykazano, że w domu korzysta z niego codziennie ponad 90% nastolatków. Internet stał się nieodłącznym elementem życia młodych ludzi, niezbędnym do nauki i komunikacji. Powszechne korzystanie przez młodzież z tego medium nasuwa pytania o związane z tym zagrożenia. Choć dla większości użytkowników Internet faktycznie jest narzędziem pracy, rozrywki i komunikacji, to jednak w przypadku pewnej grupy młodych internautów korzystanie z sieci może wymykać się spod kontroli.

W związku z tym zadano poszczególnym grupom badawczym kilka pytań odnośnie zagrożeń związanych z uzależnieniami behawioralnymi.

Wśród uczniów klas piątych i szóstych najbardziej zauważalnym problemem jest nadmierne korzystanie z gier komputerowych wskazane przez 21,40%, a kolejno nadmierne korzystanie z Internetu (20,99%) oraz nałogowe korzystanie z telefonu (20,16%).

---

⁶ Wasilewski. J, Zarys definicyjny cyberprzestrzeni [w:] „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, nr 9

Z kolei, 23,66% uczniów klas siódmych i ósmych mierzy się z obsesyjnym kupowaniem niepotrzebnych rzeczy (zakupoholizm), a 22,77% obsesją na punkcie posiadania umięśnionego ciała. Taki sam odsetek uczniów przyznał, że nadmiernie korzysta z Internetu. Z kolei, 20,09% nałogowo korzysta z telefonu, a 19,20% nadmiernie korzysta z gier komputerowych. Wśród odpowiedzi pojawiły się również strach związany z brakiem kontaktu z telefonem komórkowym (14,29%), niekontrolowane objadanie się (13,39%), nadmierne wykorzystywanie przeglądarek internetowych (12,95%) oraz obsesyjne spożywanie wyłącznie zdrowego, naturalnego i niskoprzetworzonego jedzenia (11,61%).

Wielu rodziców zadaje sobie pytanie, czy ich nastoletnie dzieci mogą uzależnić się od komputera lub innych czynności. Czy takie niepokojące zjawiska mogą zagrozić zdrowiu i bezpieczeństwu dzieci? Do niedawna uważano, że można się uzależnić tylko od substancji psychoaktywnych, a więc od alkoholu, tytoniu, leków i narkotyków. Okazuje się jednak, że w dobie nowoczesnych technologii informatycznych dorastające dzieci są coraz bardziej narażone na inne zagrożenia, które określa się jako uzależnienie od czynności lub uzależnienie behawioralne.

Zapytano więc rodziców, czy zauważyli u swojego dziecka problemy związane z uzależnieniami od czynności. W wyniku odpowiedzi okazało się, iż największy odsetek badanych rodziców tj. 50,00% wskazał, iż ich dzieci najczęściej dotyczy problem fonoholizmu, czyli nałogowego korzystania z telefonu komórkowego. Kolejno 35,23% problem nadmiernego korzystania z gier komputerowych, a 28,98% respondentów zauważyło u swoich dzieci problem nadmiernego korzystania z Internetu.

Również badani nauczyciele wskazywali najczęściej, że ich uczniów dotyczy problem nałogowego korzystania z telefonu komórkowego. Taką odpowiedź wybrało 87,40% respondentów. Kolejno wskazali na problem nadmiernego korzystania z gier komputerowych oraz problem nadmiernego korzystania z Internetu. Wiele nauczycieli wskazało, iż uczniów dotyczy również strach związany z brakiem kontaktu z telefonem komórkowym (59,84%), zaburzenie nastroju związane z użytkowaniem serwisów społecznościowych -depresja facebookowa (51,97%), nadmierne wykorzystywanie

przeglądarek internetowych (49,61%), problem związany z zaburzeniami odżywiania (40,16%) oraz problem zachowań autoagresywnych (35,43%).

Badani nauczyciele najczęściej oceniali swoją wiedzę na temat uzależnień behawioralnych jako dobrą, natomiast badani rodzice ocenili swoją wiedzę dobrze lub dostatecznie (po 35,80%). Ponadto, 71,65% badanych nauczycieli przyznało, iż chcieliby uczestniczyć w szkoleniach poświęconych tematyce uzależnień behawioralnych.

Najważniejszym problemem wśród dorosłych mieszkańców z terenu Gminy Góra Kalwaria również okazał się problem nadmiernego korzystania z telefonu komórkowego. Taką odpowiedź wskazało 51,72% badanych mieszkańców. Kolejno 47,13% mierzy się z siecioletizmem, a 13,79% przyznało, że dotyczy ich zakupoholizm. Pozostałe wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:

Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:	Tak
uzależnieniem od pracy (pracoholizm)	16,09%
nadmiernym korzystaniem z telefonu komórkowego (fonoholizm)	51,72%
nadmiernym korzystaniem z Internetu	47,13%
nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych	9,20%
hazardem	1,15%
nałogowym kupowaniem rzeczy (zakupoholizm)	9,20%
nadmiernym objadaniem się (jedzenioloizm)	13,79%
obsesyjnym przestrzeganiem jedzenia zdrowej żywności (ortoreksja)	2,30%

Ponadto, 36,78% badanych mieszkańców oceniło na poziomie dostatecznym swoją widzę na temat uzależnień behawioralnych. Kolejno 26,44% przyznało, iż jest ona dobra, a 16,09% stwierdziło, że ich wiedza w tym zakresie jest niedostateczna. Następnie 5,75% przyznało, iż posiada bardzo dobrą wiedzę w tym temacie, a 14,94% respondentów nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego pytania.

W kontekście przywołanych wyżej wyników badań, zaleca się upowszechnianie wiedzy dotyczącej uzależnień behawioralnych, w tym wydawanie/dystrybuowanie materiałów informacyjno- edukacyjnych oraz prowadzenie kampanii społecznych.

Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba

Dane demograficzne wskazują na problem starzenia się społeczeństwa na terenie Gminy Góra Kalwaria. Zwłaszcza zauważalny jest rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego. Przejawia się on wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Jak wiadomo osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi także do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. Związku z tym postępujący proces starzenia się społeczeństwa, wymusza na władzach samorządowych podejmowanie działań zmierzających do redukcji jego skutków.

Tabela 24. Podział mieszkańców ze względu na wiek

Liczba mieszkańców	
ogółem:	
rok 2018	26 772 osoby
rok 2019	27 063 osoby
rok 2020	28 040 osób
rok 2021	28 218 osób
rok 2022	28 256 osób
osoby w wieku 0-17 lat:	
rok 2018	5 276 osób
rok 2019	5 409 osób
rok 2020	5 822 osoby
rok 2021	5 850 osób
rok 2022	5 823 osoby
osoby w wieku 18-59 lat:	
rok 2018	15 207 osób
rok 2019	15 230 osób
rok 2020	15 628 osób
rok 2021	15 703 osoby
rok 2022	15 703 osoby

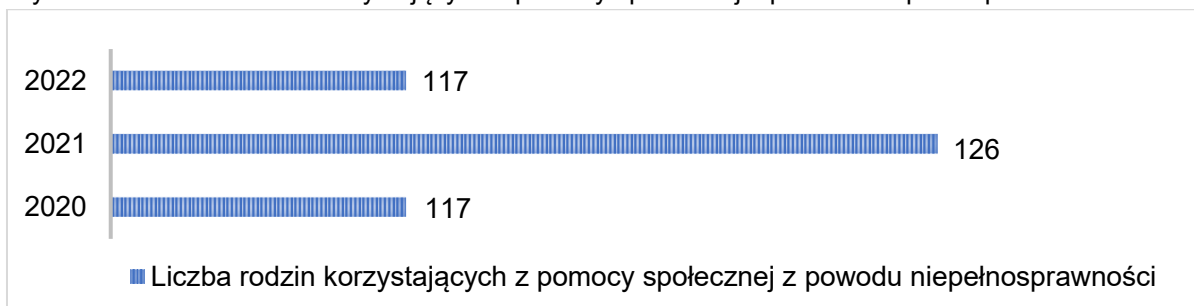
osoby w wieku 60 lat i więcej:	
rok 2018	6 289 osób
rok 2019	6 424 osoby
rok 2020	6 590 osób
rok 2021	6 665 osób
rok 2022	6 730 osób

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognozy demograficzne (GUS) wskazują na przyspieszenie negatywnych tendencji – do 2030 roku dzieci do 14 roku życia ubędzie nawet o 15,4% (ostatnie dwa lata były szczególnie niekorzystne pod względem ujemnego przyrostu naturalnego), a osób w wieku produkcyjnym o blisko 8,2%; przybędzie za to 20,8% osób po 65 roku życia.

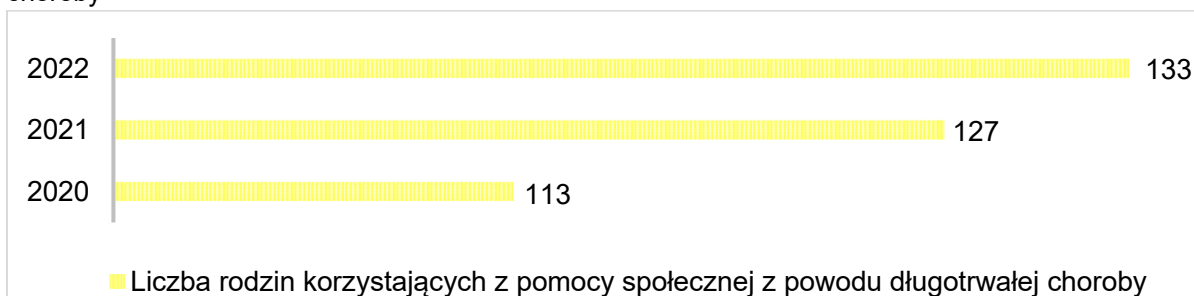
Zgodnie z danymi OPS w Górze Kalwarii, na przestrzeni lat 2021-2022 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności, natomiast liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w 2022 roku była najwyższa.

Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

Wykres 18. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

Źródło: opracowanie własne na podstawie OPS w Górze Kalwarii

Częstotliwość występowania ciężkich i długotrwałych chorób oraz niepełnosprawności, w tym m.in. w związku ze starzeniem się społeczeństwa, pozwala przypuszczać, że w okresie objętym Strategią liczba osób wymagających wsparcia z tytułu chorób i niepełnosprawności będzie wzrastać.

Działania prowadzone na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Góra Kalwaria:

Klub Senior+

Ośrodek wsparcia Klub Senior + w Górze Kalwarii funkcjonuje od 1 lipca 2021 r. Klub otwarty jest od poniedziałku do piątku minimum 4 godzinny dziennie. W klubie odbywają się zajęcia kulinarne, artystyczne, komputerowe, taneczne, gimnastyczne oraz warsztaty kosmetyczne, kurs pierwszej pomocy i szkolenia o bezpieczeństwie w Internecie. Dzięki tym działaniom seniorzy są zabezpieczeni przed wykluczeniem społecznym, co zapobiega procesom marginalizacji środowiska seniorów.

Uniwersytet Trzeciego Wieku

Uniwersytet Trzeciego Wieku powstał w Górze Kalwarii w 2007 roku, jako pierwszy w powiecie piaseczyńskim. Jego celem jest poszerzanie wiedzy i umiejętności seniorów oraz ich aktywizacja społeczna.

Gminna Rada Seniorów

Gminna Rada Seniorów zaczęła funkcjonować w lutym 2016 roku. Powołał ją samorząd gminy. Rada, złożona z osób starszych mieszkających w gminie Góra Kalwaria, ma za zadanie reprezentować i aktywizować lokalne środowisko seniorów. Kadencja organu trwa cztery lata.

Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów

Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów działa na terenie gminy Góra Kalwaria od 1962 roku. Działalność PZERil opera się głównie zagospodarowaniu wolnego czasu i aktywizacji osób w wieku emerytalnym z terenu gminy poprzez organizowanie różnych form życia kulturalnego, artystycznego, sportowego i turystycznego w postaci wycieczek jednodniowych i kilkudniowych, pobytów wypoczynkowych w kraju i za granicą, wyjazdów do teatru i muzeów.

Programu „Kalwaryjska Karta Seniora”

Seniorzy mogą skorzystać z lokalnej Kalwaryjskiej Karty Seniora, upoważniającej do uzyskiwania upustów i rabatów w punktach handlowych i u usługodawców na terenie gminy. Mogą z nich korzystać mieszkańcy gminy Góra Kalwaria, którzy skończyli 60 lat. Wg stanu na dzień 31.12.2022 roku wydano łącznie 1 512 Kalwaryjskich Kart Seniora.

Program świadczenia usług teleopiekuńczych pn. „Korpus Wsparcia Seniorów”

Gmina Góra Kalwaria przystąpiła do Programu Oślonowego „Korpus Wsparcia Seniorów” w zakresie modułu II tego programu dotyczącego wspomagania przez gminę dostępu seniorów do „opieki na odległość” za pomocą tak zwanych opasek bezpieczeństwa.

Program "Opieka wytchnieniowa" - edycja 2021

Głównym celem programu było wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi.

Domy pomocy społecznej

Dom Pomocy Społecznej im. Waleriana Łukasińskiego usytuowany jest w centrum Góry Kalwarii. Obiekt dostosowany jest dla osób przewlekłe somatycznie chorych oraz osób przewlekłe psychicznie chorych. Na terenie obiektu znajdują się 24 budynki. Pawilony mieszkalne umiejscowione są w sześciu obiektach dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, zaś pozostałe to budynki pomocnicze oraz

administracji. Na terenie domu funkcjonuje własna kuchnia i pralnia, szwalnia, magazyn żywności i sprzętu, oraz zaplecze rehabilitacyjne i terapeutyczne.

Na terenie Gminy Góra Kalwaria znajduje się również Pensjonat „Spokojna Przystań”, który zapewnia całodobową opiekę osobom w podeszłym wieku i osobom z niepełnosprawnościami.

Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej dotyczyła 60 osób.

Usługi opiekuńcze

Zgodnie z artykułem 51 ustawy o pomocy społecznej, osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia. W 2022 roku z usług opiekuńczych skorzystały 46 osób.

Wolontariat

Wolontariat jest kolejną formą wspierania mieszkańców w potrzebie. Bez większych ograniczeń wolontariuszem może zostać każda osoba, która ukończyła 18 rok życia i ma możliwość do bezinteresownej pomocy osobom potrzebującym. W przypadku osób nieletnich potrzebna jest zgoda rodzica bądź opiekuna. Wolontariusze mogą pomagać osobom starszym, dzieciom i młodzieży uczącej się oraz mniejszościom narodowym.

Usługi świadczone przez Powiatowy Urząd Pracy w Piasecznie dla osób z niepełnosprawnościami:

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako:

- bezrobotny – to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.
- poszukujący pracy – to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Osoba posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub osoba legitymująca się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status „bezrobotnego” może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej.

Ponadto, osoba niepełnosprawna zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z następujących usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy:

- szkoleń,
- stażu,
- prac interwencyjnych,
- przygotowania zawodowego dorosłych,
- badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- zwrotu kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 1, 2 i 4 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- finansowania kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- studiów podyplomowych,
- szkoleń na podstawie trójstronnych umów szkoleniowych zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową,
- bonu na zasiedlenie,
- bonu szkoleniowego,
- bonu stażowego.

Dla osób niepełnosprawnych posiadających status „poszukujących pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty

finansowane ze środków PFRON. Instrumenty te są adresowane bezpośrednio do osób niepełnosprawnych, jak też do ich pracodawców⁷.

Tabela 25. Instrumenty finansowane ze środków PFRON

Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczoną stopniem o niepełnosprawności	• Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika. • Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy. • Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy. • Zwrot kosztów szkolenia pracownika. • Zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy. • Zwolnienie z wpłat na PFRON. • Refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.
Uprawnienia osoby z orzeczoną stopniem o niepełnosprawności zdolnej do pracy, posiadającej status „bezrobotnego” lub poszukującej pracy	• Pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy). • Możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż). • Pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (doradcy zawodowego).

⁷ Powiatowy Urząd Pracy w Piasecznie- informacje dla osób z niepełnosprawnościami

Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą	• Wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. • Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego. • Refundacja składek ZUS.

Warsztaty Terapii Zajęciowej – filia w Górze Kalwarii

WTZ oferuje rehabilitację społeczną i zawodową dorosłym osobom z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną. Ośrodek czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach 7.00 – 16.00. WTZ stwarza szansę rozwoju osobom niepełnosprawnym, szczególnie tym, które po ukończeniu szkół zamierzają dalej rozwijać swoje umiejętności, a nie są jeszcze przygotowane do podjęcia pracy. Terapia obejmuje różne sfery funkcjonowania uczestników: zaradność osobistą, samodzielność społeczną, komunikowanie się oraz umiejętności niezbędne we współżyciu i współpracy.

Pracownicy OPS uczestniczący w badaniu ankietowym wymienili kilka problemów odnoszących się do osób z niepełnosprawnościami, które dostrzegają w trakcie swojej pracy. Wskazano na wykluczenie społeczne, niewystarczające wsparcie finansowe i usługowe dla osób i rodzin z niepełnosprawnością, bariery architektoniczne i komunikacyjne, brak odpowiedniej terapii w Gminie (brak terapii psychologicznej i propozycji terapii na NFZ) oraz brak propozycji różnych aktywności dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

Według 80,00% badanych pracowników OPS oferta pomocy osobom z niepełnosprawnościami (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) nie jest wystarczająca. Z kolei, 10,00% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 10,00% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

Z kolei wśród problemów dotyczących osób starszych pracownicy OPS wymieniali najczęściej samotność (brak wystarczającego wsparcia ze strony najbliższych), wykluczenie społeczne i komunikacyjne, problemy zdrowotne, ograniczony dostęp do ośrodka zdrowia, niskie dochody oraz brak kursów, warsztatów i kampanii

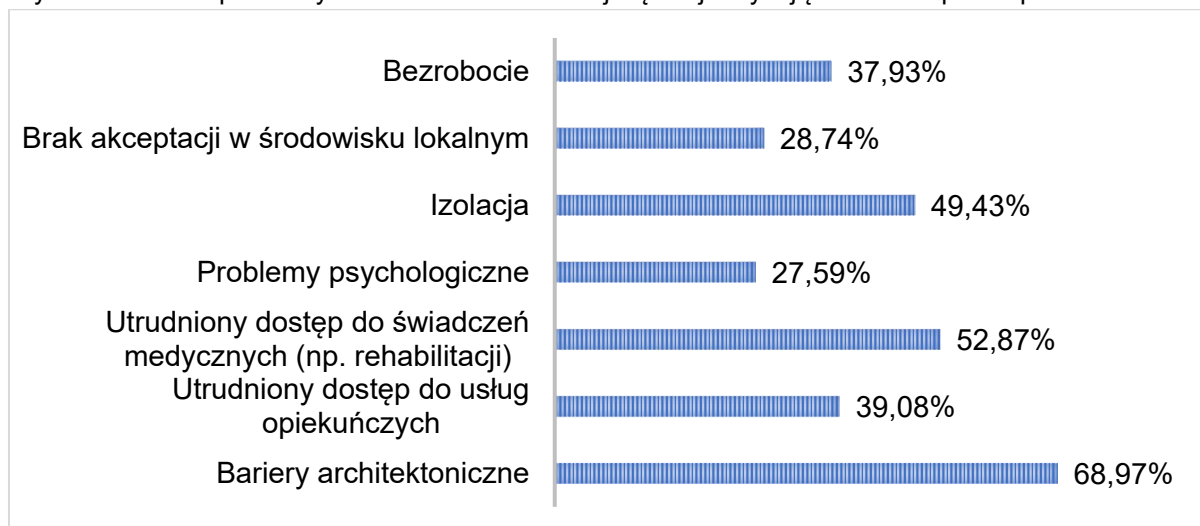
świadomościowych skierowanych do seniorów oraz brak dziennego ośrodka wsparcia dla osób starszych wymagających kilkogodzinnej opieki poza usługami opiekuńczymi, które świadczone są maksymalnie do 3 godzin dziennie.

Według 50,00% badanych pracowników OPS oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) nie jest wystarczająca. Z kolei, 20,00% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 30,00% wyraziło przeciwne zdanie w tym temacie.

Zdaniem pracowników OPS najbardziej ucierpiały podczas pandemii osoby starsze osoby z niepełnosprawnościami, samotne, młodzież szkolna oraz osoby doświadczające przemocy domowej i to do nich w pierwszej kolejności należy kierować wsparcie.

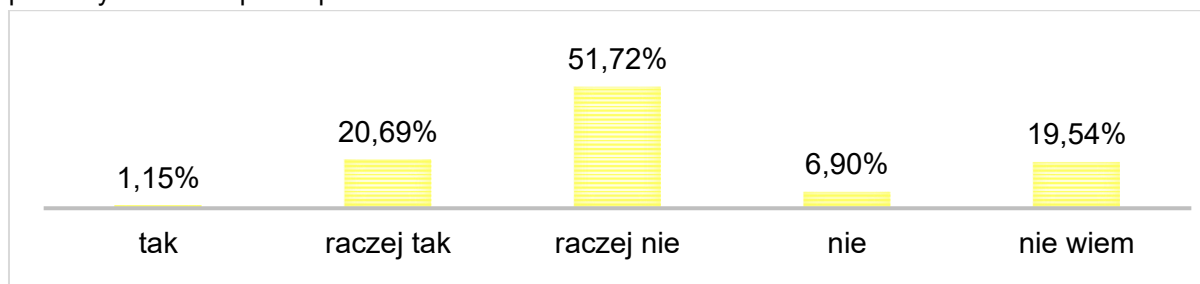
W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców z terenu Gminy Góra Kalwaria wskazano kilka problemów, które ich zdaniem najbardziej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami. I tak, 68,97% badanych wskazało na bariery architektoniczne. Kolejno 52,87% wskazało na utrudniony dostęp do świadczeń medycznych (np. rehabilitacji), a 49,43% na izolację. Następnie 39,08% zaznaczyło utrudniony dostęp do usług opiekuńczych, 37,93% bezrobocie, 28,74% brak akceptacji w środowisku lokalnym, a 27,59% problemy psychologiczne. Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd suma jest większa niż 100%.

Wykres 19. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób z niepełnosprawnościami?

Ponadto, łącznie 58,62% badanych mieszkańców przyznało, że działania podejmowane na terenie Gminy Góra Kalwaria nie uwzględniają potrzeb osób z niepełnosprawnościami, a łącznie 21,84% miało przeciwne zdanie w tym temacie. Pozostałe 19,54% nie wyraziło jednoznacznej opinii w tym zakresie.

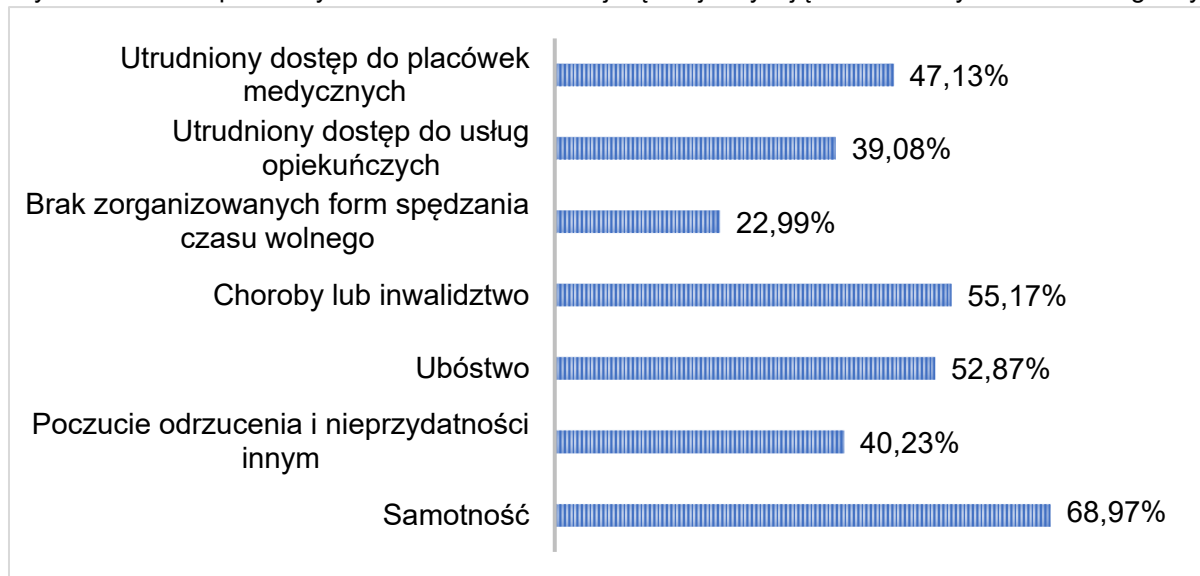
Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?

W trakcie ankietyzacji dorosłych mieszkańców z terenu gminy poruszono także problematykę dotyczącą osób starszych. Wśród kluczowych problemów dotyczących seniorów respondenci wskazywali najczęściej samotność (68,97%), choroby lub inwalidztwo (55,17%) oraz ubóstwo (52,87%). Zwrócono również uwagę na utrudniony dostęp do usług medycznych (47,13%), poczucie odrzucenia i nieprzydatności innym (40,23%), utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (39,08%) oraz brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego (22,99%). Wykres poniżej przedstawia rozkład poszczególnych odpowiedzi respondentów. Każdy

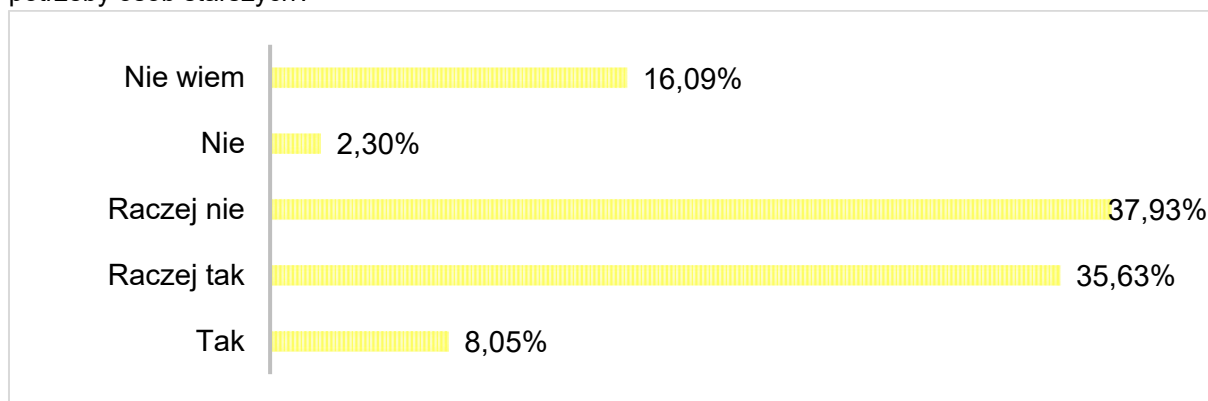
z ankietowanych mógł zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi, stąd suma jest większa niż 100%.

Wykres 21. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych na terenie gminy?

Ponadto, łącznie 43,68% ankietowanych przyznało, że działania podejmowane na terenie Gminy Góra Kalwaria uwzględniają potrzeby osób starszych. Z kolei, łącznie 40,23% wyraziło zdanie przeciwne w tym temacie. Pozostałe 16,09% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi w tym zakresie.

Wykres 22. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Ubóstwo

Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązane z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczone, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

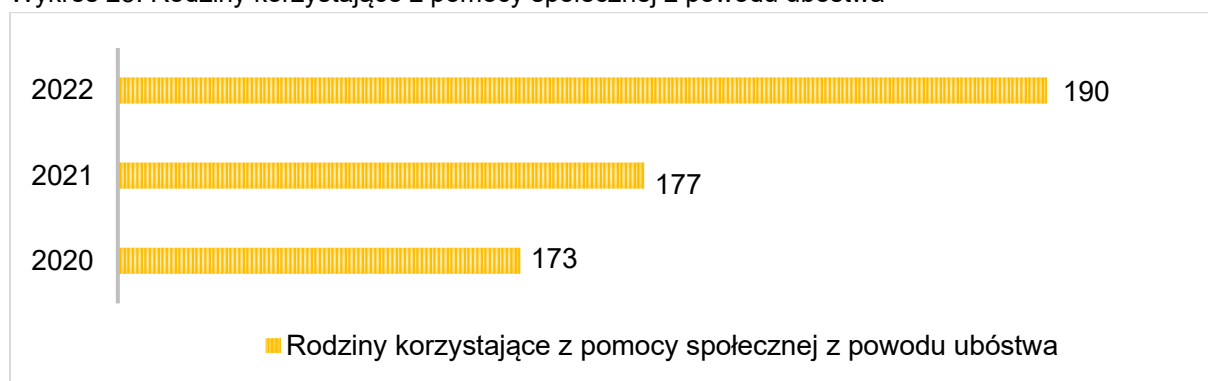
Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Gmina Góra Kalwaria realizuje program osłonowy „Posiłek w szkole i w domu”. Odbiorcami programu są mieszkańcy Gminy Góra Kalwaria. Celem programu jest udzielanie pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem programu jest zapewnienie posiłku dzieciom, uczniom, młodzieży, osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym. Ponadto dofinansowane są posiłki dla osób dorosłych pozbawionych możliwości przygotowywania gorących posiłków w domu.

Zgodnie z danymi OPS w Górze Kalwarii, na przestrzeni lat 2020-2022 wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

Wykres 23. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

Uczestniczący w badaniu ankietowym nauczyciele szkół z terenu Gminy Góra Kalwaria zostali zapytani, czy w szkole jest wielu uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego (np. w formie dopłat do posiłków lub dopłat do wycieczek szkolnych). Z pozyskanych danych wynika, iż w szkołach jest wielu uczniów, którzy potrzebują takiego wsparcia. Taką odpowiedź wskazało 48,82% ankietowanych. Natomiast 22,05% wyraziło zdanie przeciwne, a pozostałe 29,13% respondentów nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrost bezdomności, zakresu ubóstwa społecznego oraz patologii społecznej stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać jego rozwój biopsychiczny i społeczny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może obejmować niepowodzenia w realizacji zadań wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka⁸.

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

---

⁸ Miśkowicz. M, Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych, Łódź 2013

Działania podejmowane w stosunku do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to główne założenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, a także ustawy o pomocy społecznej. Zgodnie z wymienionymi ustawami na jednostkach samorządu terytorialnego spoczywa obowiązek wspierania rodzin. Rodziny biologiczne, w tym również rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, wspierane są w celu wzmocnienia lub przywrócenia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych.

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej udzielane jest wsparcie w postaci usług asystenta rodziny. Zakres realizowanych w ramach usługi zadań ma charakter kompleksowy, odpowiadający identyfikowanym potrzebom rodziny. Misją pracy asystenta jest towarzyszenie rodzinom w poszukiwaniu rozwiązań i podejmowaniu działań zmierzających do przezwyciężenia trudności i poprawy funkcjonowania systemu rodzinnego. W 2022 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii zatrudniał 2 asystentów rodziny.

Zadania asystentów rodziny skupiały się wokół podniesienia kompetencji społecznych, w tym głównie:

- pomocy w budowaniu prawidłowego wzorca rodzica,
- pomocy w zakresie dbania o sytuację zdrowotną w szczególności małoletnich dzieci,
- pomocy w podjęciu leczenia odwykowego i korzystania ze specjalistycznego wsparcia,
- wzmocnieniu kompetencji rodziców,
- pomocy w egzekwowaniu obowiązku szkolnego dzieci,
- pomocy w budowaniu prawidłowych relacji między członkami rodziny,
- pomocy w poszukiwaniu pracy,
- pomocy w załatwianiu spraw w urzędach i instytucjach,
- doradztwo w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- pomocy w planowaniu budżetu domowego,

- pomocy w wyrobieniu nawyków higienicznych i utrzymania czystości w najbliższym otoczeniu.

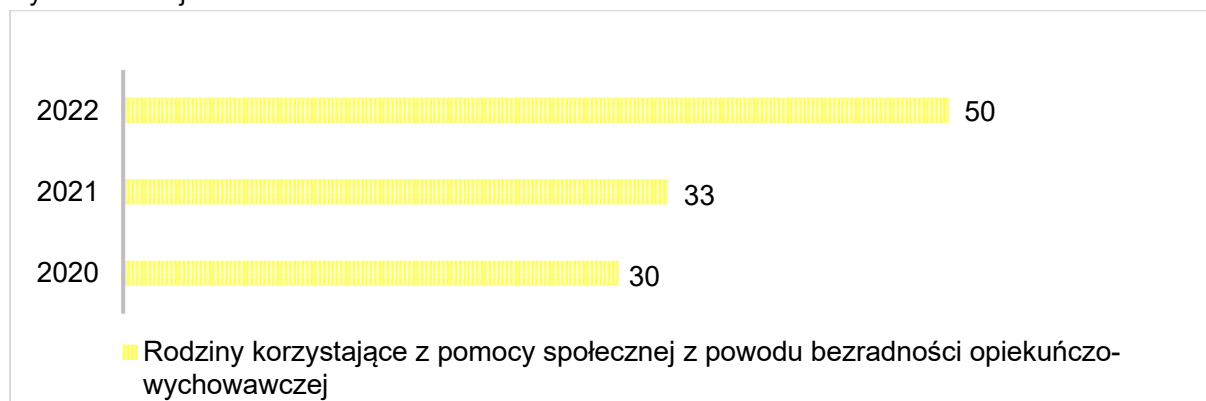
Z przedstawionych danych przez OPS w Górze Kalwarii wynika, iż na przestrzeni lat 2020-2022 liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Tabela 26. Analiza pomocy udzielonej w formie wsparcia asystenta w latach 2020-2022

Wyszczególnienie	2020 rok	2021 rok	2022 rok
Liczba asystentów rodziny	2	2	2
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny	28	26	26

Analizując szczegółowe dane OPS w Górze Kalwarii z trzech ostatnich lat można zauważyć, iż wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej.

Wykres 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

Od 1 stycznia 2017 roku z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” poszerzył się obszar działań asystenta rodziny poprzez przypisywanie mu funkcji koordynatora w zakresie wsparcia oferowanego kobietom w ciąży z powikłaniami lub rodzącej dziecko, u którego w prenatalnej fazie rozwoju lub w czasie porodu zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu. Każda kobieta w ciąży z powikłaniami i jej rodzina może skorzystać z pomocy

i wsparcia asystenta rodziny, który na podstawie pisemnego upoważnienia może załatwiać w jej imieniu sprawy w różnych instytucjach oraz:

- będzie mógł reprezentować przed instytucjami i urzędami,
- udzieli wsparcia psychologicznego,
- udzieli pomocy w przezwyciężaniu problemów wychowawczych,
- będzie wspierał w realizacji codziennych obowiązków.

Gmina Góra Kalwaria ponosi koszty częściowej odpłatności za pobyt nieletnich z gminy umieszczonych postanowieniem sądu w rodzinnej pieczy zastępczej. W 2021 roku OPS pokrywał koszty pobytu 31 dzieci w rodzinach zastępczych i 10 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W 2022 roku było to 38 dzieci w rodzinach zastępczych i 24 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W 2022 roku funkcjonowały dwie świetlice środowiskowe w Górze Kalwarii. W świetlicach opieką pedagogiczną oraz dożywianiem objętych było 70 dzieci. Do świetlicy w Górze Kalwarii zapisanych było 38 podopiecznych, do świetlicy w Czersku – 32 podopiecznych, zaś w codziennych zajęciach uczestniczyło w każdej z nich od 10 do 20 dzieci. Do opieki nad dziećmi podczas zajęć zatrudnionych było po dwóch pedagogów. Praca pedagogów skupiała się na pomocy w nauce szkolnej i wyrównywaniu braków szkolnych oraz wdrażaniu prawidłowego systemu komunikacji społecznej i eliminowanie złych nawyków w zachowaniu oraz przeciwdziałanie agresji. Świetlice prowadzą także programy/zajęcia profilaktyczne w zakresie uzależnień; w tym przede wszystkim od alkoholu.

Odpowiedzi pozyskane w trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród pracowników OPS wskazują, iż przyczyną bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest najczęściej niski poziom umiejętności wychowawczych, a kolejno niepełna rodzina, niskie dochody, uzależnienia, przemoc domowa, wielodzietność, niepełnosprawność/długotrwała choroba oraz ubóstwo.

Przemoc domowa

Pojęcie przemocy domowej jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. W świetle przepisu art. 2 ust. 1 o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc domową należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków, finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,

- małoletniego,

- wobec których stosowana jest przemoc domowa⁹.

Rodzaje przemocy:

- fizyczna - naruszanie nietykalności fizycznej,
- psychiczna - naruszenie godności osobistej,
- seksualna - naruszenie intymności,
- ekonomiczna - naruszenie własności,
- zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.

Wszystkie powyższe formy przemocy wzajemnie się uzupełniają i przenikają, a każda z nich powoduje określone szkody na zdrowiu fizycznym oraz psychicznym, wywołując cierpienie i krzywdy moralne u osób, które ich doznają. Stosowanie przemocy prowadzi w konsekwencji do niskiej samooceny, poczucia bezsilności i bezradności, ciągłego niepokoju, depresji oraz chorób związanych ze stresem. Szczególnie drastyczne skutki zauważa się u dzieci, gdyż krzywdzenie może zaburzyć ich funkcjonowanie we wszystkich dziedzinach życia. Należy pamiętać, że nie ma jednej przyczyny przemocy domowej. Do przemocy dochodzi w wyniku współwystępowania i interakcji (wzajemnego oddziaływania na siebie) różnych czynników: społecznych, kulturowych i psychologicznych. Można mówić o elementach ryzyka, które zwiększają prawdopodobieństwo pojawienia się przemocy domowej, ale nie można stwierdzić, że są jej przyczyną.

---

⁹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej

Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Góra Kalwaria

Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie został powołany w 2011 roku, w skład którego wchodzi przedstawiciele instytucji tj.: Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Oświata, Sąd, GKRPA oraz SPZOZ. Głównym celem Zespołu jest podnoszenie efektywności działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Głównym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów. Ponadto do Zespołu należy:

- diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a;
- kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń.

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Góra Kalwaria w latach 2020-2023:

Analizując dane przekazane przez OPS w Górze Kalwarii można zauważyć, iż na przestrzeni lat 2020-2023 wzrosła liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych.

Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego:

- rok 2020: 5 posiedzeń,
- rok 2021: 5 posiedzeń,
- rok 2022: 4 posiedzenia,
- rok 2023: 4 posiedzenia.

Liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2020: 45 grup diagnostyczno-pomocowych,
- rok 2021: 51 grup diagnostyczno-pomocowych,
- rok 2022: 40 grup diagnostyczno-pomocowych,
- rok 2023: 60 grup diagnostyczno-pomocowych.

Liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2020: 239 posiedzeń,
- rok 2021: 274 posiedzenia,
- rok 2022: 214 posiedzeń,
- rok 2023: 329 posiedzeń.

Liczba rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2020: 45 rodzin,
- rok 2021: 51 rodzin,
- rok 2022: 49 rodzin,
- rok 2023: 60 rodzin.

Liczba osób objętych pomocą (ogółem):

- rok 2020: 45 osób,
- rok 2021: 53 osoby,
- rok 2022: 44 osoby,
- rok 2023: 118 osób.

Liczba kobiet objętych pomocą:

- rok 2020: 38 kobiet,
- rok 2021: 48 kobiet,
- rok 2022: 34 kobiety,
- rok 2023: 50 kobiet.

Liczba mężczyzn objętych pomocą:

- rok 2020: 5 mężczyzn,
- rok 2021: 5 mężczyzn,
- rok 2022: 2 mężczyzn,
- rok 2023: 4 mężczyzn.

Liczba dzieci objętych pomocą:

- rok 2020: 2 dziecko,
- rok 2021: 0 dzieci,
- rok 2022: 8 dzieci,
- rok 2023: 64 dzieci.

Procedura „Niebieskie Karty” w latach 2020-2023:

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” była najwyższa w 2023 roku. Ponadto, w 2020 roku liczba zakończonych procedur była najwyższa.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę:

- rok 2020: 13 formularzy,
- rok 2021: 12 formularzy,
- rok 2022: 9 formularzy,
- rok 2023: 26 formularzy.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-C” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2020: 17 formularzy,
- rok 2021: 49 formularzy,
- rok 2022: 31 formularzy,
- rok 2023: 41 formularzy.

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta-D” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/grup diagnostyczno-pomocowych:

- rok 2020: 45 formularzy,
- rok 2021: 47 formularzy,
- rok 2022: 18 formularzy,
- rok 2023: 34 formularze.

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”:

- rok 2020: 83 rodziny,
- rok 2021: 51 rodzin,
- rok 2022: 46 rodzin,
- rok 2023: 91 rodzin.

Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku:

- rok 2020: 45 rodzin,
- rok 2021: 51 rodzin,
- rok 2022: 40 rodzin,
- rok 2023: 63 rodziny.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ogółem:

- rok 2020: 49 zakończonych procedur,
- rok 2021: 48 zakończonych procedur,
- rok 2022: 21 zakończonych procedur,
- rok 2023: 24 zakończone procedury.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w przypadku ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej:

- rok 2020: 42 zakończonych procedur,
- rok 2021: 41 zakończone procedury,
- rok 2022: 17 zakończonych procedur,
- rok 2023: 9 zakończonych procedur.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” po rozstrzygnięciu o braku zasadności podejmowania działań:

- rok 2020: 7 zakończonych procedur,
- rok 2021: 7 zakończonych procedur,
- rok 2022: 4 zakończone procedury,
- rok 2023: 15 zakończonych procedur.

Tabela 27. W związku z procedurą „Niebieska Karta”

W związku z procedurą „Niebieska Karta”		
Wpłynęło ogółem:	Rok 2020	45
	Rok 2021	51
	Rok 2022	49
	Rok 2023	63
Wpłynęło z Ośrodka Pomocy Społecznej	Rok 2020	12
	Rok 2021	12
	Rok 2022	11
	Rok 2023	26

Wpłynęło z Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Rok 2020	0
	Rok 2021	0
	Rok 2023	0
	Rok 2023	0
Wpłynęło z Placówek Służby Zdrowia	Rok 2020	0
	Rok 2021	20
	Rok 2022	3
	Rok 2023	2
Wpłynęło z Policji	Rok 2020	31
	Rok 2021	37
	Rok 2022	24
	Rok 2023	27
Wpłynęło z placówek oświatowych	Rok 2020	1
	Rok 2021	0
	Rok 2022	2
	Rok 2023	3
Wpłynęło z innego ośrodka pomocy społecznej	Rok 2020	0
	Rok 2021	0
	Rok 2022	0
	Rok 2023	5

Tabela 28. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą domową

Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą domową	2020 rok	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba osób dotkniętych przemocą domową ogółem, w tym:	45	53	44	118
kobiety	38	44	34	50
mężczyźni	5	3	2	4
dzieci	2	6	8	64

Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa ogółem, w tym:	45	42	44	118
psychologicznego	17	12	11	32
prawnego	38	30	17	21
socjalnego	45	42	44	118

W 2023 roku odnotowano największą liczbę osób dotkniętych przemocą domową w porównaniu do lat poprzednich. Ma to związek z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 9 marca 2023 roku. W nowelizacji za osobę doznającą przemocy domowej, uznano również osobę małoletnią, wobec której jest stosowana przemoc domowa lub będącą świadkiem przemocy domowej. Przepis ten ma na celu uniknięcie dotychczasowych trudności interpretacyjnych w omawianym zakresie, przez wskazanie wprost, że dziecko będące świadkiem przemocy domowej należy uznać za doznające przemocy domowej i wymaga ono pomocy.

Tabela 29. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową

Liczba zdarzeń związanych z przemocą	2020 rok	2021 rok	2022 rok	2023 rok
liczba osób doznających przemocy domowej (ogółem), w tym:	45	53	44	118
kobiety	38	44	34	50
mężczyźni	5	3	2	4
małoletni do 13 r.ż.	2	6	8	64
nieletni w przedziale 13-18 lat	0	0	0	0
liczba osób stosujących przemoc domową (ogółem), w tym:	45	51	40	64
kobiety	2	5	4	12
mężczyźni	43	46	36	52

nieletni	0	0	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	45	22	16	23
kobiety	2	3	1	1
mężczyźni	43	19	15	22
nieletni	0	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	0	4	3	6

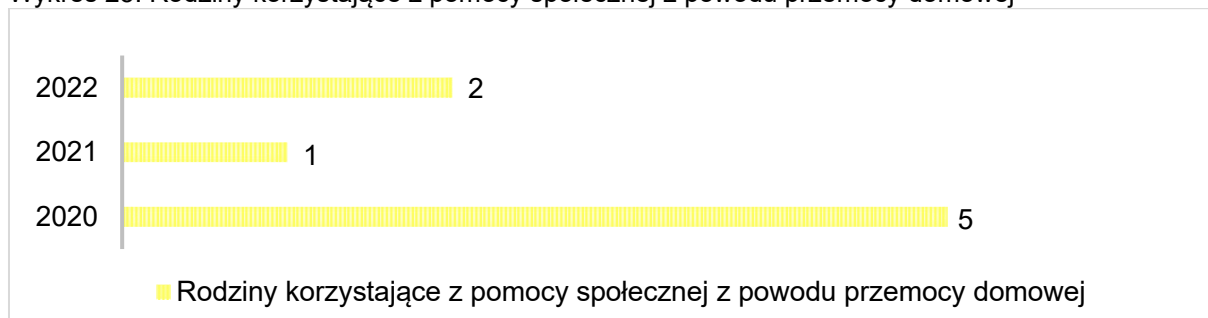
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Gminie Góra Kalwaria

Tabela 30. Liczba szkoleń

Liczba szkoleń dla pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej	2020	2021	2022	2023
	1	1	1	3

Zgodnie z danymi OPS w Górze Kalwarii, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej w 2021 roku była najniższa.

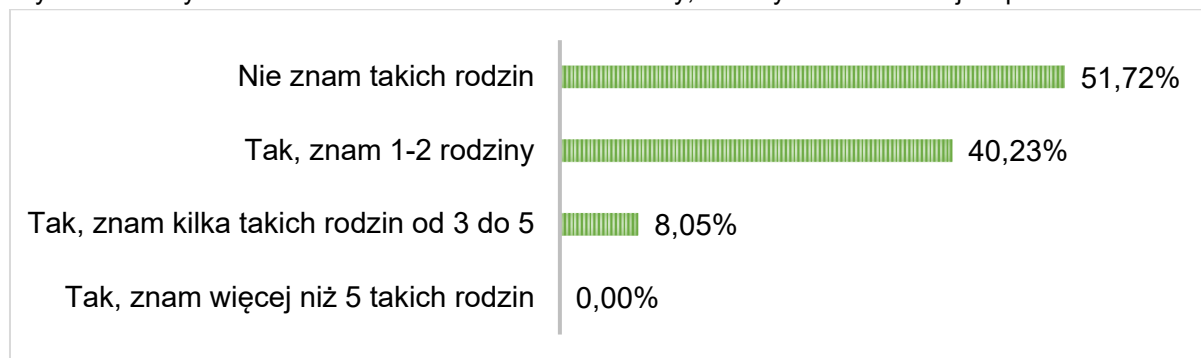
Wykres 25. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Górze Kalwarii

Jak wynika z przeprowadzonego badania ankietowego wśród mieszkańców, 40,23% zna 1-2 rodziny, w których stosowana jest przemoc, a 8,05% od 3 do 5 takich rodzin. Pozostałe 51,72% badanych przyznało, że w ogóle nie zna takich rodzin.

Wykres 26. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc?

Respondenci zostali również zapytani czy kiedykolwiek sami doświadczyli przemocy domowej. Zdecydowana większość badanych tj. 79,31% zaprzeczyło by takie zdarzenia miały miejsce. Pozostałe 20,69% potwierdziło natomiast, że doświadczyło przemocy domowej, a osobą stosującą przemoc był najczęściej ojciec lub obydwie rodziców, mąż i partner. Kilka osób nie wskazało osób, które wobec nich stosowały przemoc.

Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość mieszkańców nie popiera stosowania kar fizycznych i surowego traktowania dzieci, gdyż 80,46% badanych wyraziło zdanie, że tego typu kary zdecydowanie nie stanowią dobrej metody wychowawczej. Kolejno 5,75% stwierdziło, że stosowanie kar cielesnych jest dopuszczalne w sytuacji kiedy inne metody zawodzą, a 2,30% uznało, że rodzic może karać własne dziecko w dowolny sposób. Pozostałe 11,49% ankietowanych nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Ostatnie pytanie w tej części dotyczyło znajomości instytucji, które świadczą pomoc dla osób dotkniętych problemem przemocy domowej na terenie gminy. Pozyskane dane wskazują, iż 44,83% ankietowanych zna instytucje pomocowe w swoim środowisku, a wśród najczęściej wymienianych znalazły się: Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz Policja. Pozostałe 55,17% respondentów przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Idąc dalej, zapytano uczniów czy czują się bezpiecznie w swoim domu. Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych odpowiedziała twierdząco na tak zadane pytanie, wśród uczniów klas piątych i szóstych taką odpowiedź wskazało 95,88%,

a wśród uczniów klas siódmych i ósmych 95,98%. Uczniowie mają zazwyczaj pełne zaufanie do swoich rodziców i dzielą się z nimi wszystkimi problemami. W ankiecie pojawiły się również pytania dotyczące oceny relacji i sposobów wychowywania rodziców w uznaniu badanych. Gdy zapytano o to, czy rodzic ma prawo uderzyć swoje dziecko; 72,84% uczniów klas piątych i szóstych oraz 78,13% uczniów klas siódmych i ósmych odpowiedziało, że rodzice nie mają prawa tego zrobić bez względu na okoliczności. W ocenie 11,93% uczniów klas piątych i szóstych oraz 8,48% uczniów klas siódmych i ósmych mogą w ten sposób ukarać dziecko, jeśli są ku temu powody.

Gdy zapytano nauczycieli, czy znają uczniów, którzy mogą doświadczać problemu przemocy domowej, łącznie 58,27% udzieliło odpowiedzi twierdzącej, gdyż zaobserwowało kilku takich uczniów. Kolejno 7,87% stwierdziło, iż taki problem nie występuje w ich środowisku szkolnym, a 33,86% nie wiedziało jak odpowiedzieć na tak zadane pytanie.

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. W dalszym ciągu kary fizyczne stanowią często stosowaną przez rodziców metodę wychowywania dzieci. Dla niektórych osób są one formą „ostatecznego rozwiązania”, po które sięga się w chwili utraty kontroli nad swoimi emocjami. Inni rodzice z kolei stosują kary fizyczne w sposób zaplanowany, wierząc w ich wychowawczą i rozwojową efektywność. Stosowanie kar fizycznych motywowane jest w tym przypadku dobrem dziecka¹⁰.

W związku z powyższym, w trakcie ankietyzacji skierowano część pytań bezpośrednio do rodziców i dotyczyły one stosowanych metod wychowawczych oraz sposobów reagowania na złe zachowanie dziecka. I tak, 57,39% rodziców uczestniczących w badaniu zadeklarowało, że stara się rozmawiać z dzieckiem na ten temat, a 25,57%

---

¹⁰ Halemba. K, Izdebska. A, Kary fizyczne w wychowaniu dzieci - uwarunkowania i konsekwencje, Dziecko krzywdzone nr 3(28), 2009

upomina lub ostrzega przed konsekwencjami złego zachowania. Kilkunastu rodziców stosuje także różnego rodzaju zakazy m.in. na korzystanie z urządzeń elektronicznych. Żaden z rodziców nie przyznał się do użycia siły fizycznej w przypadku złego zachowania dziecka.

Następnie, zapytano bezpośrednio rodziców czy zdarza im się stosować wobec dzieci kary cielesne. Największy odsetek stanowili respondenci (72,73%), którzy nigdy nie użyli przemocy fizycznej wobec dzieci. W przypadku rodziców, którzy przyznali się do stosowania tego typu kar zadeklarowali, że zdarza się to rzadko, raz na pół roku (26,70%). Jeden z rodziców przyznał się do stosowania kar cielesnych wobec dzieci od czasu do czasu, kilka razy w miesiącu.

Zdecydowana większość rodziców uczniów z terenu Gminy Góra Kalwaria uważa, że dziecko nie powinno się bać rodziców (89,77%). Z kolei, 3,98% wyraziło zdanie przeciwne, a pozostałe 6,25% nie wyraziło swojej opinii w tym temacie.

Ponadto, 5,68% respondentów przyznało, iż rodzice mają prawo stosować kary cielesne wobec swoich dzieci, jeśli w ich przekonaniu zasłużyły sobie na to. Przeciwnie zdanie w tym temacie wyraziło 82,95% badanych, a pozostałe 11,36% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

W drodze badania okazało się również, że 65,34% ogółu badanych rodziców jest za ustawowym zakazem stosowania kar cielesnych, natomiast 18,75% wyraziło zdanie przeciwne, a 15,91% respondentów nie umiało się określić w tym temacie.

Z pozyskanych w trakcie badania danych wynika, iż 24,43% ankietowanych zna 1-2 rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci. Kolejno 6,25% przyznało, że zna od 3 do 5 takich rodzin i taka sama liczba ankietowanych rodziców zna ponad 5 takich rodzin. Pozostałe 63,07% badanych zaprzeczyło posiadaniu takich znajomości.

Problemy w środowisku szkolnym

Używanie substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień wśród młodzieży jest niezwykle trudny. Spożywanie środków psychoaktywnych związane jest z ryzykiem występowania szkód zdrowotnych, a także przyczynia się do nasilania zachowań antyspołecznych, osłabia hamulce społeczne, nasila agresję, powoduje najczęściej absencję szkolną, nieprawidłową realizację obowiązku szkolnego oraz konflikty z rówieśnikami, rodzicami i nauczycielami.

Diagnoza przeprowadzona wśród uczniów szkół podstawowych z terenu Gminy Góra Kalwaria, wskazuje, iż jest to problem występujący również w środowisku badanych. Jak wynika z deklaracji ankietowanych, odsetek osób, które używały substancji psychoaktywnych wzrasta wraz z ich wiekiem.

Tabela 31. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

Substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	11,93%	26,34%
palenie papierosów, w tym papierosy elektroniczne	11,52%	24,55%

Ponadto, wielu uczniów szkół podstawowych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Znajomości te poszerzają się wraz z wiekiem badanych uczniów.

Tabela 32. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	35,39%	55,36%
palenie papierosów	60,08%	76,79%
zażywanie narkotyków	7,35%	18,75%

Problem używania środków psychoaktywnych przez uczniów został także poruszony w badaniu ankietowym skierowanym do nauczycieli ze szkół podstawowych z terenu Gminy Góra Kalwaria. Z odpowiedzi badanych wynika, iż problem jest dość mocno rozpowszechniony, szczególnie w przypadku spożywania napojów energetycznych, palenia papierosów oraz spożywania alkoholu.

Tabela 33. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt ze wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?

Rodzaj substancji	
napoje energetyczne	
w mojej opinii, jest wielu uczniów, którzy piją napoje energetyczne	37,01%
w szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie piją napoje energetyczne	48,82%
w mojej opinii w naszej szkole nie ma uczniów, którzy piją napoje energetyczne	14,17%
papierosy	
według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	22,05%
w szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	52,76%
w naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	25,20%
alkohol	
według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	18,90%
w szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	52,76%
w naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	28,35%
narkotyki	
według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	3,15%
w szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	30,71%
w naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	66,14%

Gdy zapytano nauczycieli o dostępność środków psychoaktywnych, zdecydowana większość badanych oceniła ją jako trudną lub nie potrafili udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Jednak 8,66% badanych nauczycieli stwierdziło, iż uczniowie mają łatwy dostęp do alkoholu, a 3,94% stwierdziło, iż uczniowie mają łatwy dostęp do narkotyków.

Większość nauczycieli na poziomie dobrym oceniło swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego. Co więcej, większość przyznała, iż jest raczej dobrze przygotowana do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych.

Zapytano również nauczycieli, czy wiedzą co to są e- narkotyki (i-dose, narkotyki dźwiękowe). I tak, 37,01% posiada wiedzę na ten temat, natomiast 62,99% respondentów nie posiada wiedzy w tym zakresie.

Warto zaznaczyć, iż 85,04% nauczycieli zadeklarowało, iż wśród uczniów można zaobserwować zachowania, które mogą wskazywać na problemy depresyjne, czy też związane z różnymi uzależnieniami, w tym uzależnieniami behawioralnymi. Kolejno 6,30% zaprzeczyło, a pozostałe 8,66% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Ponadto, 57,48% ankietowanych przyznało, iż szkoły zapewniają uczniom odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego, natomiast 25,98% miało przeciwne zdanie w tym temacie. Pozostałe 16,54% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. W opinii 62,99% oferta zajęć pozalekcyjnych dla uczniów jest wystarczająca, natomiast 19,69% stwierdziło, iż nie jest ona wystarczająca. Wśród propozycji zajęć pozalekcyjnych badani nauczyciele wymienili zajęcia artystyczne, sportowe, socjoterapeutyczne, językowe, rozwijających umiejętności matematyczne lub programowania, rozwijające kompetencje społeczne oraz zajęcia dodatkowe ze zdolnym i uczniami. Idąc dalej, 44,09% badanych nauczycieli było zdania, iż szkoły dysponują wystarczającą ilością miejsc w świetlicach szkolnych. Przeciwnie zdanie w tym temacie wyraziło 40,94%, a pozostałe 14,96% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Istnieją teorie wyjaśniające powstawanie uzależnień od substancji psychoaktywnych, które wskazują na znaczącą (kierunkową) rolę uwarunkowań rodzinnych. Opierają się one na założeniu wskazującym, że nieprawidłowo funkcjonująca rodzina jest istotnym prekursorem zachowań patologicznych wychowującej się w niej młodzieży. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji¹¹.

W trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród rodziców uczniów z terenu Gminy Góra Kalwaria, oprócz pytań bezpośrednio związanych z używaniem substancji przez młodzież, pojawiły się również pytania dotyczące relacji rodzinnych.

Zdecydowana większość badanych tj. 78,41% stwierdziła, że ma bardzo dobry kontakt z dzieckiem. Kolejno 19,89% przyznało, iż w zasadzie rozumie się dobrze ze swoim dzieckiem. Pozostałe 1,70% tj. 3 badanych rodziców przyznało, że nie ma stałego kontaktu z dzieckiem ze względu na inne obowiązki.

Następnie 46,59% z nich odpowiedziało, że ich dzieci dzielą się z nimi wszystkimi swoimi problemami, a 52,27% badanych rodziców stwierdziło, iż dzieci z nimi rozmawiają, ale nie zawsze mówią o wszystkim. Pozostałe 1,14% przyznało, iż dzieci nigdy z nimi nie rozmawiają o swoich problemach.

Zapytano więc rodziców, czy według nich pandemia wpłynęła niekorzystnie na relacje z dzieckiem. I tak, 71,59% zaprzeczyło twierdząc najczęściej, że dzięki pandemii, a przede wszystkim poprzez wprowadzenie nauki i pracy zdalnej mogli spędzać więcej czasu z dziećmi. Natomiast 28,41% wyraziło zdanie przeciwne w tym temacie uznając, iż w związku z pandemią ich dzieci zaczęły korzystać w nadmiernej ilości

---

¹¹ Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży, 2011

z komputera, przebywać w wirtualnym świecie oraz pogorszyły się ich relacje koleżeńskie.

Zapytano również rodziców ile przeciętnie czasu dziennie spędza ich dziecko przed komputerem. Najliczniejsze (48,86%) okazały się odpowiedzi wskazujące na od 1 do 3 godzin dziennie.

Następne pytanie dotyczyło znajomości problemów występujących w środowisku szkolnym. I tak, 71,59% respondentów stwierdziło, że ich dzieci nie mają żadnych problemów w szkole. Pozostałe 28,41% przyznało, iż ich dzieci mają kłopoty w szkole i najczęściej wskazywali na problemy z nauką oraz problemy z rówieśnikami.

Zapytano również rodziców, czy zdarza się, że ich dzieci zachowują się agresywnie. Jak się okazało, 37,50% respondentów przyznało, że zdarza się to rzadko, a 20,45% zaznaczyło, iż ma to miejsce czasami. Kolejno 3,98% stwierdziło, że ma to miejsce często. Pozostałe 38,07% stwierdziło, że nigdy nie zachowuje się agresywnie.

Problem stosowania substancji psychoaktywnych jest aktualny wśród młodzieży. Często zdarza się, że w okresie dojrzewania rodzice przestają być autorytetami dla młodych ludzi, a rolę tę przejmują rówieśnicy. Niekiedy nastolatek trafia w negatywne środowisko rówieśnicze. Chce zaimponować znajomym, sięgając po środki odurzające, nie chce odstawać od innych. Myśli, że rezygnując i asertywnie wypowiadając swoje przeciwne zdanie, będzie odrzucony przez grupę, na której mu tak bardzo zależy. Niektóre osoby poddawane są presji rówieśniczej lub traktują używanie substancji psychoaktywnych jako ucieczkę od problemów w środowisku szkolnym czy też w domu. Rolą rodziców jest ukazanie młodzieży, jakie zagrożenia niesie za sobą stosowanie substancji psychoaktywnych, a jednocześnie wskazywanie konstruktywnej drogi do radzenia sobie z problemami, zyskania akceptacji rówieśniczej, zdrowego i szczęśliwego życia pozbawionego nałogów.

Mając na uwadze powyższe, dalsza część ankietyzacji dotyczyła bezpośrednio wiedzy rodziców na temat używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.

Gdy zapytano rodziców, czy ich dziecko pali papierosy, zdecydowana większość zaprzeczyła (93,75%). Z kolei, 2,27% przyznało, iż podejrzewa, że taka sytuacja miała miejsce. Pozostałe 3,98% nie wyraziło jednoznacznej opinii.

W przypadku pytania o upojenie alkoholowe, zdecydowana większość badanych rodziców zaprzeczyła by taka sytuacja miała miejsce (96,59%). Z kolei, 2,27% przyznało, że miało to miejsce 1-2 razy. Pozostałe 1,14% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Ponadto, prawie wszyscy rodzice zadeklarowali, iż ich dzieci nigdy nie używały środków odurzających- narkotyków lub dopalaczy (97,16%). Z kolei, 2 rodziców przyznało, iż miało to miejsce 1-2 razy. Jeden rodziców potwierdził, iż taka sytuacja miała miejsce kilka razy i również jeden z rodziców potwierdził, iż zdarzyło się to wielokrotnie. Jeden z rodziców nie potrafi udzielić odpowiedzi na tak zadane pytanie.

W dalszej części zapytano rodziców uczniów o to, czy potrafiliby rozpoznać osobę pod wpływem narkotyków. Zdecydowana większość respondentów tj. 81,25% stwierdziła, iż bez problemu rozpoznałaby taką osobę. Pozostałe 18,75% przyznało, że nie potrafiłoby rozpoznać, czy osoba jest pod wpływem środków odurzających.

Kolejne pytanie dotyczyło wiedzy w zakresie narkotyków, ich rodzajów i skutków zażywania. Najwyższy odsetek tj. 69,32% stanowili respondenci, którzy zadeklarowali, że wiedzą dokładnie wszystko na temat tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Pozostałe 30,68% stwierdziło, iż tylko częściowo orientuje się w tym zakresie.

Następnie zapytano rodziców, czy w ich opinii na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami. I tak, 30,11% przyznało, że taki problem nie występuje na terenie szkół, natomiast 25,57% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 44,32% nie umiało jednoznacznie udzielić odpowiedzi na to pytanie.

W drodze badania okazało się również, że większość rodziców podejmuje rozmowy z dziećmi na temat substancji psychoaktywnych, w tym: 53,98% robi to rzadko, a 36,36% zadeklarowało, że rozmawia bardzo często. Pozostałe 9,66% przyznało, iż nigdy nie podejmuje takich rozmów z dziećmi.

Zadano również pytanie, czy rodzice wiedzą co to są e-narkotyki (i-dose, narkotyki dźwiękowe). I tak, 30,68% respondentów potwierdziło wiedzę w tym zakresie, natomiast pozostałe 69,32% zaprzeczyło.

Kolejno zapytano rodziców, czy według nich szkoły zapewnia wystarczający poziom wsparcia psychologicznego. I tak, 40,34% odpowiedziało przecząco na tak zadane pytanie, a 31,82% potwierdziło, iż szkoła zapewnia odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego. Pozostałe 27,84% nie wiedziało jak się ustosunkować do tak zadanego pytania.

Idąc dalej, 53,41% respondentów uznało, iż oferta zajęć pozalekcyjnych w szkole jest niewystarczająca, a 30,11% miało odmienne zdanie w tym temacie. Pozostałe 16,48% respondentów nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

Następnie 56,82% respondentów zadeklarowało, iż nie zna w swoim środowisku instytucji pomagającym osobom uzależnionym i ich rodzinom. Pozostałe 43,18% badanych rodziców przyznało, że posiada wiedzę na temat takich instytucji.

Przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc

Z przeprowadzonej diagnozy społecznej wynika, iż 39,09% uczniów klas piątych i szóstych oraz 37,50% uczniów klas siódmych i ósmych potwierdziło, że osobiście doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Istotnym jest zatem wdrażanie projektów poświęconych profilaktyce związanej z problemami agresji i przemocy. Zazwyczaj uczniowie obserwują zjawiska przemocy rzadko, raz na pół roku lub od czasu do czasu, kilka razy w miesiącu. Wielu uczniów spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą, jak również wielu uczniów uczestniczyło w czynnym akcie przemocy.

Tabela 34. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy

Akty przemocy	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spotykane przejawy przemocy poza szkołą	25,10%	32,59%
czynne uczestnictwo w aktach przemocy	17,28%	18,75%

Bycie ofiarą przemocy jak i świadomość obecności w szkole osób, których się boimy, wpływa na nasze codzienne funkcjonowanie. Często prowadzi do zamykania się w sobie, wycofania, a nawet obwiniania, że to z nami jest coś nie tak, dlatego ktoś w stosunku do nas stosuje przemoc. Wśród uczniów klas piątych i szóstych 29,63% potwierdziło, iż są w szkole uczniowie których się boją, a wśród uczniów klas siódmych i ósmych taką odpowiedź wskazało 16,96%. Nauczyciele powinni zatem kontrolować, aby zjawisko przemocy nie rozprzestrzeniało się, ale też starać się rozmawiać o przemocy z uczniami, którzy jej doświadczają. Tym bardziej, że na pytanie kogo w pierwszej kolejności uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy, najczęściej wskazywali grono pedagogiczne (wychowawcę, dyrektora szkoły, nauczyciela lub pedagoga).

W trakcie badania ankietowego wśród uczniów zostały również poruszone zagadnienia związane z występującym coraz częściej w środowisku młodych osób zjawiskiem hejtu. Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość

ankietowanych, zarówno w młodszej jak i starszej grupie wiekowej wie na czym polega zjawisko hejtu. Ponadto wielu uczniów potwierdziło, że spotkało się z tym zjawiskiem w swoim środowisku szkolnym, w tym część doświadczyła hejtu osobiście.

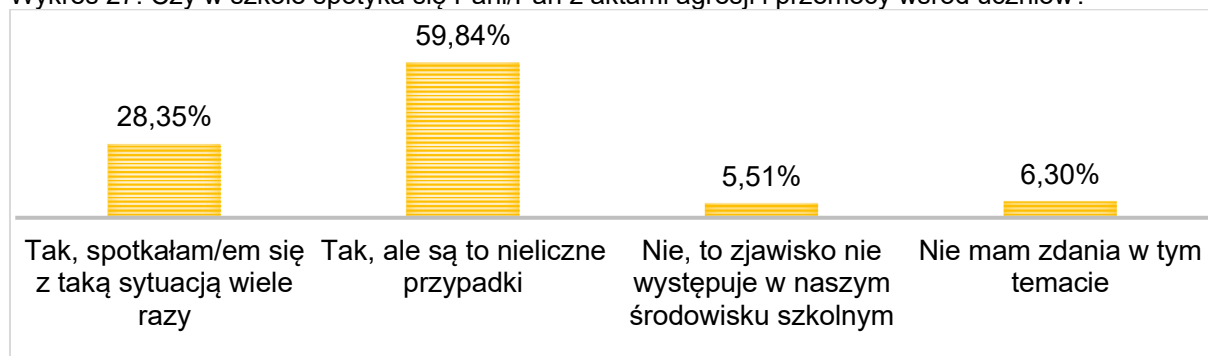
Tabela 35. Zjawisko hejtu w środowisku szkolnym

Zjawisko hejtu w środowisku szkolnym	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Tak, doświadczyłem tego osobiście	29,63%	30,36%
Tak, ale nie doświadczyłem tego osobiście	29,22%	39,29%
Nie, to zjawisko nie występuje w naszym środowisku szkolnym	16,46%	11,16%
Nie wiem	24,69%	19,20%

Zbadaliśmy również poziom wiedzy uczniów w zakresie instytucji, które świadczą pomoc dla osób dotkniętych przemocą. Do braku wiedzy w tym zakresie przyznało się 44,03% badanych uczniów klas piątych i szóstych, a wśród uczniów klas siódmych i ósmych 50,45%.

Występowanie aktów agresji i przemocy wśród uczniów potwierdzają również uczestniczący w ankietyzacji nauczyciele, jednak jak twierdzi zdecydowana większość z nich są to nieliczne przypadki. Ponadto 95,28% ankietowanych nauczycieli przyznało, iż wiedzą jak reagować w sytuacji wystąpienia przemocy pomiędzy uczniami. Pozostałe 4,72% nie posiada wiedzy w tym temacie.

Wykres 27. Czy w szkole spotyka się Pani/Pan z aktami agresji i przemocy wśród uczniów?

Cyberprzemoc jest jednym z najszybciej rozwijających się zagrożeń we współczesnym świecie. Nowoczesna technologia to nie tylko zabawa, ale także ryzyko uzależnienia, przemocy czy łatwego dostępu do nieodpowiednich treści. Internet i urządzenia mobilne zmieniły trwale nasz świat. Akty cyberprzemocy, czyli przemocy z użyciem mediów elektronicznych- choć dokonywane są w wirtualnym świecie, potrafią realnie wyrządzić bardzo dużą krzywdę.

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy problem cyberprzemocy jest znany w środowisku szkolnym uczniów z terenu Gminy Góra Kalwaria. Wielu uczniów potwierdziło, że osobiście doświadczyło cyberprzemocy, gdyż ktoś nakręcił film lub zrobił im zdjęcie bez ich zgody. Wśród badanych pojawiły się również deklaracje potwierdzające szantażowanie kogoś lub oczernianie przy użyciu urządzeń elektronicznych.

Tabela 36. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów

Zjawisko cyberprzemocy	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
doświadczenie cyberprzemocy	35,39%	46,88%
stosowanie cyberprzemocy	12,35%	17,86%

Zapytano także uczniów czy znają jakieś organizacje lub serwisy internetowe, które udzielają pomocy w sytuacjach zetknięcia się z cyberprzemocą. 85,19% uczniów klas piątych i szóstych oraz 78,57% uczniów klas siódmych i ósmych nie zna ani jednej takiej organizacji.

Zdecydowana większość badanych rodziców wie na czym polega zjawisko cyberprzemocy. Taką odpowiedź wskazało 98,30% badanych. Pozostałe 1,70% przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Ponadto, 34,09% badanych rodziców słyszało o przypadkach stosowania cyberprzemocy wobec koleżanki/kolegi swojego dziecka, a 5,11% przyznało, iż ich dziecko było ofiarą cyberprzemocy.

Z uwagi na występowanie zjawiska cyberprzemocy w środowisku szkolnym, ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych zwiększających świadomość uczniów na temat tego rodzaju przemocy, sposobów reagowania w przypadku zetknięcia się z cyberprzemocą. Jak wskazują wyniki badania, zdecydowana większość uczniów w obydwu grupach wiekowych nie posiada wiedzy na temat instytucji udzielających pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.

PODSUMOWANIE

Opracowanie diagnozy demograficzno-społecznej w procesie tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, jest etapem koniecznym i niezbędnym. Na jej podstawie wyznacza się cele strategiczne, cele operacyjne, jak również kierunki skutecznych, długofalowych działań strategicznych, służących rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Problemy społeczne zostały przeanalizowane na podstawie danych gromadzonych przez GUS, Ośrodek Pomocy Społecznej w Gminie Góra Kalwaria, Policję, Zespół Interdyscyplinarny, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz danych pozyskanych w wyniku ankiety dotyczącej lokalnych zagrożeń społecznych, przeprowadzonej w okresie od stycznia do lutego 2024 roku.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii wynika, iż ogólna liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS wzrosła w 2022 roku w porównaniu do roku poprzedniego. Ponadto, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemów uzależnień w latach 2021-2022 utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Przeprowadzona w oparciu o dane z OPS analiza problemów, z jakimi borykają się mieszkańcy wskazała, że w 2022 roku były to najczęściej osoby i rodziny borykające się z ubóstwem, długotrwałą i ciężką chorobą, bezrobociem oraz niepełnosprawnością.

Bezrobocie rejestrowane w gminie Góra Kalwaria wynosiło w 2022 roku 3,1% (3,1% wśród kobiet i 3,1% wśród mężczyzn). Jest to znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa mazowieckiego (4,2%) oraz znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski (5,2%).

Struktura wiekowa mieszkańców z terenu Gminy Góra Kalwaria wyraźnie wskazuje na cechy społeczeństwa starzejącego się. Niekorzystne perspektywy związane z migracjami - zwłaszcza ludzi młodych, jak również niekorzystne zmiany w obszarze wartości rodzinnych, co skutkuje niejednokrotnie rozpadem rodziny często wielopokoleniowej. Obserwowane zmiany mają również związek ze zmieniającą się

strukturą i funkcjami rodziny. Rodziny, coraz częściej nie są w stanie tak jak do tej pory, zapewnić wystarczającej i odpowiedniej do potrzeb opieki seniorom czy przewlekle chorym członkom rodziny, w miejscu zamieszkania. Podsumowując, należy się spodziewać, że w obliczu zmian demograficznych, polityka społeczna będzie musiała sprostać licznym wyzwaniom.

Ponadto, zarówno pracownicy OPS oraz ankietowani mieszkańcy dostrzegają wiele problemów z którymi mierzą się w lokalnej społeczności seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnościami. Wśród najczęściej wymienianych znalazły się problemy tj.: samotność, choroby lub inwalidztwo, niskie dochody, izolacja, bariery architektoniczne, ubóstwo, bezrobocie oraz utrudniony dostęp do świadczeń medycznych, w tym do rehabilitacji.

Dane z przeprowadzonej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych wśród mieszkańców z terenu Gminy Góra Kalwaria wskazują, iż problem narkomanii został usytuowany najwyżej w hierarchii problemów społecznych. Jego ważność została oceniona na poziomie 4,00. Jak wynika z odpowiedzi ankietowanych mieszkańców, problem narkomanii jest zauważalny na terenie Gminy Góra Kalwaria. Taką odpowiedź zaznaczyło 43,68% badanych. Jednakże dla 27,59% są to nieliczne przypadki, a dla 20,69% problem bardzo powszechny na terenie gminy. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z narkotykami na terenie gminy. Kolejnymi, zauważalnymi przez mieszkańców problemami na terenie Gminy Góra Kalwaria okazał się problem alkoholizmu oraz nowych substancji psychoaktywnych (dopalacze).

Na terenie gminy zauważalny jest również problem przemocy. Jak wynika z przeprowadzonego badania ankietowego, ogółem łącznie 48,28% zna rodziny, w których stosowana jest przemoc, a 20,69% osobiście doświadczyło przemocy domowej. Opinie respondentów pozyskane w trakcie ankietyzacji wskazują, że zasadne będzie podjęcie działań profilaktycznych w celu zwiększania świadomości mieszkańców na temat przemocy domowej oraz jej przeciwdziałania.

Ponadto, zauważono również problemy związane z uzależnieniami behawioralnymi, w tym przede wszystkim: uzależnienie od telefonu, Internetu oraz gier komputerowych.

Badani mieszkańcy najlepiej ocenili ofertę instytucji kultury oraz ofertę w zakresie sportu i rekreacji na terenie Gminy Góra Kalwaria, natomiast najbardziej niezadowoleni są z oferty opieki zdrowotnej oraz z działań podejmowanych w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Warto zaznaczyć, iż zdecydowana większość badanych mieszkańców oceniła pozytywnie warunki życia na terenie Gminy Góra Kalwaria.

ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej Gminy Góry Kalwarii oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strengths) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należycie wykorzystane sprzyjać będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) - uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowiąc będą barierę jej rozwoju;
- szans (z ang. opportunities) - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej w Gminie Góra Kalwaria;
- zagrożeń (z ang. threats) - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności lokalnej, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej Gminy Góra Kalwaria oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele strategiczne oraz cele operacyjne.

W analizie SWOT dla Gminy Góry Kalwarii uwzględniono sześć kluczowych obszarów tj.:

- ochrona zdrowia,
- pomoc społeczna,

- rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii, uzależnień behawioralnych oraz przemocy w rodzinie,
- rynek pracy,
- edukacja,
- problemy osób starszych i niepełnosprawność.

OCHRONA ZDROWIA	
Mocne strony	
• Relatywnie dobry dostęp do podstawowej opieki medycznej – działalność Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Górze Kalwarii z filiami w Baniosze i w Sobikowie, • Działalność Poradni psychologiczno-pedagogiczna w Górze Kalwarii, • Działalność 9 ogólnodostępnych aptek na terenie Gminy Góra Kalwaria, • Działania profilaktyczne i programy zdrowotne sfinansowane przez Urząd Miasta i Gminy w Górze Kalwarii.	
Słabe strony	
• Nisko oceniana przez mieszkańców oferta gminy w zakresie opieki zdrowotnej. • Brak opieki całodobowej na terenie gminy. • Brak apteki czynnej całodobowo na terenie gminy. • Problemy systemu służby zdrowia - długie kolejki do lekarzy. • Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów oraz rehabilitacji. • Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia.	
Szanse	
• Wdrażanie unijnych standardów opieki zdrowotnej. • Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców. • Dofinansowanie zakupu sprzętu medycznego ze środków Unii Europejskiej. • Prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia.	

Zagrożenia
• Wyjazdy lekarzy specjalistów za granicę.   • Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców.   • Zapaść służby zdrowia.

POMOC SPOŁECZNA
Mocne strony
• Działalność o Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii.   • Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę OPS.   • Zaangażowanie pracowników OPS w działalność na rzecz problematyki społecznej.   • Sprawny system udzielania świadczeń socjalnych.   • Praca dwóch Asystentów Rodziny.   • Świetlice środowiskowe.   • Pomoc psychologiczno-pedagogiczna.   • Wolontariat międzypokoleniowy.   • Duża liczba organizacji pozarządowych świadczących usługi w wielu dziedzinach życia.
Słabe strony
• Nowe zadania ustawowe nakładane na OPS.   • Często zmieniające się przepisy prawne, dużo dokumentacji.   • Brak specjalistów kompleksowo zajmujących się rodziną problemową.   • Bierność klientów pomocy społecznej.
Szanse
• Utrzymująca się na podobnym poziomie liczba rodzin i osób korzystających z pomocy OPS.   • Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.   • Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin.   • Efektywna praca socjalna.

Zagrożenia
• Natłok obowiązków, co ogranicza możliwości realizowania pracy w terenie z rodzinami.   • Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych.   • Dalsze ubożenie społeczeństwa, powodujące wzrost zapotrzebowania na lokale socjalne.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, NARKOMANII, UZALEŻNIEŃ BEHAVIORALNYCH ORAZ PROBLEMU PRZEMOCY
Mocne strony
• Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych   • Działalność Punktu Konsultacyjnego dla dorosłych i dzieci.   • Funkcjonowanie: Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii, Grup samopomocowych (AA - dla osób uzależnionych i ich rodzin).   • Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy domowej.   • Dostęp do stałych środków finansowych na profilaktykę.   • Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami wszelkich uzależnień oraz problemem przemocy domowej.   • Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży poprzez organizację m.in. różnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci.   • Zaangażowanie placówek oświatowych w działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w obszarze uzależnień oraz przemocy wśród dzieci i młodzieży.   • Przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie.
Słabe strony
• Wysoki odsetek znajomości osób w środowisku lokalnym nadużywających alkoholu (dane pozyskane w trakcie badania ankietowego wskazują, że 75,86% ankietowanych mieszkańców zna osoby nadużywające alkoholu).   • Występowanie zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców (56,32% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).

• Występowanie zjawiska sprzedaży alkoholu nieletnim (54,03% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).   • Występowanie problemu narkomanii.   • Zazywanie substancji psychoaktywnych typu narkotyki 13,79% badanych mieszkańców przyznało się do zazywania narkotyków).   • Występowanie problemu przemocy domowej (48,28% zna rodziny, w których stosowana jest przemoc).   • Doświadczenie przemocy domowej (20,69% badanych mieszkańców przyznało, iż było ofiarami przemocy w rodzinie).   • Współwystępowanie problemu alkoholizmu oraz przemocy domowej.   • Występowanie problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi.
Szanse
• Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przeciwdziałania przemocy domowej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.   • Wzmocniony monitoring sprzedaży alkoholu i papierosów.   • Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych.   • Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami oraz zagrożeń związanych z przemocą poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach.   • Intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz dla osób dotkniętych problemem przemocy.
Zagrożenia
• Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych.   • Postępujący proces cyfryzacji społeczeństwa.

RYNEK PRACY	
Mocne strony	
• Sprzyjające warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. • Potencjał demograficzny - znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym. • Spadek bezrobocia na lokalnym rynku pracy. • Dostępność programów aktywizujących dla osób bezrobotnych. • Efektywna współpraca pomiędzy władzami lokalnymi a organizacjami pozarządowymi, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej.	
Słabe strony	
• Zjawisko dziedziczenia bezrobocia. • Utrzymująca się na wysokim poziomie liczba długotrwale bezrobotnych. • Wysoki wskaźnik ludzi ubogich spowodowany przede wszystkim długotrwałym bezrobociem. • Słaba oferta pracy dla osób z niepełnosprawnościami. • Niskie zarobki w stosunku do wysokości świadczeń socjalnych, co często zniechęca do podejmowania zatrudnienia.	
Szanse	
• Możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej). • Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach. • Rozwój nowych przedsiębiorstw na terenie gminy.	
Zagrożenia	
• Spadek chęci do działania oraz zmian, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych. • Wysokie koszty pracodawców, a co za tym idzie wzrost osób bezrobotnych. • Regres gospodarczy, który może spowodować upadek obecnie istniejących podmiotów gospodarczych, będących miejscami pracy dla mieszkańców gminy Góra Kalwaria, a tym samym powodujący wzrost bezrobocia • Zjawisko nielegalnego zatrudnienia. • Migracja młodych mieszkańców w związku z poszukiwaniem pracy.	

EDUKACJA	
Mocne strony	
• Zwarta i równomiernie rozłożona sieć publicznych i niepublicznych placówek przedszkolnych i szkolnych. • Funkcjonowanie 8 żłobków na terenie gminy. • Zróżnicowana sieć szkół ponadpodstawowych na terenie gminy. • Dobrze oceniana przez mieszkańców oferta przedszkolna. • Dobrze rozwinięta baza sportowa i kulturalna.	
Słabe strony	
• Ograniczona ilość miejsc w placówkach świadczących opiekę dla dzieci do lat 3. • Ograniczona oferta zajęć dodatkowych w szkole. • Ograniczona ilość miejsc w świetlicach szkolnych. • Dostatecznie oceniana przez mieszkańców oferta edukacyjna.	
Szanse	
• Prowadzenie działań mających na celu podnoszenie poziomu nauczania (szkolenia kadry pedagogicznej, doposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne i edukacyjne). • Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci oraz młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.	
Zagrożenia	
• Spadek poziomu nauczania (m.in. spowodowany kolejną koniecznością wprowadzenia nauki zdalnej). • Niechęć do kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły średniej.	

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony

- Zaangażowanie pracowników OPS w pomoc osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami.
- Dostrzeganie problemów osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.
- Dostępność świadczeń w ramach pomocy społecznej związanych z niepełnosprawnością i długotrwałą chorobą (m.in. zasiłek okresowy, usługi opiekuńcze, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne).
- Funkcjonowanie Klubu Senior+, Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Gminnej Rady Seniorów oraz Polskiego Związku Emerytów Rencistów i Inwalidów.
- Funkcjonowanie Programów: „Kalwaryjska Karta Seniora” oraz „Korpus Wsparcia Seniorów”.
- Wolontariat.
- Działalność licznych organizacji pozarządowych, które wspierają, integrują środowiska oraz uzupełniają działania państwa i samorządu terytorialnego.
- Dobrze oceniane przez badanych mieszkańców działania na rzecz osób starszych.
- Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób z niepełnosprawnościami.

Słabe strony

- Ograniczona liczba miejsc wsparcia dla osób niesamodzielnych.
- Istniejące bariery architektoniczne oraz komunikacyjne.
- Wykluczenie społeczne, samotność oraz izolacja.
- Niska aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami, brak miejsc pracy.
- Niewystarczająca ilość środków finansowych.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych.
- Utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne, skutkujące starzeniem się społeczeństwa.
- Niewystarczająco oceniane przez badanych mieszkańców działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Szanse
• Likwidowanie barier architektonicznych.   • Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych.   • Realizacja programów aktywizacji zawodowej dla osób z niepełnosprawnościami.   • Realizacja projektów, spotkań integracyjnych, angażujących osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnościami w życie społeczne.   • Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.   • Wzrost świadomości społeczeństwa na temat sytuacji i potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Zagrożenia
• Postępujący proces starzenia się mieszkańców gminy.   • Niskie świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością.   • Niski poziom kwalifikacji osób z niepełnosprawnościami.   • Izolacja i brak akceptacji osób starszych i osób z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.

W trakcie badania ankietowego mieszkańcy z terenu Gminy Góra Kalwaria wskazali obszary, w ramach których podejmowane działania lub oferowane przez samorząd terytorialny wsparcie są ich zdaniem najbardziej niezadowolające. Respondenci mieli możliwość wskazania kilku obszarów stąd suma odpowiedzi jest wyższa niż 100,00%.

Najwyższy odsetek badanych wyraził niezadowolenie z działań w zakresie ochrony zdrowia (40,23%) oraz przeciwdziałania alkoholizmowi i przeciwdziałania narkomanii (po 35,63%). Stosunkowo nisko zostały również ocenione działania ukierunkowane na pomoc osobom z niepełnosprawnościami (24,14%) oraz zapewnienie opieki w żłobkach (22,99%).

Tabela 37. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

40,23%	ochrona zdrowia
35,63%	przeciwdziałanie alkoholizmowi przeciwdziałanie narkomanii
24,14%	pomoc osobom z niepełnosprawnościami
22,99%	zapewnienie opieki w żłobkach
14,94%	ograniczanie bezrobocia zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży wsparcie osób starszych
13,79%	przeciwdziałanie przemocy domowej oraz ochrona osób doznających przemocy domowej
6,90%	przeciwdziałanie ubóstwu zapewnienie opieki przedszkolnej
4,60%	ochrona macierzyństwa słaba komunikacja miejska
3,45%	zapobieganie bezdomności wspieranie rodzin wielodzietnych

WIZJA I MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ

Określenie wizji w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, jest elementem pożądanym, pozwalającym na przedstawienie wizerunku samorządu terytorialnego w perspektywie najbliższych lat.

Jest to istotne dla podmiotów zaangażowanych w realizację działań, zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców społeczności lokalnej i rozwiązywania problemów jednostkowych i społecznych. Sprzyja budowaniu relacji, kapitału społecznego i stanowi ważny element polityki społecznej.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Góra Kalwaria została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Góra Kalwaria w oparciu o posiadane zasoby dąży do zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz rozwiązywania problemów społecznych poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców.

Z kolei rolą misji w obszarze zintegrowanej lokalnej polityki społecznej, jest określenie zamierzeń i aspiracji samorządu lokalnego oraz wskazanie kierunków działań, jakie będą podejmowane w przyszłości. Misja określona została w następujący sposób:

Misją Gminy Góra Kalwaria jest skuteczna i zintegrowana polityka społeczna, koncentrująca się na problemach, potrzebach i oczekiwaniach wszystkich mieszkańców, zmierzająca do zapewnienia pożądanej jakości życia.

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Proces dążenia do realizacji określonych powyżej wizji i misji, wymaga zdefiniowania celów strategicznych projektowanych zmian, celów operacyjnych oraz kierunków niezbędnych działań koniecznych do rozwiązywania najważniejszych zdiagnozowanych problemów społeczności lokalnej. Poniżej zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel, listę wskaźników do monitorowania oraz prognozy zmian wynikające z ich realizacji.

Wskaźniki są narzędziem niezbędnym do weryfikacji efektywności i celowości realizacji poszczególnych działań strategicznych w ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Pozwalają zmierzyć postęp w realizacji celów poszczególnych działań oraz stwierdzić czy działania są skuteczne i czy przynoszą planowane efekty. Właściwe oszacowanie wartości wskaźników, a w szczególności wskaźników rezultatu jest zadaniem skomplikowanym. Trudno jest, bowiem przewidzieć na etapie przygotowywania dokumentu, jaka będzie sytuacja za kilka lat. Ponadto, realizator nie zawsze ma wpływ na stopień osiągnięcia wskaźnika. Dla wskaźników na wartość początkową wybrano 2022 rok, natomiast na wartość docelową 2029 rok.

CEL STRATEGICZNY 1 - Wsparcie rodziny

1.1 Pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo oraz opieka nad dzieckiem

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 1.1.1 Promowanie prawidłowego modelu rodziny oraz pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo;
- 1.1.2 Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny;
- 1.1.3 Praca socjalna w rodzinach wychowujących dzieci;
- 1.1.4 Udzielanie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;

1.1.5 Upowszechnianie i rozwój idei rodzin wspierających jako formy wsparcia dzieci i młodzieży z rodzin niewydolnych wychowawczo.
1.2 Pomoc rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej z powodu wielodzietności lub samotnego rodzicielstwa
KIERUNKI DZIAŁANIA: 1.2.1 Organizowanie programów integracyjnych i szkoleniowych skierowanych do rodzin wielodzietnych oraz rodzin niepełnych; 1.2.2 Zapewnienie osobom samotnie wychowującym dziecko/dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego oraz prawnego); 1.2.3 Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych/niepełnych.
1.3 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju
KIERUNKI DZIAŁANIA: 1.3.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie zajęć wyrównawczych oraz udzielanie stypendiów socjalnych; 1.3.2 Podnoszenie jakości i warunków kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadry nauczycielskiej, modernizację placówek i ich wyposażenie w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) oraz programy edukacyjne; 1.3.3 Zapewnienie pomocy specjalistycznej, wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży; 1.3.4 Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży; 1.3.5 Prowadzenie ośrodka wsparcia dziennego.
1.4 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia
KIERUNKI DZIAŁANIA: 1.4.1 Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej;

- 1.4.2 Zapewnianie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, zwiększenie dostępności usług specjalistycznych;
- 1.4.3 Zwiększanie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2024-2029

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria, Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii, placówki oświatowe, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, ośrodki zdrowia, psycholodzy i terapeuci, organizacje pozarządowe

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS;
- Liczba szkoleń pracowników bezpośrednio zaangażowanych w pracę na rzecz rodziny;
- Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej;
- Liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny;
- Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pracą socjalną;
- Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych;
- Liczba dzieci z terenu gminy przebywających w rodzinach zastępczych/wspierających;
- Liczba rodzin wielodzietnych i niepełnych, którym OPS udzielił pomocy finansowej;
- Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny;

- Liczba osób samotnie wychowujących dziecko/dzieci korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego;
- Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych;
- Liczba dzieci korzystających z zajęć wyrównawczych;
- Liczba uczniów, którym przyznano stypendia socjalne;
- Liczba inwestycji na rzecz szkół;
- Liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe;
- Liczba zrealizowanych programów/projektów obejmujących pomoc rodzinom mającym problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- Liczba dzieci i młodzieży, korzystających w szkołach ze wsparcia psychologicznego;
- Liczba zajęć pozalekcyjnych w placówkach oświatowych;
- Liczba dzieci korzystających z ośrodka wsparcia dziennego;
- Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej;
- Liczba placówek służby zdrowia na terenie gminy;
- Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych na temat zdrowia psychicznego.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo-wychowawczymi;
- Zwiększenie szans edukacyjnych (zarówno uczniów uzdolnionych, jak i tych mających problemy w nauce);
- Zwiększenie efektywności wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci;
- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego stylu życia.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość początkowa	Wartość docelowa
		2022 rok	2029 rok
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń OPS	OPS	469 rodzin	Stały poziom
Liczba szkoleń pracowników bezpośrednio zaangażowanych w pracę na rzecz rodziny	OPS	14 szkoleń	Planowany wzrost
Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej	OPS	50 rodzin	Planowany wzrost
Liczba rodzin objętych pomocą asystentów rodziny	OPS	26 rodzin	Planowany wzrost
Liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pracą socjalną	OPS	141 rodzin	Stały poziom
Liczba rodzin, które zostały objęte wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych	OPS	337 rodzin	Stały poziom
Liczba zrealizowanych programów/projektów obejmujących pomoc rodzinom mającym problemy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	OPS, UMiG	1	Planowany wzrost
Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w rodzinach zastępczych	OPS	62 dzieci	Planowany wzrost
Liczba rodzin wielodzietnych i niepełnych, którym OPS udzielił pomocy finansowej	OPS	54 rodziny	Stały poziom
Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	OPS	474 karty	Planowany wzrost

Liczba osób samotnie wychowujących dziecko/dzieci korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego	OPS	24 osoby	Stąły poziom
Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym dla dzieci i młodzieży z rodzin wielodzietnych	UMiG, OPS, placówki oświatowe, placówki kultury, organizacje pozarządowe	41	Planowany wzrost
Liczba uczniów, którym przyznano stypendia socjalne	UMiG, OPS	39 uczniów	Stąły poziom
Liczba dzieci korzystających z zajęć wyrównawczych	placówki oświatowe	264 dzieci	Planowany wzrost
Liczba inwestycji na rzecz szkół	UMiG	4	Planowany wzrost
Liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe	UMiG, placówki oświatowe	170 nauczycieli	Planowany wzrost
Liczba dzieci i młodzieży, korzystających w szkołach ze wsparcia psychologicznego	placówki oświatowe	266	Planowany wzrost
Liczba zajęć pozalekcyjnych w placówkach oświatowych	placówki oświatowe	62	Stąły poziom
Liczba dzieci korzystających z ośrodka wsparcia dziennego	UMiG, OPS, placówki oświatowe	60	Stąły poziom
Liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej	UMiG, OPS, ośrodki zdrowia z terenu Gminy	5	Planowany wzrost
Liczba placówek służby zdrowia na terenie gminy	UMiG, OPS	10	Stąły poziom
Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych na temat zdrowia psychicznego	UMiG, OPS, ośrodki zdrowia z terenu Gminy	1	Planowany wzrost

CEL STRATEGICZNY 2 - Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu oraz bezdomności

2.1 Wsparcie dla osób i rodzin ubogich oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 2.1.1 Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców;
- 2.1.2 Udzielanie wsparcia osobom będącym w trudnej sytuacji materialnej poprzez udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej OPS;
- 2.1.3 Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa;
- 2.1.4 Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich;
- 2.1.5 Zapobieganie problemom niedożywienia mieszkańców poprzez realizację programów rządowych;
- 2.1.6 Zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci pochodzących z rodzin ubogich poprzez organizowanie dożywiania w szkołach;
- 2.1.7 Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.

2.2 Wsparcie dla osób bezrobotnych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 2.2.1 Monitorowanie skali zjawiska bezrobocia;
- 2.2.2 Szczególne wsparcie na rynku pracy osób: z niepełnosprawnościami, młodych, dopiero wkraczających na rynek pracy oraz długotrwale bezrobotnych;
- 2.2.3 Objęcie pomocą OPS rodzin dotkniętych problemem bezrobocia;
- 2.2.4 Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
- 2.2.5 Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiająca szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia;

2.2.6 Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych;   2.2.7 Realizowanie szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych;   2.2.8 Organizowanie kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo;   2.2.9 Zatrudnianie bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu;   2.2.10 Doradztwo zawodowe (nauka umiejętnego wykorzystania własnych zasobów).
2.3 Wsparcie dla osób bezdomnych
KIERUNKI DZIAŁANIA: 2.3.1 Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy Góra Kalwaria;   2.3.2 Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie problemu bezdomności – przekazywanie informacji na temat sytuacji osób bezdomnych oraz bezpośrednia pomoc;   2.3.3 Wsparcie materialne osób bezdomnych;   2.3.4 Zapewnienie miejsc noclegowych dla osób bezdomnych z terenu gminy.
OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ: Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2024-2029
PODMIOTY REALIZUJĄCE: Powiatowy Urząd Pracy w Piasecznie, Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria, Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe.
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA: Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ: • Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa;   • Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem;

- Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa;
- Liczba organizacji z terenu gminy działających na rzecz osób ubogich;
- Liczba osób korzystających z programu rządowego w zakresie dożywiania;
- Liczba dzieci korzystających z darmowych posiłków w szkole;
- Liczba osób lub rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych;
- Liczba osób bezrobotnych;
- Liczba osób długotrwale bezrobotnych;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia;
- Liczba inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
- Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 lat;
- Liczba podjętych działań informacyjnych w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych;
- Liczba osób korzystających ze szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych;
- Liczba zorganizowanych kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo;
- Liczba zatrudnionych osób bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.);
- Liczba osób bezrobotnych korzystających z doradztwa zawodowego;
- Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych nt. sytuacji osób bezdomnych;
- Liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych;
- Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezdomności;
- Liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem ubóstwa;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami ubóstwa;
- Zwiększenie się skuteczności wsparcia dla osób bezrobotnych;
- Zmniejszanie się bezrobocia poprzez wyrównywanie szans na rynku pracy czy stwarzanie możliwości nowych miejsc pracy;
- Zwiększanie się szans na rynku pracy poprzez podniesienie wiedzy i kwalifikacji w ramach kursów, szkoleń;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych bezdomnością.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość początkowa 2022 rok	Wartość docelowa 2029 rok
Liczba rodzin systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa	OPS	190 rodzin	Stały poziom
Liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem	OPS	39	Stały poziom
Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa	UMiG, OPS, organizacje pozarządowe	1	Planowany wzrost
Liczba organizacji z terenu Gminy działających na rzecz osób ubogich	UMiG	1	Stały poziom
Liczba osób korzystających z programu rządowego w zakresie dożywiania	OPS	311	Stały poziom

Liczba dzieci korzystających z darmowych posiłków w szkole	OPS	201	Stały poziom
Liczba osób, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych	OPS	132 osoby	Stały poziom
Liczba osób bezrobotnych	GUS	1 392 osoby	Stały poziom
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	GUS	740 osób	Stały poziom
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia	OPS	117 rodzin	Stały poziom
Liczba inicjatyw na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia	UMiG, OPS, PUP	31 oraz stałe pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe +2 OPS	Planowany wzrost
Liczba podjętych działań informacyjnych w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych	OPS, PUP	33 oraz : - w siedzibie urzędu pracy utworzono punkt kontaktowy dla ob. Ukrainy, - bieżące zamieszczanie na stronie internetowej i facebook- u urzędu informacji o realizowanych programach rynku pracy -współpraca z WUP Warszawie w zakresie promowania przedsiębiorczości	Stały poziom
Liczba osób korzystających ze szkoleń oraz warsztatów aktywizujących dla osób bezrobotnych	PUP	63	Planowany wzrost

Liczba zorganizowanych kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/ nieaktywnych zawodowo	PUP	38	Planowany wzrost
Liczba zatrudnionych osób bezrobotnych w ramach aktywnych form, przeciwdziałania bezrobociu (roboty publiczne, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staże, przygotowanie zawodowe itp.).	PUP	117	Stały poziom
Liczba osób bezrobotnych korzystających z doradztwa zawodowego	PUP	59	Stały poziom
Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych nt. sytuacji osób bezdomnych	OPS	5	Stały poziom
Liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych	OPS	2	Stały poziom
Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezdomności	OPS	9 rodzin	Stały poziom
Liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie	OPS	8	Stały poziom

CEL STRATEGICZNY 3 - Przeciwdziałanie wszelkim uzależnieniom oraz przemocy domowej

3.1 Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 3.1.1 Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu uzależnień;
- 3.1.2 Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów wszelkich uzależnień, w tym alkoholizm, narkomania oraz uzależnienia behawioralne;
- 3.1.3 Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych;
- 3.1.4 Zapewnienie wsparcia psychologicznego czy prawnego osobom uzależnionym od alkoholu/narkotyków oraz osobom współuzależnionym;
- 3.1.5 Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia (GKRPA);
- 3.1.6 Współpraca z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień oraz problemem przemocy;
- 3.1.7 Zwiększenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień;
- 3.1.8 Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocja trzeźwości i zdrowego trybu życia;
- 3.1.9 Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach.

3.2 Wsparcie dla rodzin, w których występuje problem przemocy domowej

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 3.2.1 Realizowanie okresowej diagnozy problemów społecznych mającej na celu monitorowanie skali problemu przemocy domowej;
- 3.2.2 Monitorowanie, reagowanie oraz eliminowanie zagrożeń bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na terenie gminy;
- 3.2.3 Zagwarantowanie ochrony oraz udzielenia pomocy osobom, które doświadczają przemocy domowej (m.in. pomoc materialna, prawna, psychologiczna, opieka lekarska);
- 3.2.4 Tworzenie miejsc pobytu dla osób doznających przemocy (mieszkania socjalne, mieszkania chronione);

- 3.2.5 Wsparcie dla dzieci z rodzin, w których obecny jest problem przemocy domowej;
- 3.2.6 Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób stosujących przemoc domową;
- 3.2.7 Prowadzenie i udział w kampaniach edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej;
- 3.2.8 Zwiększanie kompetencji pracowników służb zajmujących się realizacją zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2024-2029

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria, Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Górze Kalwarii, Komisariat Policji, Straż Miejska, poradnie terapii uzależnień, placówki oświatowe, psycholodzy, terapeuci, ośrodki zdrowia.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba opracowanych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu wszelkich uzależnień;
- Liczba dystrybuowanych materiałów informacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki alkoholowej/narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych;
- Liczba rodzin korzystających z pomocy w poradniach terapii uzależnień;
- Liczba wniosków o leczenie odwykowe;
- Liczba utworzonych grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień oraz dla współuzależnionych;
- Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjnego;
- Liczba przeprowadzonych rozmów motywujących;

- Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień oraz problemem przemocy;
- Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień;
- Liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych;
- Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości i zdrowego trybu życia;
- Liczba programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach dotyczących wszelkich uzależnień oraz problemu przemocy;
- Liczba utworzonych grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami przemocy;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem finansowym z powodu występowania przemocy domowej;
- Liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego, prawnego w związku z przemocą domową;
- Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku;
- Liczba lokali socjalnych i mieszkań chronionych;
- Liczba dzieci doznających przemocy domowej;
- Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej;
- Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem uzależnień oraz współuzależnionych;
- Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat skali problemów, które niosą za sobą uzależnienia;
- Zmniejszenie się liczby osób uzależnionych;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych przemocą domową;
- Zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy domowej;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy domowej.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość początkowa	Wartość docelowa
		2022 rok	2029 rok
Liczba opracowanych diagnoz lokalnych zagrożeń społecznych	OPS	0	1 raport w okresie trwania Strategii w 2028 roku
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu wszelkich uzależnień	OPS	15 rodzin	Planowany spadek
Liczba dystrybuowanych materiałów informacyjnych z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki alkoholowej/ narkotykowej oraz uzależnień behawioralnych	OPS, GKRPA	6	Planowany wzrost
Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjnego	GKRPA,	328	Planowany wzrost
Liczba wniosków o leczenie odwykowe	GKRPA	0	Planowany wzrost
Liczba przeprowadzonych rozmów motywujących	GKRPA	4	Planowany wzrost
Liczba organizacji pozarządowych z terenu miasta, które działają na rzecz osób dotkniętych problemami uzależnień	UMiG	0	Planowany wzrost
Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania problemom uzależnień	GKRPA, OPS	1 szkolenie	Planowany wzrost
Liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	GKRPA	6 kontroli	Stały poziom

Liczba utworzonych grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień oraz dla współuzależnionych	OPS	3 grupy	Stały poziom
Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce uzależnień, promocji trzeźwości i zdrowego trybu życia	UM, OPS, placówki oświatowe	25	Planowany wzrost
Liczba programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach dotyczących wszelkich uzależnień oraz problemu przemocy	OPS, placówki oświatowe	24	Planowany wzrost
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem finansowym z powodu występowania przemocy domowej	OPS	2 rodziny	Planowany wzrost
Liczba osób korzystających ze wsparcia psychologicznego, prawnego w związku z przemocą domową	OPS	28	Planowany wzrost
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku	OPS, ZI, GKRPA, Policja, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia	80	Planowany wzrost
Liczba utworzonych grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami przemocy	OPS	0	Planowany wzrost
Liczba lokali socjalnych i mieszkań chronionych	UMiG	76 mieszkań socjalnych	Stały poziom

Liczba dzieci doznających przemocy domowej	OPS, ZI, Policja	8	Planowany wzrost
Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową	OPS, ZI	0	Planowany wzrost
Liczba kampanii edukacyjnych poświęconych tematyce przemocy domowej	OPS, ZI, placówki oświatowe	8	Planowany wzrost
Liczba szkoleń dla osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	OPS, ZI, GKRPA, placówki oświatowe	2 szkolenia	Planowany wzrost

CEL STRATEGICZNY 4 - Wsparcie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami

4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 4.1.1 Monitorowanie sytuacji osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, diagnoza potrzeb tych osób;
- 4.1.2 Udzielanie wsparcia finansowego oraz rzeczowego osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami przez OPS;
- 4.1.3 Współfinansowanie usług opiekuńczych w środowisku zamieszkania osoby niesamodzielnej, w tym usług asystentów osób niepełnosprawnych;
- 4.1.4 Tworzenie nowych miejsc opieki i wsparcia dla osób niesamodzielnych;
- 4.1.5 Wydzielenie mieszkań chronionych dla osób niezdolnych do pracy z tytułu wieku, osób z niepełnosprawnościami lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 4.1.6 Budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- 4.1.7 Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych;
- 4.1.8 Organizacja dowozu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół;
- 4.1.9 Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, które działają na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- 4.1.10 Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami;
- 4.1.11 Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami wymagającymi wsparcia.

4.2 Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnościami

KIERUNKI DZIAŁANIA:

- 4.2.1 Zapewnienie możliwości udziału osób z niepełnosprawnościami w kursach/szkoleniach, których celem jest zwiększanie kwalifikacji w celu podjęcia pracy;
- 4.2.2 Realizacja projektów, które przewidują wsparcie na rynku pracy osób z niepełnosprawnościami (m.in. z PFRON);

4.2.3 Podejmowanie działań ukierunkowanych na tworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

OKRES REALIZACJI DZIAŁAŃ:

Działania ciągle realizowane w okresie obowiązywania Strategii 2024-2029

PODMIOTY REALIZUJĄCE:

Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria, i Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii, Powiatowy Urząd Pracy w Piasecznie, placówki kulturalne, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA:

Budżet samorządowy, fundusze krajowe, dotacje z budżetu państwa, fundusze zewnętrzne (m.in. Unii Europejskiej), inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

PROPONOWANE WSKAŹNIKI MONITOROWANIA DZIAŁAŃ:

- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności;
- Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby;
- Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi;
- Liczba osób korzystających z pomocy asystenta osoby z niepełnosprawnościami;
- Liczba nowoutworzonych miejsc opieki i wsparcia dla osób niesamodzielnych;
- Liczba nowoutworzonych mieszkań chronionych;
- Liczba kampanii społecznych mających na celu budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- Liczba inwestycji mających na celu likwidację barier architektonicznych oraz komunikacyjnych;
- Liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół;
- Liczba organizacji pozarządowych z terenu gminy działających na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami;

- Liczba wolontariuszy;
- Liczba osób niepełnosprawnych objętych pracą socjalną;
- Liczba osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w szkoleniach, kursach zawodowych, stażach;
- Liczba nowoutworzonych miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami.

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat sytuacji oraz potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;
- Wzrost aktywności osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy i w życiu społecznym;
- Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym.

Wskaźnik	Źródło danych	Wartość początkowa	Wartość docelowa
		2022 rok	2029 rok
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności	OPS	117 rodzin	Stały poziom
Liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu długotrwałej choroby	OPS	133 rodziny	Stały poziom
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	OPS	46 osób	Stały poziom
Liczba osób niepełnosprawnych objętych pracą socjalną	OPS	153	Stały poziom
Liczba osób korzystających z pomocy asystenta osoby z niepełnosprawnościami	OPS	0	Planowany wzrost
Liczba nowoutworzonych miejsc opieki i wsparcia dla osób niesamodzielnych	UMiG, OPS, organizacje pozarządowe	0	Planowany wzrost

Liczba nowoutworzonych mieszkań chronionych	UMiG, OPS	0	Planowany wzrost
Liczba kampanii społecznych mających na celu budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych	UMiG, OPS, placówki oświatowe, placówki kulturalne	14	Planowany wzrost
Liczba inwestycji mających na celu likwidację barier architektonicznych oraz komunikacyjnych	UMiG, OPS	0	Planowany wzrost
Liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół	UMiG, OPS, placówki oświatowe	83	Planowany wzrost
Liczba organizacji pozarządowych z terenu miasta działających na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	UMiG	2	Planowany wzrost
Liczba działań polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami	UMiG, OPS, placówki kulturalne, organizacje pozarządowe	40	Planowany wzrost
Liczba wolontariuszy	OPS, organizacje pozarządowe	17	Stały poziom
Liczba osób z niepełnosprawnościami uczestniczących w szkoleniach, kursach zawodowych, stażach	PUP	3	Planowany wzrost
Liczba nowoutworzonych miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami	UMiG, OPS, PUP	Subsydiowane zatrudnienie - 3	Stały poziom

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria przyczyni się do:

- stałej i pełnej diagnozy problemów społecznych i oceny stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrostu efektywności działań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- wzrostu jakości życia lokalnej społeczności oraz atrakcyjności gminy jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi, seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami;
- zwiększenia udziału społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- poprawy dostępu do informacji o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym, skierowanych do różnych grup adresatów;
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych;
- budowania kapitału ludzkiego opartego na wiedzy oraz świadomego i aktywnego społeczeństwa;
- wzmocnienia funkcji integracyjnych i społecznych mieszkańców;
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej;
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa;
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy;
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień;
- zmniejszenia skali przemocy domowej;
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia.

ANALIZA RYZYKA

Ryzyko w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, definiujemy, jako możliwość zaistnienia zdarzenia, które będzie miało negatywny wpływ na realizację jej zapisów. Występujące w otoczeniu ryzyko może doprowadzić do zmiany kierunków i rezultatów Strategii, może mieć, zatem wpływ na jej kształt i wdrażanie. Prawidłowo przeprowadzona identyfikacja ryzyka i ich analiza pozwala na skuteczne zarządzanie całym procesem wdrażania Strategii i podejmowanie odpowiednio wcześniej działań zapobiegawczych i korygujących.

Dlatego ze względu na zmienność otoczenia zewnętrznego niezbędnym elementem Strategii, jest analiza ryzyka, która powinna być przeprowadzona już na etapie przygotowania do opracowywania Strategii.

Źródła występowania ryzyka dotyczą:

- przyczyn zewnętrznych - zalicza się do nich globalne warunki, jakie występują w sferze politycznej i prawnej, warunki panujące w gminie, uwarunkowania społeczne, kulturowe w obszarze działania, wymagania instytucji finansowych. Przyczyny zewnętrzne najczęściej znajdują się poza kontrolą jednostki,
- przyczyn wewnętrznych - obejmują sposób zaplanowania działań w Strategii wraz z występującymi czynnikami ludzkimi.

Proces zarządzania ryzykiem powinien przebiegać według ściśle określonych etapów, a mianowicie:

- identyfikacja ryzyka oraz zagrożeń,
- ocena ryzyka oraz zagrożenia,
- określenie działań prowadzących do ograniczenia ryzyka, zagrożenia,
- badanie efektywności podjętych działań korekcyjnych.

W ramach prowadzonej analizy istotne znaczenie oprócz zdefiniowania ryzyka w poszczególnych obszarach, ma wskazanie działań zapobiegawczych, jakie należy przedsięwziąć w celu minimalizacji lub zapobieżenia niekorzystnym zdarzeniom.

Zdefiniowane i opisane poniżej ryzyka mogą wystąpić we wszystkich przyjętych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, celach strategicznych i kierunkach działań. Analizując ryzyka, jakie mogą się pojawić w toku wdrażania Strategii, należy mieć na uwadze również ich stopień wystąpienia, który może być niski, średni lub wysoki oraz źródło, które może być wewnętrzne lub zewnętrzne.

Tabela 38. Analiza ryzyka dla Gminy Góra Kalwaria

Obszar ryzyka	Definicja ryzyka	Działania zapobiegawcze	Stopień wystąpienia ryzyka
polityczny	niekorzystne, blokujące działania władz, które mają wpływ na wdrażanie zapisów strategicznych	bieżące upowszechnianie i promocja Strategii oraz angażowanie przedstawicieli władz w działania strategiczne	średni
prawny	zmiany regulacji prawnych lub wprowadzenie nowych przepisów	stałe monitorowanie zmian ustawowych i przepisów lokalnych	wysoki
kulturowy	nasilenie się agresji i wrogich postaw w społeczności lokalnej w związku z różnicami kulturowymi wpływającymi na podejmowane działania strategiczne	podejmowanie działań prowadzących do wzrostu integracji społecznej	niski
społeczny	brak motywacji osób, do zmiany swojej sytuacji życiowej i społecznej	angażowanie mieszkańców z terenu Gminy Góra Kalwaria w działania w ramach programów	średni

		zmierzających do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	
organizacyjny	brak prawidłowej i terminowej realizacji celów związanej z niedoborami w zasobach kadrowych	organizowanie szkoleń i podnoszenie kwalifikacji pracowników zaangażowanych w realizację Strategii	średni
finansowy	brak wystarczających środków finansowych	właściwe planowanie wydatków, analiza dostępnych środków oraz działania na rzecz pozyskania zewnętrznych środków finansowych	średni

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z treści art. 16b. ust. 2 pkt 3 lit. c ustawy o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria, przeznaczane będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu samorządowego, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzić będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu Gminy Góra Kalwaria,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- potencjalnych środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest jednak możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu.

Tabela 39. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024-2029

Lata realizacji Strategii	Szacunkowa wielkość wydatków
2023 rok	69 118,26 zł
2024 rok	189 000,00 zł
2025 rok	210 000,00 zł
2026 rok	231 000,00 zł
2027 rok	254 000,00 zł
2028 rok	280 000,00 zł
2029 rok	310 000,00 zł

Przedstawione powyżej wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą aktualizowane corocznie w oparciu o dostępne środki budżetu Gminy Góra Kalwaria oraz dostępne środki zewnętrzne.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024-2029 jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowności ich wdrożenia. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie w sposób stały i ciągły poprzez następujące działania:

- coroczne zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny,
- przygotowanie i przedkładanie corocznego raportu z przebiegu realizacji działań i projektów,
- ocenę osiągniętych rezultatów oraz ocenę aktualności strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Ponadto, w 2026 roku dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii, w tym m.in. oszacowania możliwości zagrożeń, usprawniania zarządzania, identyfikację słabych oraz mocnych stron czy wskazania kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego.

Bazą informacji statystycznej będą przede wszystkim dane GUS oraz dane gromadzone przez jednostki i instytucje zaangażowane bezpośrednio w realizację działań w ramach Strategii m.in. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria, Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii, Powiatowy Urząd Pracy w Piasecznie,

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Komisariat Policji w Górze Kalwarii, Straż Miejska, placówki oświatowe, placówki kulturalne oraz placówki służby zdrowia.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring oraz ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii.

ZMIANY W STRATEGII

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Miejskiej Góry Kalwarii.

W szczególności Strategia może zostać zmieniona czy uzupełniona na wniosek Burmistrza Miasta i Gminy Góra Kalwaria lub Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii. Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących na terenie gminy organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych lub poszczególnych mieszkańców.

UPOWSZECHNIANIE, PROMOCJA STRATEGII ORAZ DOSTĘPNOŚĆ

Przy opracowywaniu i wdrażaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, kluczowe znaczenie ma jego dostępność dla potencjalnych czytelników – przedstawicieli różnych grup, osób, w tym objętych działaniami w ramach Strategii. Ważne jest, aby dokument był łatwo dostępny dla wszystkich zainteresowanych, również dla potencjalnych podmiotów chcących realizować jego założenia.

Dokument Strategii po zakończeniu prac został poddany konsultacjom społecznym. Konsultacje społeczne są procesem współpracy ze społecznością lokalną, który ma prowadzić do podejmowania decyzji dotyczących rozwoju społecznego. Konsultacje to jedna z form partycypacji społecznej, która zapewnia mieszkańcom danej społeczności lokalnej udział w wyrażeniu swoich opinii, postulatów, proponowania zmian np. w procesie opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024-2029, dostępna będzie do wglądu w siedzibie Koordynatora realizacji działań wyznaczonych w dokumencie tj. siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii.

Cały dokument wraz z uchwałą w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kalwarii na lata 2024-2029, dostępny będzie na stronie internetowej:

- **Biuletyn Informacji Publicznej – Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria**

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gmina Góra Kalwaria na lata 2024-2029, poddawany będzie działaniom promocyjnym poprzez zamieszczenie go na w/w stronie internetowej wraz z załącznikami.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024-2029, to najważniejszy dokument stanowiący o realizowaniu lokalnej polityki społecznej, określający cele, zadania, wybór kierunków działań oraz alokację środków niezbędnych dla jej realizacji.

Strategia oparta jest na partnerstwie lokalnym, co pozwoli na rozwój i pogłębienie współpracy pomiędzy instytucjami, organizacjami samorządowymi i samorządem w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej. Jej celem będą długofalowe działania polegające na przeciwdziałaniu niekorzystnym zjawiskom społecznym i na rzecz poprawy, jakości życia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria jest dostosowana do zidentyfikowanych, w procesie badawczym, potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy, pomocy osobom starszym i osobom z niepełnosprawnościami oraz sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej.

Dokument przygotowywany został z uwzględnieniem rekomendacji Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, wynikających z realizowanego na zlecenie Ministerstwa przez ekspertów Fundacji Polskiej Akademii Nauk w Lublinie projektu „STRATEGOR”.

SPIS TABEL

Tabela 1. Zgodność z dokumentami strategicznymi.....	8
Tabela 2. Liczba mieszkańców w latach 2018-2022.....	13
Tabela 3. Migracje na pobyt stały w ruchu wewnętrznym w latach 2018-2022.....	14
Tabela 4. Wychowanie przedszkolne – liczba dzieci	18
Tabela 5. Oddziały przedszkolne w Szkołach Podstawowych.....	19
Tabela 6. Edukacja w szkołach podstawowych	21
Tabela 7. W związku z procedurą „Niebieskie Karty”	25
Tabela 8. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu.	28
Tabela 9. Przestępstwa na Gminy Góra Kalwaria	29
Tabela 10. Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie	30
Tabela 11. Liczba osób pracujących w latach 2018-2022	40
Tabela 12. Wykaz lokali komunalnych w budynkach będących własnością Gminy Góra Kalwaria oraz wykaz lokali komunalnych w budynkach we współwłasności.....	44
Tabela 13. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie Gminy Góra Kalwaria.....	50
Tabela 14. Osoby korzystające z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej	54
Tabela 15. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych	55
Tabela 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu:.....	56
Tabela 17. Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia z pomocy społecznej w latach 2020-2022	57
Tabela 18. W związku z procedurą „Niebieskie Karty”	58
Tabela 19. Stan bezrobocia rejestrowanego w latach 2018-2022	59
Tabela 20. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych	62
Tabela 21. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	66
Tabela 22. Działalność Punktu Konsultacyjnego	66
Tabela 23. Czy dostrzega Pan/Pani w swoim zachowaniu problem związany z:	73
Tabela 24. Podział mieszkańców ze względu na wiek	75
Tabela 25. Instrumenty finansowane ze środków PFRON	81

Tabela 26. Analiza pomocy udzielonej w formie wsparcia asystenta w latach 2020-2022.....	90
Tabela 27. W związku z procedurą „Niebieska Karta”	98
Tabela 28. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą domową .	99
Tabela 29. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową	100
Tabela 30. Liczba szkoleń	101
Tabela 31. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów.....	105
Tabela 32. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne	105
Tabela 33. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt ze wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?	106
Tabela 34. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy	112
Tabela 35. Zjawisko hejtu w środowisku szkolnym.....	113
Tabela 36. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów	114
Tabela 37. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?	128
Tabela 38. Analiza ryzyka dla Gminy Góra Kalwaria	154
Tabela 39. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Góra Kalwaria na lata 2024-2029	156

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Zarys terytorialny Gminy Góra Kalwaria w powiecie piaseczyńskim.....	12

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Podział mieszkańców ze względu na płeć – statystyki GUS na koniec 2022 roku	13
Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku - statystyki GUS na 2022 rok	16
Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?.....	23
Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej?	26
Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej?	34
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę w zakresie sportu i rekreacji?	38

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie gminy?.....	38
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2018-2022 – dane GUS.....	42
Wykres 9. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej na terenie gminy?	51
Wykres 10. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w Gminie Góra Kalwaria? ..	52
Wykres 11. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	60
Wykres 12. Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności	61
Wykres 13. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol? ..	63
Wykres 14. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?	64
Wykres 15. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu.....	68
Wykres 16. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu narkomanii	70
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	76
Wykres 18. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	76
Wykres 19. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób z niepełnosprawnościami?	84
Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?	84
Wykres 21. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych na terenie gminy?	85
Wykres 22. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?.....	85
Wykres 23. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	87
Wykres 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej.....	90
Wykres 25. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej	101
Wykres 26. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc?	102

Wykres 27. Czy w szkole spotyka się Pani/Pan z aktami agresji i przemocy wśród uczniów?..... 113

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development);
2. Halemba. K, Izdebska. A, Kary fizyczne w wychowaniu dzieci - uwarunkowania i konsekwencje, Dziecko krzywdzone nr 3(28), 2009;
3. Miśkowicz. M, Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych, Łódź 2013;
4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
5. Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Raport o stanie narkomanii w Polsce 2020, Warszawa 2020;
6. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
7. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030;
8. Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025;
9. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju;
10. Porowski. M, Bezdomność – obraz zjawiska i populacji ludzi bezdomnych, [w:] Pedagogika społeczna: człowiek w zmieniającym się świecie, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Żak, Warszawa 1995, s. 433–434;
11. Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2022-2027;
12. Raport o stanie Gminy Góra Kalwaria na 2022 rok;
13. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
14. Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030;
15. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;

16. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2022-2027;
17. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Góra Kalwaria do 2030 roku;
18. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+;
19. Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży, 2011;
20. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
21. Wasilewski. J, Zarys definicyjny cyberprzestrzeni [w:] „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, nr 9;

Źródła internetowe

1. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/kategoria/1974>;
2. <https://www.gov.pl>;
3. <http://www.parpa.pl>;
4. <https://piaseczno.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnosprawnych>.